

UREDBA KOMISIJE (EZ) BR. 718/2007

od 12. juna 2007. godine

kojom se sprovodi Uredba Savjeta EZ br. 1085/2006 za uspostavljanje Instrumenta za pretprijetupnu pomoć (IPA)

SADRŽAJ

Dio I	Zajedničke odredbe	5
Naslov I	Principi i opšti okvir pomoći	5
Poglavlje I	Predmet i principi	5
Poglavlje II	Opšti okvir sprovođenja	7
Naslov II	Zajednička pravila sprovođenja	10
Poglavlje I	Principi	10
Poglavlje II	Sistemi upravljanja i kontrole	11
Odjeljak 1	Decentralizovano upravljanje	11
Odjeljak 2	Drugi oblici upravljanja	22
Poglavlje III	Finansijski doprinos Evropske zajednice	23
Poglavlje IV	Finansijsko upravljanje	25
Odjeljak 1	Budžetske obaveze	25
Odjeljak 2	Pravila decentralizovanog upravljanja	26
Odjeljak 3	Pravila centralizovanog i zajedničkog upravljanja	32
Poglavlje V	Procjena i praćenje	32
Poglavlje VI	Promovisanje, vidljivost	35
Dio II	Posebne odredbe	36
Naslov I	Komponenta pomoći tranziciji i izgradnja institucija	36
Poglavlje I	Predmet pomoći i dozvoljenost	36
Poglavlje II	Programiranje	40
Poglavlje III	Sprovođenje	41
Odjeljak 1	Okvir sprovođenja i principi	41
Odjeljak 2	Finansijsko upravljanje	44
Odjeljak 3	Procjena i praćenje	45
Naslov II	Komponenta prekogranične saradnje	47
Poglavlje I	Predmet pomoći i dozvoljenost	47
Poglavlje II	Programiranje	51
Odjeljak 1	Programi	51
Odjeljak 2	Aktivnosti	54
Poglavlje III	Sprovođenje	56
Odjeljak 1	Opšte odredbe	56
Odjeljak 2	Prekogranični programi između zemalja korisnika i država članica	58
Odjeljak 3	Prekogranični programi među zemljama korisnicima	78
Naslov III	Komponente regionalnog razvoja i razvoja ljudskih resursa	82
Poglavlje I	Cilj pomoći i podobnost	82
Odjeljak 1	Komponenta regionalnog razvoja	82

Odjeljak 2	Komponenta razvoja ljudskih resursa	84
Poglavlje II	Programiranje	87
Poglavlje III	Sprovođenje	90
Odjeljak 1	Opšta pravila	90
Odjeljak 2	Finansijsko upravljanje	91
Odjeljak 3	Ocjena i praćenje	94
Naslov IV	Komponenta razvoja sela	97
Poglavlje I	Predmet pomoći i podobnost	97
Odjeljak 1	Predmet pomoći	97
Odjeljak 2	Opšti zahtjevi u pogledu podobnosti i intenziteta pomoći	98
Odjeljak 3	Podobnost i posebni zahtevi za pomoć po liniji prioriteta 1	100
Odjeljak 4	Podobnost i posebni zahtevi za pomoć po liniji prioriteta 2	102
Odjeljak 5	Podobnost i posebni zahtevi za pomoć po liniji prioriteta 3	103
Odjeljak 6	Tehnička pomoć	104
Poglavlje II	Programiranje	105
Poglavlje III	Sprovođenje	107
Odjeljak 1	Principi i finansijsko upravljanje	107
Odjeljak 2	Ocjena i praćenje	109
Dio III	Završne odredbe	110
Aneks	Kriterijumi akreditacije	111

KOMISIJA EVROPSKIH ZAJEDNICA,

Imajući u vidu Ugovor o osnivanju Evropske zajednice,

Imajući u vidu Uredbu Savjeta (EZ) br. 1085/2006 od 17. jula 2006. godine kojom se osniva Instrument pretpristupne pomoći (IPA) ⁽¹⁾ i posebno njen član 3(3),

S obzirom na to da je:

- (1) Svrha Uredbe (EZ) br. 1085/2006 (u daljem tekstu *IPA uredba*) da obezbijedi pretpristupnu pomoć zemljama korisnicima i da ih podrži u njihovom prelasku sa Aneksa II na Aneks I te Uredbe i na putu ka članstvu u Evropskoj uniji.
- (2) Kako je IPA uredba jedini instrument pretpristupne pomoći za period 2007-2013 godine, pravila koja se odnose na programiranje i pružanje pomoći u okviru te Uredbe treba usmjeriti i spojiti u jedinstvenu implementacionu uredbu koja pokriva svih pet komponenti utvrđenih IPA uredbom (u daljem tekstu *IPA komponente*).
- (3) U cilju obezbjeđenja koherentnosti, koordinacije i efikasnosti, posebno u kontekstu akcionog plana Komisije vezanog za Okvir integrisane unutrašnje kontrole, neophodna su zajednička pravila za implementaciju pomoći, na osnovu IPA uredbe, za svih pet IPA komponenti. Specifične karakteristike IPA komponenti takođe treba uzeti u obzir.
- (4) Različitosti između zemalja korisnica u društveno-ekonomskom, kulturnom i političkom kontekstu takođe treba uzeti u obzir, iz razloga što takve razlike izazivaju potrebu za specifičnim pristupom i različitom podrškom, u zavisnosti od toga da li je status zemlje - zemlja kandidat ili potencijalni kandidat, od političkog i ekonomskog konteksta, potreba i apsorpcionih i upravljačkih kapaciteta.
- (5) Pomoć odobrena po IPA uredbi treba da bude u skladu sa politikama i aktivnostima Zajednice koje se odnose na spoljnu pomoć.
- (6) Pomoć treba da bude u skladu sa obimom koji je utvrđen članom 2 IPA uredbe. Podrška treba da bude usmjerena na širokom opsegu mjera koje se odnose na izgradnju institucija u svim zemljama korisnicima. Podrška treba da ojača demokratske institucije i vladavinu prava, reformu državne uprave, sprovodi ekonomske reforme, poštuje ljudska i manjinska prava, podstiče jednakost polova i nediskriminaciju, unapređuje građanska prava i razvoj civilnog društva, podržava pojačanu regionalnu saradnju, pomirenje i rekonstrukciju, doprinosi održivom razvoju i smanjenju siromaštva, kao i visokom nivou zaštite životne sredine u ovim zemljama.
- (7) Pomoć zemljama kandidatima treba dodatno da bude usredsrijeđena na usvajanje i implementaciju cjelokupnog *acquis communautaire-a*, kao i na usklađenost sa kriterijumima za pridruživanje; ona takođe treba da pomogne zemljama kandidatima u programiranju, upravljanju i implementaciji koja se odnosi na Evropski fond za regionalni razvoj, Kohezioni fond, Evropski socijalni fond i Fond za ruralni razvoj, koji će im biti na raspolaganju poslije pridruživanja.
- (8) Pomoć zemljama potencijalnim kandidatima treba da bude usmjerena na unaprjeđenje stepena usklađenosti sa *acquis communautaire-om* i kriterijumima za pridruživanje, kao i na aktivnosti

¹ Sl. list L 210, 31.7.2006, str.82

slične onima koje će biti na raspolaganju državama kandidatima, koje se odnose na IPA komponente vezane za regionalni razvoj, razvoj ljudskih resursa i ruralni razvoj.

- (9) Da bi se garantovala konzistentnost, komplementarnost i koncentracija pomoći, koherentnost i koordinacija aktivnosti obavljenih u datoj zemlji, po različitim IPA komponentama, treba da budu osigurani na višegodišnjem nivou planiranja, što je predviđeno članom 6 IPA uredbe.
- (10) Komisija i zemlje korisnice treba da potpišu okvirne sporazume, kako bi se utvrdili principi njihove saradnje, na osnovu ove uredbe.
- (11) Mora biti jasno koji će se metodi upravljanja, utvrđeni Uredbom Savjeta (EZ, Euroatom) br.1605/2002 od 25. juna 2002. godine o finansijskoj uredbi koja se primenjuje na opšti budžet Evropskih zajednica ⁽²⁾, primjenjivati u odnosu na svaku komponentu predviđenih IPA uredbom.
- (12) Posebno, IPA uredba predviđa da u pretpristupnom procesu treba primjenjivati, gdje je moguće, decentralizovano upravljanje fondovima u implementaciji pomoći, da bi se podsticalo da zemlje korisnice budu vlasnice upravljanja pomoći. Međutim, moguće je primjenjivati centralizovano, zajedničko i podijeljeno upravljanje, gdje je to primjenjivo.
- (13) U slučaju decentralizovanog upravljanja, određene uloge i zahtjevi Komisije i zemalja korisnica moraju biti jasno podijeljene. Odredbe koje se odnose na zemlje korisnice treba da budu obuhvaćene okvirnim, sektorskim ili finansijskim sporazumima.
- (14) Potrebno je utvrditi detaljna pravila za finansijsko upravljanje sredstvima po IPA uredbi, na osnovu kojih će se odrediti metod upravljanja za implementaciju pomoći. Obaveze zemalja korisnica treba da budu utvrđene u okvirnim, sektorskim ili finansijskim sporazumima.
- (15) Pored opšte evaluacije IPA uredbe, kako je predviđeno članom 22, pomoć po navedenoj Uredbi treba redovno pratiti i ocjenjivati. Programi treba da budu predmet posebne ocjene od strane specifičnih odbora za praćenje, a cjelokupno sprovođenje pomoći po IPA uredbi treba da bude nadzirano na redovnoj osnovi.
- (16) Vidljivost programa pomoći iz IPA-e i njihov uticaj na građane zemalja korisnica je od suštinske važnosti, kako bi javnost bila upoznata sa aktivnostima Evropske unije i kako bi se kreirala dosljedna slika o pomenutim mjerama u svim zemljama korisnicima, u skladu sa akcionim planom Komisije „Evropa koja komunicira“, bijelom knjigom Komisije o komunikacionoj politici Evrope i komunikacionoj strategiji proširenja za period 2005-2009.
- (17) Pošto se IPA uredba primjenjuje od 1. januara 2007. godine, pravila Komisije koja se tiču implementacije pomenute Uredbe treba takođe primjenjivati od 1. januara 2007. godine.
- (18) Odredbe utvrđene ovom uredbom su u skladu sa mišljenjem IPA Odbora,

USVOJILA JE OVU UREDBU:

² Sl. list L 248, 16.09.2002, str.1. Uredba izmijenjena Uredbom (EZ, Euroatom) br. 1995/2006 (Sl.list L 390, 30.12.2006, str.1).

DIO I

ZAJEDNIČKE ODREDBE

NASLOV I

PRINCIPI I OPŠTI OKVIR POMOĆI

POGLAVLJE I

Predmet i principi*Član 1****Predmet***

Ova Uredba utvrđuje implementaciona pravila koja su rukovođena odredbama Zajednice o pretpristupnoj pomoći, što je utvrđeno Uredbom Savjeta (EZ) br. 1085/2006 (IPA), *IPA uredba*.

*Član 2***Definicije**

U svrhe ove Uredbe, sljedeće definicije se primjenjuju:

1. „zemlja korisnica“: bilo koja zemlja navedena u Aneksu I ili II IPA uredbe;
2. „paket proširenja“: komplet dokumenata koje Komisija svake godine prezentira Savjetu i Evropskom parlamentu, čiji se strateški i politički dio sastoji od revizija, gdje je to primjenljivo, od partnerstava za pridruživanje i evropskih partnerstava, redovnih izvještaja koje donosi država i strateških dokumenata Komisije. Višegodišnji indikativni finansijski okvir dopunjuje ovaj paket;
3. „okvirni sporazum“: sporazum zaključen između Komisije i zemlje korisnice, koji se primjenjuje na sve IPA komponente, utvrđuje principe saradnje između zemlje korisnice i Komisije na osnovu ove Uredbe;
4. „sektorski sporazum“: sporazum koji se odnosi na određenu IPA komponentu i koji je sačinjen, gdje je to primjenljivo, između Komisije i zemlje korisnice, kojim se utvrđuju odgovarajuće odredbe koje se moraju poštovati, a koje nisu sadržane u posebnom okvirnom sporazumu države, kao ni u finansijskim sporazumima;
5. „finansijski sporazum“: godišnji ili višegodišnji sporazum zaključen između Komisije i zemlje korisnice, koji je praćen finansijskom odlukom Komisije kojom se odobrava doprinos Komisije nekom programu ili aktivnosti koji spadaju u okvir ove Uredbe;
6. „nepravilnost“: svako kršenje neke odredbe pravila i ugovora, koji se primjenjuju, što je posljedica nekog činenja ili propusta ekonomskog izvršioca koje ima, ili bi imalo, štetan uticaj na opšti budžet Evropske unije time što bi se opšti budžet opteretio nekom neopravdanom stavkom;

7. „finansijska godina“: od 1. januara do 31. decembra;
8. „krajnji korisnik“: tijelo ili firma, državna ili privatna, koji su odgovorni za pokretanje ili pokretanje i sprovođenje aktivnosti. U kontekstu planova pomoći, krajnji korisnici su državne ili privatne firme koje sprovode pojedinačne projekate i primaju javnu pomoć;
9. „doprinos Zajednice“: dio prihvatljivih troškova finansiranih od strane Zajednice;
10. „račun u eurima“: kamatni bankarski račun otvoren od strane Nacionalnog fonda u trezoru ili nekoj finansijskoj instituciji, u ime zemlje korisnice i pod njegovom odgovornošću radi prijema isplata od Komisije;
11. „javna potrošnja“: svaki javni doprinos finansiranju aktivnosti koje vode porijeklo od Evropske zajednice ili budžeta državnih organa zemlje korisnice, kao i svaki doprinos finansiranju aktivnosti čije je porijeklo budžet javno pravnih tijela ili udruženja jednog ili više regionalnih ili lokalnih organa ili javno pravnih tijela;
12. „ukupna potrošnja“: javna potrošnja i svaki privatni doprinos finansiranju aktivnosti.

Član 3

Principi pomoći

Komisija će obezbijediti da se sljedeći principi primjenjuju na pomoć po IPA uredbi:

- Odobrena pomoć će poštovati principe koherenstnosti, komplementarnosti, ko-ordinacije, partnerstva i koncentracije.
- Pomoć će biti u skladu sa politikama Evropske unije i podržavaće usklađivanje sa *acquis communautaire-om*.
- Pomoć će biti u skladu sa budžetskim principima koji su utvrđeni Uredbom Savjeta (EZ, Euroatom) br. 1605/2002.
- Pomoć će biti u skladu sa potrebama identifikovanim u procesu proširenja i apsorpcionim kapacitetima zemlje korisnice. Takođe će se uzimati u obzir naučene lekcije.
- Jako će se podržavati vlasništvo nad programiranjem i implementacijom pomoći države korisnice i obezbijediće se odgovarajuća vidljivost intervencije Evropske unije.
- Aktivnosti se moraju pravilno pripremiti, sa jasnim i potvrđenim ciljevima koji treba da se postignu u predviđenom periodu.
- Svaka diskriminacija na osnovu pola, rase ili etničkog porijekla, religije ili vjerovanja, dobi ili seksualne opredijeljenosti će se sprječavati u toku raznih faza implementacije pomoći.
- Ciljevi prepristupne pomoći će biti usmjereni na okvir održivog razvoja i unaprjeđenje postizanja cilja Zajednice koji se odnosi na zaštitu i poboljšanje životne sredine.

Član 4

Prioriteti pomoći

Pomoć za određenu zemlju korisnicu će se zasnivati na prioritetima koji se nalaze u sljedećim dokumentima, ukoliko isti postoje:

- Evropsko partnerstvo,

- Pristupno partnerstvo,
- Nacionalni program za usvajanje *acquis-a*,
- Izvještaji i strateški dokumenti sadržani u godišnjem paketu proširenja Komisije,
- Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju,
- Okvir pregovaranja.

Takođe, uzeće se u obzir prioritete utvrđeni u nacionalnim strategijama, ukoliko su oni u skladu sa pretpristupnim ciljevima i obimom utvrđenim IPA Uredbom.

POGLAVLJE II

Opšti okvir sprovođenja

Član 5

Višegodišnji indikativni planski dokumenti

1. Višegodišnji indikativni planski dokument će obezbijediti neophodnu koherentnost i komplementarnost između IPA komponenti u određenoj zemlji korisnici. On posebno treba da odražava principe utvrđene članom 9.
2. U skladu sa odredbom člana 20(3) IPA Uredbe i u kontekstu konsultacije koja je predviđena članom 6(1), Komisija treba da nastoji da obezbijedi dovoljno vremena da relevantne zainteresovane strane, uključujući i države članice, daju svoje komentare na ovaj dokument.
3. Višegodišnji indikativni planski dokumenti obuhvataju, za svaku zemlju na koju se odnosi:
 - a) opšti istorijat, uključujući i kratak opis procesa konsultacija sa i u samoj zemlji korisnici;
 - b) opis ciljeva saradnje Evropske unije sa zemljom na koju se odnosi;
 - c) usaglašenu procjenu izazova, potreba i određene važnosti prioriteta pomoći;
 - d) pregled prethodne saradnje i tekuće saradnje sa Evropskom unijom, uključujući analizu potreba i apsorpcionih kapaciteta, naučenih lekcija i relevantnih aktivnosti drugih donatora, gdje su takve informacije na raspolaganju;
 - e) za svaku komponentu, opis kako usaglašenu procjenu, o kojoj je riječ u tački (c) u gornjem tekstu, prevesti u strateške izbore i opis glavnih oblasti koje su izabrane za pomoć u zemlji na koju se odnosi, kao i opis očekivanih rezultata;
 - f) indikativnu finansijsku alokaciju sredstva za glavne oblasti intervencije, po svakoj IPA komponenti.
4. Regionalni i horizontalni programi mogu se pokriti posebnim i specifičnim višekorisničkim višegodišnjim indikativnim planskim dokumentima.

Član 6

Višegodišnji ili godišnji programi

1. Višegodišnji indikativni planski dokumenti se sprovode kroz višegodišnje ili, u zavisnosti od komponente, godišnje programe, kako je utvrđeno članom 7 IPA Uredbe.

2. Višegodišnji programi ili godišnji programi su dokumenta koja treba da podnese zemlja korisnica, ili koje je pripremila Komisija u slučaju regionalnih i horizontalnih programa, a koje je Komisija usvojila. Programi treba da predstavljaju koherentan skup linija prioriteta, svih odgovarajućih mjera ili aktivnosti, kao i opis finansijskih doprinosa koji su potrebni u cilju sprovođenja strategija definisanih u višegodišnjim indikativnim planskim dokumentima.

Programi su podijeljeni na linije prioriteta, od kojih svaka definiše opšti cilj koji treba da se postigne, i koja će se, u zavisnosti od IPA komponente na koju se odnosi, sprovoditi kroz mjere koje se mogu razdvojiti u aktivnosti, ili direktno kroz aktivnosti.

Aktivnosti obuhvataju projekat ili grupu projekata, koje sprovodi Komisija, ili koje pokreće ili i pokreće i sprovodi jedan ili više krajnjih korisnika, što omogućava postizanje ciljeva mjere i/ili linija prioriteta na koje se odnose.

3. U skladu sa članom 20 IPA Uredbe, relevantne zainteresovane strane, uključujući i zemlje članice, će biti konsultovane u toku procesa programiranja, u skladu sa odredbama koje su utvrđene u Dijelu II. Komisija i/ili zemlja korisnica će nastojati da obezbijede dovoljno vremena zainteresovanim stranama da daju svoje komentare u kontekstu gore pomenutog.

Član 7

Okvirni sporazumi i sektorski sporazumi

1. Komisija i zemlja korisnica će zaključiti Okvirni sporazum, kako bi se utvrdila i usaglasila pravila saradnje koja se odnose na finansijsku pomoć Evropske unije zemlji korisnici. Gdje je potrebno, okvirni sporazum se može dopuniti sektorskim sporazumom ili sektorskim sporazumima, koji bi se odnosio na posebne odredbe komponente.

2. Pomoć po IPA Uredbi se može dodijeliti zemlji korisnici tek nakon zaključivanja i stupanja na snagu Okvirnog sporazuma, o kome je riječ u stavu 1.

Gdje je sa zemljom korisnicom zaključen sektorski sporazum, pomoć po IPA se može jedino dodijeliti nakon stupanja na snagu Okvirnog i sektorskog sporazuma koji se odnosi na tu komponentu.

Ukoliko postoji odstupanje od prvog stava, u smislu da Okvirni sporazum nije zaključen ili je Okvirni sporazum koji je na snazi zaključen na osnovu Uredbe Savjeta (EEZ) br. 3906/89 ⁽¹⁾, (EZ) br. 1267/1999 ⁽²⁾, (EZ) br. 1268/1999 ⁽³⁾, (EZ) br. 2500/2001 ⁽⁴⁾ ili (EZ) br. 2666/2000 ⁽⁵⁾ ne sadrži minimalne odredbe navedene u stavu 3, ove minimalne odredbe će biti utvrđene u finansijskim sporazumima.

¹ Sl. list L 375, 23.12.1989, str.11.

² Sl. list L 161, 26.6.1999, str.73.

³ Sl. list L 161, 26.6.1999, str.87

⁴ Sl. list L 342, 27.12.2001, str. 1.

⁵ Sl. list L 306, 07.12.2000, str.1.

3. Okvirni sporazum će posebno utvrditi odredbe koje se odnose na:
- a) opšta pravila finansijske pomoći Zajednice;
 - b) uspostavljanje struktura i tijela potrebnih za upravljanje, koji su navedeni u članovima 21, 32 i 33 i ostala relevantna tijela;
 - c) zajedničke odgovornosti gore navedenih struktura, organa i tijela, u skladu sa principima koji su navedeni u članovima 22, 23, 24, 25, 26, 28 i 29;
 - d) zahtjevi i uslovi kontrole za:
 - (i) akreditaciju i monitoring akreditacije Nacionalnog službenika za ovjeravanje od strane Službenika nadležanog za akreditaciju, u skladu sa principima koji su navedeni u članovima 11, 12 i 15;
 - (ii) akreditaciju i monitoring akreditacije Operativne strukture od strane Nacionalnog službenika za ovjeravanje, u skladu sa principima koji su navedeni u članovima 11, 13 i 16;
 - (iii) prenošenje upravljačkih ovlašćenja od strane Komisije, u skladu sa principima koji su navedeni u članovima 11, 14 i 17;
 - e) sačinjavanje godišnje izjave o jemstvu od strane Nacionalnog službenika za ovjeravanje, kako je navedeno u članu 27;
 - f) pravila koja se odnose na nabavke, u skladu sa Uredbom (EZ, Euroatom) br. 1605/2002 i Uredbom Komisije (EZ, Euroatom) br. 2342/2002 ⁽⁶⁾ kojom se utvrđuju detaljna pravila za sprovođenje Uredbe (EZ, Euroatom) br. 1605/2002;
 - g) okončanje programa, kako je utvrđeno članovima 47 i 56;
 - h) definicije nepravilnosti u skladu sa članom 2, prevare, aktivne i pasivne korupcije, u skladu sa onima koje su sadržane u propisima Zajednice; obaveze zemlje korisnice da preduzima odgovarajuće preventivne mjere protiv aktivne i pasivne korupcije, mjere protiv prevara i korektivne radnje; pravila za povraćaj sredstava u slučaju nepravilnosti ili prevare;
 - i) povraćaje, finansijske ispravke i usklađivanja, u skladu sa članovima 49 i 50;
 - j) pravila nadzora, kontrole i revizije od strane Komisije i Evropskog revizorskog suda;
 - k) propisi o porezima, carinama i drugim fiskalnim dažbinama;
 - l) zahtjevi u pogledu informacija i javnosti.
4. Gdje je primjenljivo, može biti zaključen sektorski sporazum koji se odnosi na određenu IPA komponentu i koji dopunjuje Okvirni sporazum. Ne dovodeći u pitanje odredbe utvrđene

⁶ Sl.list L 357, 31.12.2002, str.1.

Okvirnim sporazumom, on treba da obuhvata detaljne i posebne odredbe koje se odnose na upravljanje, ocjenu i kontrolu komponente na koju se odnosi.

5. U određenoj zemlji korisnici Okvirni sporazum će se primjenjivati na sve finansijske sporazume, kako je predviđeno članom 8.

Ukoliko je zaključen, sektorski sporazum koji se tiče određene komponente će se odnositi na sve finansijske sporazume zaključene u okviru te komponente.

Član 8

Finansijske odluke i finansijski sporazumi

1. Odluke Komisije kojima se usvajaju višegodišnji ili godišnji programi će izlaziti u susret zahtjevima koji su potrebni za donošenje finansijskih odluka, u skladu sa članom 75(2) Uredbe (EZ, Euroatom) br.1605/2002.

2. Kada se to zahtjeva finansijskom odlukom, Komisija i zemlja korisnica zaključuju finansijski sporazum. Finansijski sporazumi se mogu zaključiti na godišnjoj ili višegodišnjoj osnovi, u skladu sa članom 39.

3. Svaki program je sastavni dio finansijskog sporazuma.

4. Finansijskim sporazumima će se utvrditi:

- a) odredbe kojima zemlja korisnica prihvata pomoć Zajednice i saglašava se sa pravilima i procedurama koje se tiču isplate vezane za pomoć;
- b) uslove pod kojima se vrši upravljanje pomoći, uključujući relevantne metode i odgovornosti za sprovođenje godišnjeg ili višegodišnjeg programa i/ili aktivnosti;
- c) odredbe koje se odnose na sačinjavanje i redovno ažuriranje, od strane zemlje korisnice, detaljne mape puta sa indikativnim mjerilima i rokovima za postizanje decentralizacije bez *ex ante* kontrola od strane Komisije, kao što se navodi u članovima 14 i 18.

NASLOV II

ZAJEDNIČKA PRAVILA SPROVOĐENJA

POGLAVLJE I

Principi

Član 9

Koherentnost sprovođenja pomoći

1. Pomoć po IPA uredbi treba da bude konzistentna i iskoordinirana, u okviru i između IPA komponenti, na nivou planiranja i na nivou programiranja.

2. Izbjegavaće se svako preklapanje radnji koje su pokrivene različitim komponentama, a troškovi će se financirati samo za jednu aktivnost.

Član 10

Opšti principi sprovođenja pomoći

1. Ukoliko nije drugačije predviđeno stavovima 2, 3 i 4, na sprovođenje pomoći po IPA uredbi se primjenjuje decentralizovano upravljanje, što podrazumijeva da Komisija prenosi upravljanje određenim radnjama na zemlju korisnicu, pri čemu zadržava opštu konačnu odgovornost za izvršenje opšteg budžeta u skladu sa članom 53c Uredbe (EZ, Euroatom) br. 1605/2002 i relevantnim odredbama Ugovora EZ.

U cilju pružanja pomoći na osnovu IPA uredbe, decentralizovano upravljanje se najmanje mora odnositi na tendere, ugovaranje i plaćanja.

U slučaju decentralizovanog upravljanja, aktivnosti se sprovode u skladu sa odredbama utvrđenim članom 53c Uredbe (EZ, Euroatom) br. 1605/2002.

2. Centralizovano upravljanje, kako je definisano članom 53a Uredbe (EZ, Euroatom) br. 1605/2002, se može koristiti za komponentu *Podrška tranziciji i izgradnja institucija*, posebno za regionalne i horizontalne programe, kao i za komponentu *Prekogranična saradnja*. Ono se takođe može koristiti za tehničku pomoć u okviru svih IPA komponenti.

U okviru centralizovanog upravljanja, aktivnosti se sprovode u skladu sa odredbama utvrđenim članovima 53(a), 53a i 54 do 57 Uredbe (EZ, Euroatom) br. 1605/2002.

3. Zajedničko upravljanje, kako je definisano članom 53d Uredbe (EZ, Euroatom) br. 1605/2002 može se koristiti za komponentu *Podrška tranziciji i izgradnja institucija*, posebno za regionalne i horizontalne programe, kao i za programe u kojima su uključene međunarodne organizacije.

U slučaju zajedničkog upravljanja sa međunarodnim organizacijama, aktivnosti se sprovode u skladu sa odredbama utvrđenim članom 53(c) i 53d Uredbe (EZ, Euroatom) br. 1605/2002.

4. Podijeljeno upravljanje, kako je definisano članom 53b Uredbe (EZ, Euroatom) br. 1605/2002 može se koristiti za komponentu *Prekogranična saradnja*, za prekogranične programe u kojima su uključene zemlje članice.

U okviru podijeljenog upravljanja sa državom članicom, aktivnosti se sprovode u skladu sa odredbama utvrđenim članom 53(b) i 53b i Naslovom II Dio 2 Uredbe (EZ, Euroatom) br. 1605/2002.

POGLAVLJE II

Sistemi upravljanja i kontrole

Odjeljak 1

Decentralizovano upravljanje

Pododjeljak 1

Akreditacija i prenošenje ovlaštenja za upravljanje*Član 11***Opšti zahtjevi**

1. Prije donošenja odluke o prenošenju ovlaštenja za upravljanje na zemlju korisnicu, u vezi sa nekom komponentom, programom ili mjerom, Komisija će se uvjeriti da država ispunjava uslove o iz člana 56(2) Uredbe (EZ, Euroatom) br. 1605/2002, posebno u vezi sa uspostavljenim sistemima upravljanja i kontrole, kao i da su na snazi akreditacije utvrđene članovima 12 i 13.
2. U tu svrhu, sistemi upravljanja i kontrole koji su uspostavljeni u zemlji korisnici obezbjeđuju efikasne kontrole najmanje u oblastima koje su utvrđene Aneksom. Odredbe o ostalim oblastima, koje su utvrđene sektorskim ili finansijskim sporazumima, primjenjuju se pored ove Uredbe.
3. Kada je određenim licima data odgovornost za neku aktivnost koja se odnosi na upravljanje, sprovođenje i kontrolu programa, zemlja korisnica omogućava tim licima da izvršavaju svoje dužnosti u vezi odgovornošću, uključujući i slučajeve gdje nema hijerarhijske veze između njih i tijela koja učestvuju u toj aktivnosti. Zemlja korisnica posebno obezbjeđuje tim licima ovlaštenja da, kroz formalne radne dogovore između njih i tijela o kojima je riječ, uspostavljuju sljedeće:
 - a) odgovarajući sistem za razmjenu informacija, uključujući mogućnost zahtjeva informacije i pravo pristupa dokumentima i zaposlenima na licu mjesta ukoliko je potrebno;
 - b) standarde koji moraju biti zadovoljeni;
 - c) procedure koji se moraju poštovati.
4. Ostali specifični uslovi neke komponente, koji su utvrđeni sektorskim ili finansijskim sporazumima, primjenjuju se pored ove Uredbe.

*Član 12***Akreditacija Nacionalnog službenika za ovjeravanje i Nacionalnog fonda**

1. Službenik nadležan za akreditaciju, kao što je predviđeno članom 24, je odgovoran za akreditaciju Nacionalnog službenika za ovjeravanje, kako je opisano u članu 25, kao šefa Nacionalnog fonda, u skladu sa članom 25(2)(a) i u smislu kapaciteta da ispunjava dužnosti utvrđene članom 25(2)(b). Akreditacija Nacionalnog službenika za ovjeravanje pokriva Nacionalni fond koji je opisan u članu 26.
2. Prije nego što akredituje Nacionalnog službenika za ovjeravanje, Službenik nadležan za akreditaciju se uvjerava da su ispunjeni uslovi utvrđeni članom 11, što je podržano revizorskim mišljenjem, sačinjenim od strane spoljnog revizora, funkcionalno nezavisanog od svih aktera u sistemima upravljanja i kontrole. Revizorsko mišljenje treba da se zasniva na istraživanjima obavljenim prema međunarodno priznatim revizorskim standardima.

3. Službenik nadležan za akreditaciju obavještava Komisiju o akreditaciji Nacionalnog službenika za ovjeravanje najkasnije do obavještenja o akreditaciji prve Operativne strukture, kako je opisano članom 13(3). Službenik nadležan za akreditaciju obezbjeđuje sve relevantne prateće informacije koje zatraži Komisija.

4. Službenik nadležan za akreditaciju bez odlaganja obavještava Komisiju o svim izmjenama koje se tiču Nacionalnog službenika za ovjeravanje ili Nacionalnog fonda. Kada se izmjena odnosi na Nacionalnog službenika za ovjeravanje ili Nacionalni fond, u vezi sa primjenjivim uslovima utvrđenim članom 11, Službenik nadležan za akreditaciju prosljeđuje Komisiji procjenu posljedica te izmjene na važnost akreditacije. Ukoliko je takva izmjena značajna, Službenik nadležan za akreditaciju takođe obavještava Komisiju o svojoj odluci koja se tiče akreditacije.

Član 13

Akreditacija Operativne strukture

1. Nacionalni službenik za ovjeravanje je odgovoran za akreditaciju Operativnih struktura o kojima je riječ u članu 28.

2. Prije akreditacije Operativne strukture, Nacionalni službenik za ovjeravanje se uvjerava da Operativna struktura koja se akredituje ispunjava uslove utvrđene članom 11. Ovo uvjeravanje treba da bude potkrijepljeno revizorskim mišljenjem, sastavljenim od strane spoljnog revizora, funkcionalno nezavisnog od svih aktera u sistemima upravljanja i kontrole. Revizorsko mišljenje se zasniva na istraživanjima obavljenim prema međunarodno priznatim revizorskim standardima.

3. Nacionalni službenik za ovjeravanje obavještava Komisiju o akreditaciji Operativnih struktura i obezbjeđuje sve relevantne prateće informacije koje zatraži Komisija, uključujući i opis sistema upravljanja i kontrole.

Član 14

Prenošenje ovlašćenja nad upravljanjem od strane Komisije

1. Prije prenošenja ovlašćenja nad upravljanjem, Komisija razmatra akreditacije o kojima je riječ u članovima 12 i 13 i ispituje procedure i strukture svih relevantnih tijela ili organa u zemlji korisnici. Ovo može obuhvatiti provjere na licu mjesta od strane njenih službi ili podugovaračke revizorske firme.

2. Komisija u svojoj odluci o prenošenju ovlašćenja nad upravljanjem može utvrditi dodatne uslove, radi obezbjeđenja ispunjavanja uslova o kojima je riječ u članu 11. Ovi dodatni uslovi moraju biti ispunjeni u određenom periodu koji Komisija utvrditi, kako bi prenošenje ovlašćenja nad upravljanjem ostalo na snazi.

3. Odluka Komisije o prenošenju ovlašćenja nad upravljanjem treba da sadrži spisak *ex ante* kontrola, ukoliko postoje, koje treba da obavi Komisija prilikom tendera, raspisivanja poziva za ponude, dodjele ugovora i grantova. Ovaj spisak može biti različit za komponente ili programe. *Ex ante* kontrole se primjenjuju, u zavisnosti od komponente ili programa, do perioda kada Komisija dozvoli decentralizovano upravljanje bez *ex ante* kontrola, o čemu je riječ u članu 18.

4. Odlukom Komisije mogu se utvrditi odredbe koje se odnose na obustavu ili povlačenje prenošenja ovlašćenja nad upravljanjem u odnosu na određena tijela ili organe.

*Član 15***Povlačenje ili obustava akreditacija
Nacionalnog službenika za ovjeravanje i Nacionalnog fonda**

1. Po prenošenju ovlaštenja nad upravljanjem od strane Komisije, Službenik nadležan za akreditaciju je odgovoran da prati održavanje kontinuiranog ispunjavanja svih uslova ove akreditacije i obavještava Komisiju o svim značajnim izmjenama u vezi sa njom.
2. Ako neki primjenjiv uslov utvrđen članom 11 nije ispunjen ili se više ne ispunjava, Službenik nadležan za akreditaciju obustavlja ili povlači akreditaciju Nacionalnog službenika za ovjeravanje i o tome bez odlaganja obavještava Komisiju o svojoj odluci i razlozima svoje odluke. Službenik nadležan za akreditaciju se uvjerava da su ovi uslovi ponovo ispunjeni prije obnavljanja akreditacije. Ovo uvjeravanje je potkrijepljeno revizorskim mišljenjem, kako je predviđeno članom 12(2).
3. Kada je akreditacija Nacionalnog službenika za ovjeravanje povučena ili obustavljena od strane Službenika nadležan za akreditaciju, primjenjuju se odredbe ovog stava.

Komisija će prestati da vrši prenos sredstava državi korisnici u toku perioda kada akreditacija nije na snazi.

U toku perioda kada akreditacija nije na snazi, svi računi u eurima ili računi u eurima za komponente na koje se odnose, će biti blokirani i nijedna isplata izvršena od strane Nacionalnog fonda sa ovih računa se neće smatrati prihvatljivom za finansiranje od strane Zajednice.

Ne dovodeći u pitanje bilo koje druge finansijske korekcije, Komisija može izvršiti finansijske korekcije, kao što je predviđeno članom 49, protiv zemlje korisnice zbog njene prethodne neusaglašenosti sa zahtjevima vezanim za prenošenje ovlaštenja nad upravljanjem.

*Član 16***Povlačenje ili obustava akreditacija Operativnih struktura**

1. Po prenošenju ovlaštenja nad upravljanjem od strane Komisije, Nacionalni službenik za ovjeravanje je odgovoran da prati održavanje kontinuiranog ispunjavanja svih uslova ove akreditacije i obavještava Komisiju i Službenika nadležnog za akreditaciju o svim značajnim izmjenama u vezi sa njom.
 2. Ako neki uslov utvrđen članom 11 nije ispunjen ili se više ne ispunjava, Nacionalni službenik za ovjeravanje obustavlja ili povlači akreditaciju Operativne strukture i bez odlaganja obavještava Komisiju i Službenika nadležnog za akreditaciju o svojoj odluci i o razlozima svoje odluke.
- Nacionalni službenik za ovjeravanje se uvjerava da su ovi uslovi ponovo ispunjeni prije obnavljanja akreditacije. Ovo uvjeravanje je potkrijepljeno revizorskim mišljenjem, kako je predviđeno članom 13(2).
3. Kada je akreditacija Operativne strukture povučena ili obustavljena od strane Nacionalnog službenika za ovjeravanje, primenjivaće se odredbe iz ovog stava.

Komisija neće vršiti nikakve prenose sredstava zemlji korisnici, koja se odnose na programe ili aktivnosti koje sprovodi Operativna struktura, u periodu dok je njena akreditacija obustavljena ili povučena.

Ne dovodeći u pitanje bilo koje druge finansijske korekcije, Komisija može izvršiti finansijske korekcije, kako je predviđeno članom 49, protiv zemlje korisnice zbog njene prethodne neusaglašenosti sa zahtjevima i uslovima vezanim za prenošenje ovlašćenja nad upravljanjem.

Nijedna nova zakonska obaveza preuzeta od strane Operativne strukture se neće smatrati pogodnom u periodu dok akreditacija nije na snazi.

Nacionalni službenik za ovjeravanje je odgovoran za preduzimanje svih odgovarajućih sigurnosnih mjera koje se tiču izvršenih plaćanja ili potpisanih ugovora od strane Operativne strukture.

Član 17

Povlačenje ili obustava prenošenja ovlašćenja nad upravljanjem

1. Komisija će pratiti poštovanje uslova utvrđenih članom 11.
2. Bez obzira na odluku Službenika nadležanog za akreditaciju da održava, obustavi ili povuče akreditaciju Nacionalnog službenika za ovjeravanje ili odluku Nacionalnog službenika za ovjeravanje da obustavi ili povuče akreditaciju Operativne strukture, Komisija može da obustavi ili povuče prenos ovlašćenja nad upravljanjem u bilo kojem trenutku, posebno u slučaju kada neki od uslova navedenih u članu 11 nije ispunjen ili se više ne ispunjava.
3. Kada Komisija povuče ili obustavi prenos ovlašćenja nad upravljanjem, primjenjuju se odredbe ovog stava.

Komisija će prestati da vrši prenose sredstava zemlji korisnici.

Ne dovodeći u pitanje bilo koje druge finansijske korekcije, Komisija može izvršiti finansijske korekcije, kako je predviđeno članom 49, protiv zemlje korisnice zbog njene prethodne neusaglašenosti sa zahtjevima vezanim za prenošenje ovlašćenja nad upravljanjem.

Komisija može utvrditi ostale posljedice obustave ili povlačenja posebnom odlukom Komisije.

Član 18

Decentralizacija bez *ex ante* kontrola od strane Komisije

1. Decentralizacija bez *ex ante* kontrola od strane Komisije je cilj koji se odnosi na sprovođenje svih IPA komponenti, u slučaju kada se pomoć sprovodi decentralizovano u skladu sa članom 10. Rok za postizanje ovog cilja može varirati u zavisnosti od komponenti IPA-e.
2. Prije ukidanja *ex ante* kontrola utvrđenih odlukom Komisije o prenošenju ovlašćenja nad upravljanjem, Komisija će se uvjeriti u efikasno funkcionisanje sistema upravljanja i kontrole, u skladu sa relevantnim propisima Zajednice i relevantnim nacionalnim propisima.
3. Komisija posebno prati sprovođenje mape puta od strane zemlja korisnice koja je obuhvaćena finansijskim sporazumom, kako je predviđeno članom 8 (4)(c), koja može da predvidi fazno odricanje od raznih tipova *ex ante* kontrola.

4. Komisija posvećuje dužnu pažnju rezultatima koje je zemlja korisnica postigla u ovom kontekstu, posebno u oblasti obezbjeđenja pomoći i u pregovaračkom procesu.

Član 19

Mjere protiv prevare

1. Zemlje korisnice će obezbijediti istragu i efikasno rješavanje svih sumnjivih slučajeva prevare i nepravilnosti i obezbijediće funkcionisanje mehanizama kontrole i izvještavanja, ekvivalentni onima o kojima je riječ u Uredbi Komisije (EZ) br.1828/2006 ⁽¹⁾. U slučaju sumnje da postoji prevara ili nepravilnost, Komisija treba da bude obaviještava o tome bez odlaganja.

2. Štaviše, zemlje korisnice preduzimaju sve odgovarajuće mjere u cilju sprječavanja i suzbijanja svake aktivne ili pasivne korupcije, u bilo kojoj fazi postupka nabavki, dodjele grantova, ili u toku sprovođenja odgovarajućih ugovora.

Član 20

Tok revizije

Nacionalni službenik za ovjeravanje obezbjeđuje dostupnost svih relevantnih informacija, kako bi se u svakom trenutku obezbijedio dovoljno detaljan tok revizije. Ova informacija treba da sadrži dokumentovane dokaze o odobrenju zahtjeva za isplatu, knjiženja i isplate takvih zahtjeva, kao i o obrađivanju avansa, garancija i dugova.

Pododjeljak 2

Strukture i tijela

Član 21

Uspostavljanje

1. Zemlja korisnica će uspostaviti sljedeća tijela i organe:
 - a) Nacionalni IPA koordinatora,
 - b) Strateški koordinator za komponentu Regionalnog razvoja i komponentu Razvoja ljudskih resursa,
 - c) Službenik nadležan za akreditaciju,
 - d) Nacionalni službenik za ovjeravanje,
 - e) Nacionalni fond,
 - f) Operativna strukturu za IPA komponentu ili program,
 - g) Revizorsko tijelo.

¹ Sl.list L 371, 27.12.2006, str.1.

2. Zemlja korisnica obezbjeđuje odgovarajuću podjelu dužnosti između tijela i organe, pod tačkama (a) do (g) stava 1, u skladu sa članom 56(2) uredbe (EZ, Euroatom) br. 1605/2002.
3. Komisija prenosi ovlašćenja nad upravljanjem na zemlju korisnicu, u skladu sa članom 14 ove Uredbe, tek nakon što budu određena i uspostavljena tijela i organi o kojima je riječ u stavu 1.

Član 22

Funkcije i odgovornosti Nacionalnog IPA koordinatora

1. Nacionalnog IPA koordinatora imenuje zemlja korisnica. On je službenik visokog ranga u vladi ili državnoj upravi zemlje korisnice, zadužen za obezbjeđenje sveopšte koordinacije pomoći po IPA uredbi.
2. On naročito:
 - a) obezbjeđuje partnerstvo između Komisije i zemlje korisnice, kao i tijesnu vezu između opšteg procesa pridruživanja i korišćenja pomoći po IPA uredbi;
 - b) snosi sveopštu odgovornost za:
 - koherentnost i koordinaciju programa predviđenih ovom Uredbom,
 - godišnje programiranje komponente Pomoć tranziciji i izgradnja institucija na nacionalnom nivou,
 - koordinaciju učešća države korisnice u određenim prekograničnim programima, sa zemljama članicama i sa drugim zemljama korisnicama, kao i u transnacionalnim, međuregionalnim ili programima morskih basena na osnovu drugih instrumenata Zajednice. Nacionalni IPA koordinator može prenijeti zadatke koji se odnose na ovu koordinaciju koordinatoru za prekograničnu saradnju,
 - c) sastavljanje i nakon pregleda od strane IPA odbora za praćenje, dostavljanje IPA godišnjih i završnih izvještaja o sprovođenju, kako je definisano članom 61(3), Komisiji uz kopiju Nacionalnom službeniku za ovjeravanje.

Član 23

Funkcije i odgovornosti Strateškog koordinatora

1. Zemlja korisnica imenuje Strateškog koordinatora, u cilju obezbjeđivanja koordinacije komponente Regionalni razvoj i komponente Razvoj ljudskih resursa, u okviru odgovornosti Nacionalnog IPA koordinatora. Strateški koordinator treba da bude lice u okviru državne uprave države korisnice, s tim što nije direktno uključen u sprovođenje pomenutih komponenti.
2. Strateški koordinator će naročito:
 - a) koordinirati pomoć odobrenu na osnovu komponente Regionalni razvoj i komponente Razvoj ljudskih resursa;
 - b) pripremati nacrt strateškog okvira koherentnosti, kako je definisano članom 154;
 - c) obezbijevati koordinaciju između sektorskih strategija i programa.

*Član 24***Odgovornosti Službenika nadležanog za akreditaciju**

1. Službenika nadležanog za akreditaciju će imenovati zemlja korisnica. On je službenik visokog ranga u vladi ili državnoj upravi zemlje korisnice.
2. Službenik nadležan za akreditaciju je odgovoran za izdavanje, praćenje, obustavu ili povlačenje akreditacije Nacionalnog službenika za ovjeravanje i Nacionalnog fonda, u skladu sa članovima 12 i 15.

*Član 25***Funkcije i odgovornosti Nacionalnog službenika za ovjeravanje**

1. Nacionalnog službenika za ovjeravanje imenuje zemlja korisnica. On je službenik visokog ranga u vladi ili državnoj upravi zemlje korisnice.
2. Nacionalni službenik za ovjeravanje:
 - a) kao šef Nacionalnog fonda, snosi sveopštu odgovornost za finansijsko upravljanje sredstvima Evropske unije u zemlji korisnici; on je odgovoran za zakonitost i regularnost osnovnih transakcija;
 - b) je odgovoran za efikasno funkcionisanje sistema upravljanja i kontrole po IPA uredbi.
3. U svrhe stava 2(a), Nacionalni službenik za ovjeravanje će posebno izvršavati sljedeće zadatke:
 - a) obezbjeđivanje garancije vezane za regularnost i zakonitost osnovnih transakcija;
 - b) priprema i dostavlja Komisiji ovjerene izvještaje o troškovima i zahtjevima za plaćanje; Nacionalni službenik za ovjeravanje će snositi sveopštu odgovornost za tačnost zahtjeva za plaćanje, kao i za prenos sredstava Operativnim strukturama i/ili krajnjim korisnicima;
 - c) verifikuje postojanje i tačnost elemenata kofinansiranja;
 - d) obezbjeđuje identifikaciju i hitno obavještanje o nekoj nepravilnosti;
 - e) vrši finansijska prilagođavanja koja su potrebna, vezano za otkrivene nepravilnosti, prema odredbama člana 50;
 - f) je kontakt osoba za finansijske informacije koje se razmjenjuju između Komisije i zemlje korisnice.
4. U svrhe stava 2(b), Nacionalni službenik za ovjeravanje će naročito izvršavati sljedeće zadatke:
 - a) biće odgovoran za izdavanje, praćenje, obustavu ili povlačenje akreditacije Operativnih struktura;
 - b) obezbjeđuje postojanje i efikasno funkcionisanje sistema upravljanja pomoći na osnovu IPA uredbi;
 - c) obezbjeđuje efektivnost i efikasnost sistema interne kontrole koji se odnosi na upravljanje sredstvima;

- d) izvještavanje o sistemima upravljanja i kontrole;
- e) obezbjeđuje valjano funkcionisanje sistema izvještavanja i informisanja;
- f) prati nalaze revizorskih izvještaja revizorskog tijela, u skladu sa članom 30(1);
- g) odmah obavještava Komisiju, uz kopiju o obavještenju Službeniku nadležnom za akreditaciju, o svim značajnim izmjenama koje se odnose na sisteme upravljanja i kontrole.

5. Shodno odgovornostima koje su utvrđene stavovima 2(a) i (b), Nacionalni službenik za ovjeravanje sastavlja godišnju izjavu o jemstvu, kako je definisano članom 27.

Član 26

Nacionalni fond

Nacionalni fond je tijelo koje se nalazi na nivou državnog ministarstva zemlje korisnice sa centralnom budžetskom nadležnošću.

Nacionalni fond postupa kao centralni trezor i zadužen je za zadatke finansijskog upravljanja pomoći po IPA uredbi, u okviru odgovornosti Nacionalnog službenika za ovjeravanje.

On je posebno odgovoran za organizaciju bankarskih računa, potraživanje sredstava od Komisije, odobravanje prenosa sredstava dobijenih od Komisije Operativim strukturama ili krajnjim korisnicima i finansijsko izvještavanje Komisiji.

Član 27

Izjava o jemstvu koju izdaje Nacionalni službenik za ovjeravanje

1. U skladu sa članom 25(5) Nacionalni službenik za ovjeravanje sačinjava godišnju deklaraciju o upravljanju, koja treba da ima formu izjave o jemstvu koja se dostavlja Komisiji do 28. februara svake godine. On prosljeđuje kopiju izjave o jemstvu Službeniku nadležnom za akreditaciju.
2. Izjava o jemstvu se zasniva na stvarnom nadzoru sistema upravljanja i kontrole od strane Nacionalnog službenika za ovjeravanje tokom finansijske godine.
3. Izjava o jemstvu se priprema kako je predviđeno Okvirnim sporazumom i sadrži:
 - a) potvrdu efikasnog funkcionisanja sistema upravljanja i kontrole;
 - b) potvrdu koja se odnosi na zakonitost i regularnost osnovnih transakcija;
 - c) informacije koje se odnose na sve izmjene u sistemima i kontrolama i elemente pratećih računovodstvenih informacija.
4. Ako potvrde koje se traže u skladu sa tačkama (a) i (b) stava 3 nisu raspoložive, Nacionalni službenik za ovjeravanje obavještava Komisiju o razlozima i mogućim posljedicama, kao i o radnjama koje se preduzimaju kako bi se ta situacija ispravila i zaštitili interesi Zajednice. On kopiju ove informacije prosljeđuje Službeniku nadležnom za akreditaciju.

*Član 28***Funkcije i odgovornosti Operativne strukture**

1. Za svaku IPA komponentu ili program uspostavlja se Operativna struktura koja se bavi upravljanjem i sprovođenjem pomoći po IPA uredbi.

Operativna struktura je tijelo ili skup tijela u okviru uprave zemlje korisnice.

2. Operativna struktura je odgovorna za upravljanje i sprovođenje programa ili više programa, u skladu sa principom zdravog finansijskog upravljanja. U ove svrhe, ona obavlja određeni broj funkcija koje obuhvataju:

- a) pripremu godišnjih ili višegodišnjih programa;
- b) praćenje programa sprovođenja i usmjeravanje rada sektorskog odbora za praćenje, kako je definisano članom 59, posebno obezbjeđenjem dokumenata potrebnih za praćenje kvaliteta sprovođenja programa;
- c) pripremu sektorskih godišnjih i završnih izvještaja o sprovođenju, kako je definisano članom 61(1) i posle njihovog pregleda od strane sektorskog odbora za praćenje, njihovo dostavljanje Komisiji, Nacionalnom IPA koordinatorskom centru i Nacionalnom službeniku za ovjeravanje;
- d) obezbjeđenje da se za finansiranje i odobravanje aktivnosti biraju u skladu sa kriterijumima i mehanizmima primjenjivim na programe, i da su u skladu sa relevantnim propisima Zajednice i relevantnim nacionalnim propisima;
- e) uspostavljanje postupaka sa ciljem da se osigura zadržavanje svih dokumenata koji su potrebni da bi se obezbijedio odgovarajući tok revizije u skladu sa članom 20;
- f) organizovanje tenderskih procedura, procedura dodjele donacije, ugovaranja koja slijede, izvršavanje plaćanja krajnjem korisniku i nadoknadu istih;
- g) obezbjeđenje da sva tijela koja su uključena u sprovođenje aktivnosti vode poseban računovodstveni sistem ili poseban računovodstveni šifarnik;
- h) obezbjeđenje da Nacionalni fond i Nacionalni službenik za ovjeravanje dobiju sve potrebne informacije o postupcima i ovjerama koje se obavljaju u vezi sa troškovima;
- i) uspostavljanje, održavanje i ažuriranje sistema izvještavanja i informisanja;
- j) vršenje ovjera kako bi se obezbijedilo da su prijavljeni troškovi zaista nastali u skladu sa primjenjivim propisima, da su proizvodi ili usluge pruženi u skladu sa odlukom o odobrenju i da su zahtjevi za plaćanjem od strane krajnjeg korisnika ispravni. Ove ovjere pokrivaju administrativne, finansijske, tehničke i fizičke aspekte aktivnosti, zavisno od slučaja;
- k) obezbjeđenje interne revizije njenih konstitutivnih tijela;
- l) obezbjeđenje izvještavanja o nepravilnostima;
- m) obezbjeđenje usaglašenosti sa zahtjevima u pogledu informacija i javnosti.

3. Šefovi tijela koja čine Operativnu strukturu se jasno određuju i odgovorni su za zadatke koji se dodjeljuju njihovim sastavnim tijelima, u skladu sa članom 11(3).

Član 29

Funkcije i odgovornosti Revizorskog tijela

1. Revizorsko tijelo funkcionalno nezavisno od svih aktera u sistemima upravljanja i kontrole i koje se pridržava međunarodno priznatih revizorskih standarda, određuje zemlja korisnica. Revizorsko tijelo je odgovorno za ovjeru efikasnog i zdravog funkcionisanja sistema upravljanja i kontrole.

2. Revizorsko tijelo, u okviru odgovornosti svog šefa posebno:

a) u toku svake godine utvrđuje i izvršava godišnji plan revizije, koji obuhvata revizije sa ciljem da se verifikuje:

- efikasno funkcionisanje sistema upravljanja i kontrole,
- pouzdanost računovodstvenih informacija dostavljenih Komisiji.

Revizija obuhvata revizije odgovarajućeg uzorka aktivnosti ili transakcija, kao i pregled procedura.

Godišnji plan revizije se dostavlja Nacionalnom službeniku za ovjeravanje i Komisiji, prije početka godine na koju se odnosi.

(b) dostavlja sljedeće:

- godišnji izvještaj o revizorskim aktivnostima prema modelu koji se nalazi u Okvirnom sporazumu, sa prikazanim resursima koje je koristilo revizorsko tijelo i kratkim pregledom svih slabosti utvrđenih u sistemima upravljanja ili kontrole ili u nalazima o transakcijama iz revizija obavljenih u skladu sa godišnjim planom revizije u toku prethodnog dvanaestomjesečnog perioda, koji se završava 30. septembra godine na koju se odnosi. Godišnji izvještaj o reviziji se dostavlja Komisiji, Nacionalnom službeniku za ovjeravanje i Službeniku nadležnom za akreditaciju do 31. decembra svake godine. Prvi takav izvještaj pokriva period od stupanja ove Uredbe na snagu do 30. novembra 2007. godine,
- godišnje mišljenje, po modelu datom u Okvirnom sporazumu, o tome da li sistemi upravljanja i kontrole funkcionišu efikasno i da li su u skladu sa zahtjevima ove Uredbe i/ili drugih sporazuma između Komisije i zemlje korisnice. Ovo mišljenje upućuje se Komisiji, Nacionalnom službeniku za ovjeravanje i Službeniku nadležnom za akreditaciju. Ono pokriva isti period i ima isti krajnji rok kao i godišnji izvještaj o revizorskim aktivnostima,
- mišljenje o svim završnim izvještajima o troškovima koje je Komisiji dostavio Nacionalni službenik za ovjeravanje radi završetka nekog programa ili nekog njegovog dijela. Zavisno od slučaja, završni izvještaj o troškovima može sadržati zahtjeve za plaćanjima u vidu računa koji se dostavljaju godišnje. Mišljenje o bilo kom završnom izvještaju o troškovima treba da prati model dat u aneksu Okvirnog sporazuma. Ono obrađuje važnost zahtjeva za konačnim plaćanjem i tačnost

finansijskih informacija i zavisno od slučaja, prati ga završni izvještaj o revizorskim aktivnostima. Ono se šalje Komisiji i Službeniku nadležnom za akreditaciju u isto vrijeme kao i relevantni završni izvještaj o troškovima koji je dostavio Nacionalni službenik za ovjeravanje, ili bar u roku od 3 mjeseca od dostavljanja tog završnog izvještaja o troškovima.

Dalji posebni zahtjevi u pogledu godišnjeg plana revizije i/ili izvještaja i mišljenja koji su navedeni u stavu (b) mogu se utvrditi sektorskim ili finansijskim sporazumima.

Što se tiče metodologije revizije, izvještaja i revizorskih mišljenja koja su potrebna na osnovu ovog člana, revizorsko tijelo se pridržava međunarodnih standarda o reviziji, posebno vezano za oblast procjene rizika, materijalnosti revizije i uzimanja uzoraka. Ta metodologija može se dopuniti daljim uputstvima i definicijama od Komisije, posebno u odnosu na odgovarajući opšti pristup uzimanju uzoraka, nivoima pouzdanosti i materijalnosti.

Član 30

Postupak posle izvještaja revizorskog tijela

1. Po prijemu izvještaja i mišljenja o kojima je riječ u prvoj i drugoj crtici člana 29(2)(b), Nacionalni službenik za ovjeravanje:
 - a) odlučuje o tome da li su potrebna unaprijeđenja sistema upravljanja i kontrole, evidentira odluke u tom smislu i obezbjeđuje blagovremeno sprovođenje tih unaprijeđenja;
 - b) vrši potrebna prilagođavanja zahtjeva za plaćanjem koja se upućuju Komisiji.
2. Komisija može da odluči ili da sama preduzme propratnu radnju kao odgovor na izvještaje i mišljenja, na primjer, pokretanjem postupka finansijske korekcije, ili da traži od zemlje korisnice da preduzme takvu radnju, obavještavajući Nacionalnog službenika za ovjeravanje i Službenika nadležnog za akreditaciju o svojoj odluci.

Član 31

Posebna tijela

U sklopu opšteg okvira kojeg su definisale strukture i tijela članom 21, funkcije opisane članom 28 se mogu grupisati i prenijeti posebnim tijelima u okviru ili van prvobitno određenih Operativnih struktura. Ovo grupisanje i prenos će poštovati nužno razdvajanje dužnosti koje nameće Uredba (EZ, Euroatom) br. 1605/2002 i obezbijediti da konačna odgovornost za funkcije opisane u navedenom članu ostaju kod prvobitno određene strukture. Takvo restrukturiranje mora biti regulisano pisanim sporazumima i podliježe akreditaciji od strane Nacionalnog službenika za ovjeravanje i prenošenju vlasništva nad upravljanjem od strane Komisije.

Odjeljak 2

Drugi oblici upravljanja

Član 32

Strukture i organi centralizovanog ili zajedničkog upravljanja

1. U slučaju centralizovanog ili zajedničkog upravljanja zemlja korisnica imenuje nacionalnog IPA koordinatora koji postupa kao predstavnik zemlje korisnice pred Komisijom. On obezbjeđuje da se održava tijesna veza između Komisije i zemlje korisnice, što se tiče opšteg procesa pridruživanja i pristupne pomoći EU na osnovu IPA-e.

Nacionalni IPA koordinator je takođe odgovoran za koordinaciju učešća zemlje korisnice u relevantnim prekograničnim programima sa zemljama članicama i sa drugim zemljama korisnicima, kao i u programima transnacionalnih, međuregionalnih ili pomorskih basena, na osnovu drugih instrumenata Zajednice. On može odrediti zadatke koji se odnose na ovu odgovornost koordinatoru za prekograničnu saradnju.

2. U slučaju komponente prekogranične saradnje, Operativne strukture određuje i uspostavlja zemlja korisnica, u skladu sa odredbama člana 139.

Član 33

Strukture i tijela podijeljenog upravljanja

U slučaju prekograničnih programa sprovedenih kroz podijeljeno upravljanje sa nekom zemljom članicom, sljedeće strukture se uspostavljaju u jednoj od zemalja članica koja učestvuje u prekograničnom programu, kao što je utvrđeno u članu 102:

- jedinstveno upravljačko tijelo,
- jedinstveno tijelo za sertifikovanje,
- revizorsko tijelo.

POGLAVLJE III

Finansijski doprinos Evropske zajednice

Član 34

Dozvoljeni troškovi

1. U slučaju decentralizovanog upravljanja, ne uzimajući u obzir akreditacije od strane Službenika nadležnog za akreditaciju i Nacionalnog službenika za ovjeravanje, svi oni ugovori i njihovi prilozi koje nacionalni organi potpišu, kao ni troškovi i plaćanja potekli od strane nacionalnih organa, nijesu dozvoljeni za finansiranje, po propisima Uredbe IPA, sve dok Komisija ne prenese svoje ovlaštenje pomenutim nacionalnim strukturama i organima nad upravljanjem sredstvima, osim ukoliko nije drugačije predviđeno stavom 2.

Krajnji rok za nastale troškove se nalazi u Dijelu II ovog dokumenta, ili u finansijskim sporazumima, ukoliko je neophodno.

2. Svi troškovi, nastali nakon 1. januara 2007. godine, dozvoljavaju tehničku pomoć za uspostavljanje sistema upravljanja i kontrole prije početnog prenosa upravljanja.

Objavljivanje poziva za dostavljanje ponuda ili poziva za tendere koji su nastali nakon 1. januara 2007. godine, može takođe biti dozvoljeno prije početnog prenosa upravljanja, pod uslovom da ovaj početni prenos upravljanja bude uspostavljen u vremenskim rokovima, definisanim u klauzuli o rezervi, koja se ubacuje u pomenute aktivnosti ili pozive, i pod uslovom da te dokumente Komisija prethodno odobri. Pomenuti pozivi za dostavljanje ponuda ili pozivi za tendere mogu se poništiti ili izmijeniti u zavisnosti od odluke Komisije o prenosu upravljanja.

3. Sljedeći troškovi nijesu dozvoljeni po Uredbi IPA:

- a) porezi, uključujući i poreze na dodatu vrijednost;
- b) carinske i uvozne dažbine, ili neke druge dažbine;
- c) kupovina, izdavanje ili lizing zemljišta i postojećih objekata;
- d) novčane kazne, finansijski penali i troškovi sudskog postupka;
- e) troškovi poslovanja;
- f) polovna oprema;
- g) bankarski troškovi, troškovi garancija i slični troškovi;
- h) troškovi konverzije, troškovi i gubici u konverziji povezani sa bilo kojim posebnim računima komponente u eurima, kao i drugi čisto finansijski troškovi;
- i) doprinos u naturi

4. Troškovi finansirani u okviru ove Uredbe neće biti predmet nijednog drugog finansiranja u okviru budžeta Zajednice.

Član 35

Obrada prihoda

1. Prihodi ove Uredbe obuhvataju prihode poslovanja, koji su nastali u periodu njegovog kofinansiranja, od prodaje, zakupa, usluga, troškova učlanjenja ili drugih ekvivalentnih prihoda uz izuzetak:

- (a) prihoda ostvarenih u toku ekonomskog vijeka trajanja kofinansiranih investicija, u slučaju ulaganja u firme;
- (b) prihoda ostvarenih u okviru mjere finansijskog inženjeringa, uključujući rizični kapital i sredstva iz zajma, sredstva garancije i lizing;
- (c) gdje je primjenljivo, doprinose iz privatnog sektora za kofinansiranje poslovanja, koji su prikazani zajedno sa javnim doprinosom u finansijskim tabelama programa.

2. Prihodi, definisani u stavu 1, predstavljaju prihode na osnovu kojih se smanjuju dozvoljeni troškovi, za određenu aktivnost. Takvi prihodi se oduzimaju od dozvoljenih troškova relevantnih aktivnosti u cjelini ili srazmjerno, u zavisnosti od toga da li su ostvareni u cjelini ili samo djelimično kroz kofinansiranje, najkasnije do završetka programa.

3. Ovaj član ne važi za :

- komponentu razvoja sela,
- infrastrukturne projekte koji stvaraju prihode, kako je definisano članom 150.

Član 36

Prihod od kamate

Svaka kamata ostvarena na bilo kojem posebnom računu komponente u eurima ostaje svojina zemlje korisnice. Kamata nastala finansiranjem nekog programa od strane Zajednice utvrđuje se isključivo za taj program, što se smatra resursom zemlje korisnice u vidu nacionalnog javnog doprinosa i prijavljuje se Komisiji, u vrijeme konačnog završetka programa.

Član 37

Finansiranje Zajednice

1. Finansijski doprinos Zajednice za troškove višegodišnjih ili godišnjih programa utvrđuje se u skladu sa izdvojenim sredstvima predloženim u višegodišnjem indikativnom finansijskom okviru, prema članu 5 Uredbe IPA.
2. Sva poslovanja koja primaju pomoć u okviru postojećih IPA komponenti zahtijevaju kako doprinose Zajednice, tako i nacionalne doprinose.

Član 38

Intenzitet pomoći i stopa doprinosa Zajednice

1. Doprinos Zajednice se obračunava u odnosu na dozvoljene troškove, kako je definisano u Dijelu II za svaku IPA komponentu.
2. Finansijske odluke kojima se usvajaju godišnji ili višegodišnji programi za svaku IPA komponentu utvrđuju maksimalni indikativni iznos doprinosa Zajednice i naknadnu maksimalnu stopu za svaku liniju prioriteta.

POGLAVLJE IV

Finansijsko upravljanje

Odjeljak 1

Budžetske obaveze

Član 39

Principi

1. Budžetska obaveza koja odgovara iznosu zakonske obaveze, koja ima oblik finansijskog sporazuma sa zemljom korisnicom, usvaja se na osnovu finansijskih odluka, kojima se usvajaju godišnji programi.
2. Finansijske odluke kojima se usvajaju višegodišnji programi mogu predvidjeti zaključenje višegodišnjih zakonskih obaveza koje imaju oblik finansijskih sporazuma sa zemljom korisnicom.

Budžetska obaveza koja odgovara iznosu zakonske obaveze može u takvim slučajevima biti podijeljena na nekoliko godina u godišnje rate, u slučaju da finansijska odluka tako predviđa, kao i uzimajući u obzir višegodišnji indikativni finansijski okvir. Odgovarajuća finansijska odluka i finansijski sporazum utvrđuju ovo podjelu u odgovarajućim finansijskim tabelama.

Odjeljak 2

Pravila decentralizovanog upravljanja

Član 40

Plaćanja

1. Plaćanje doprinosa Zajednice od strane Komisije vrši se u granicama raspoloživih sredstava. U slučaju višegodišnjih programa, svako plaćanje se utvrđuje prema najranijim otvorenim budžetskim obavezama odnosno IPA komponente.
2. Plaćanja imaju oblik avansnog finansiranja, privremenih plaćanja i konačnog plaćanja kojim se saldiraju razlike.
3. Svake godine do 28. februara, zemlja korisnica je u obavezi da šalje Komisiji procjenu svojih predviđenih potraživanja plaćanja za odnosnu i za sljedeću finansijsku godinu, za svaku IPA komponentu ili program. Komisija može tražiti ažuriranje date procjene na odgovarajući način.
4. Razmjena informacija koje se tiču finansijskih transakcija između Komisije i organa kao i struktura, o kojima je riječ u članu 21, obavlja se, gdje je adekvatno, elektronskim putem, koristeći dogovorene procedure između Komisije i zemlje korisnice.
5. Kombinovana ukupna suma avansnog finansiranja i privremenih plaćanja ne prelazi 95% iznosa doprinosa Zajednice, kako je utvrđeno u finansijskoj tabeli svakog programa.
6. Kada se dostigne maksimalni iznos, o kojem je riječ u stavu 5, Nacionalni službenik za ovjeravanje nastavlja da prenosi Komisiji svaki ovjereni izvještaj o troškovima kao i informacije o nadoknađenim iznosima.
7. Svi iznosi prikazani kroz ovjerene izvještaje o troškovima, potraživanja za plaćanjem i kroz troškove u izvještajima o sprovođenju, u okviru programa dostavljenih od strane zemlje korisnice, izražavaju se u eurima. Zemlje korisnice konvertuju troškove nastale u nacionalnoj valuti u eure, koristeći mjesečni obračunski kurs eura, koji određuje Komisija za izvještajni mjesec u kojem su troškovi nastali na računima odnosno operativne strukture.
8. Komisija vrši plaćanja Nacionalnom fondu na račun u eurima, u skladu sa odredbama utvrđenim članovima 41, 42, 43, 44 i 45 i u okvirnim, sektorskim ili finansijskim sporazumima. Jedan račun u eurima se otvara za svaki IPA program ili IPA komponentu i koristi se isključivo za transakcije koje se odnose na taj program ili komponentu.

9. Zemlje korisnice obezbjeđuju da krajnji korisnici primaju ukupan iznos javnog doprinosa na vrijeme i u potpunosti. Nema nikakvih posebnih troškova niti drugih troškova sa istim efektom koji bi umanjili ove iznose za krajnje korisnike.

10. Zajednica može finansirati trošak samo ako je taj trošak nastao od krajnjeg korisnika i ako ga je isti platio. Troškovi koje su platili krajnji korisnici se dokazuju primljenim fakturama ili računovodstvenim dokumentima ekvivalentne dokazive vrijednosti ili drugim relevantnim dokumentima, gdje, prema programu, pomoć nije funkcija troška. Trošak mora da ovjeri Nacionalni službenik za ovjeravanje.

Član 41

Prihvatljivost zahtjeva za plaćanjem

Kako bi Komisija odobrila zahtjev za plaćanjem, moraju se ispuniti minimalni zahtevi utvrđeni članovima 42(1), 43(1) i 45(1).

Član 42

Avansno finansiranje

1. U slučaju zahtjeva za plaćanjem avansnog finansiranja, minimalni zahtjevi, o kojima je riječ u članu 41, su slijedeći:

- (a) da je Nacionalni službenik za ovjeravanje obavijestio Komisiju o otvaranju odnosnog računa u eurima;
- (b) da su akreditacije koje je ispostavio Službenik nadležan za akreditaciju i Nacionalni službenik za ovjeravanje na snazi i da i dalje važi prenošenje upravljanja od strane Komisije;
- (c) da je relevantni finansijski sporazum stupio na snagu.

2. Isplate avansnog finansiranja predstavljaju dati procenat doprinosa Zajednice odnosnom programu, kako je predviđeno u Dijelu II ove Uredbe. U slučaju višegodišnjih programa, avansno finansiranje se može podijeliti na nekoliko finansijskih godina.

3. Ukupan iznos isplaćen zemlji korisnici na ime avansnog finansiranja se nadoknađuje Komisiji ukoliko u roku od 15 mjeseci od datuma prvog avansnog plaćanja Komisije zemlja korisnica ne pošalje nijedan zahtjev za plaćanjem odnosnog programa. Takva nadoknada neće imati uticaja na dati program doprinosa Zajednice.

4. Ukupan iznos avansnog finansiranja se plaća najkasnije do trenutka završetka programa. Tokom trajanja programa, Nacionalni službenik za ovjeravanje koristi isplatu avansnog finansiranja samo u cilju plaćanja onih troškova doprinosa Zajednice, koji su u skladu sa ovom Uredbom.

Član 43

Privremena plaćanja

1. U slučaju zahtjeva za plaćanjem privremene isplate, minimalni zahtjevi, o kojima je riječ u članu 41 su slijedeći:
 - (a) da je Nacionalni službenik za ovjeravanje poslao Komisiji zahtjev za plaćanjem i izvještaj o troškovima koji se odnosi na odnosnu isplatu; izvještaj o troškovima ovjerava Nacionalni službenik za ovjeravanje;
 - (b) da je ispoštovan najveći iznos podrške Zajednice u okviru svake linije prioriteta, kako je utvrđeno u finansijskoj odluci Komisije;
 - (c) da je operativna struktura poslala Komisiji sektorske godišnje izvještaje o realizaciji, o kojima je riječ u članu 61(1), uključujući i najnoviji;
 - (d) da je revizorski organ poslao Komisiji, u skladu sa prvom i drugom crtom člana 29(2)(b), najnoviji godišnji izvještaj o revizorskim aktivnostima i mišljenje o usklađenosti sistema upravljanja i kontrole sa zahtjevima ove Uredbe i/ili zahtjevima bilo kojeg sporazuma između Komisije i zemlje korisnice;
 - (e) da su akreditacije ispostavljene od strane Službenika nadležnog za akreditaciju i Nacionalnog službenik za ovjeravanje na snazi, i da i dalje važi prenošenje upravljanja od strane Komisije.
2. Ako jedan ili više uslova navedenih u ovom stavu nije ispunjen, zemlja korisnica, kada to od nje traži Komisija i u roku određenom od strane Komisije, preduzima potrebne mjere da popravi ovu situaciju.
3. Ako se pokaže da pravila koja se primjenjuju nijesu ispoštovana ili da se sredstva Zajednice nepravilno koriste, Komisija može smanjiti privremene isplate zemlji korisnici ili ih privremeno suspendovati, u skladu sa odredbama člana 46. Ona će o tome obavijestiti zemlju korisnicu na odgovarajući način.
4. Obustava ili smanjenje privremenih isplata su u skladu sa principom proporcionalnosti i ne ugrožavaju odluke o usklađenosti i odluke o plaćanjima sa računa i finansijske korekcije.

Član 44

Obračun plaćanja

Plaćanja se obračunavaju, na osnovu doprinosa Zajednice za finansiranje datog poslovanja, do iznosa koji se dobija primjenom kofinansirajuće stope dozvoljenih troškova, utvrđene za svaku liniju prioriteta u finansijskoj odluci, shodno maksimalnom doprinosu Zajednice, koji je pridodat svakoj liniji prioriteta.

Član 45

Isplata konačne razlike

1. U slučaju isplate konačne razlike, primjenjuje se krajnji rok utvrđen članom 166 Uredbe (EZ, Euratom) br. 1605/2002, a minimalni zahtjevi, o kojima je riječ u članu 41 su slijedeći:

- (a) da je Nacionalni službenik za ovjeravanje poslao Komisiji zahtjev za konačnim plaćanjem i završni izvještaj o troškovima; završni izvještaj o troškovima ovjerava Nacionalni službenik za ovjeravanje;
 - (b) da je operativna struktura poslala Komisiji sektorske završne izvještaje za odnosni program, o kojima je riječ u članu 61(1);
 - (c) da je revizorski organ poslalo Komisiji, u skladu sa trećom crticom člana 29(2)(b), mišljenje o završnom izvještaju o troškovima potkrijepljeno završnim izvještajem o reviziji;
 - (d) da su akreditacije ispostavljene od strane Službenika nadležnog za akreditaciju i Nacionalnog službenika za ovjeravanje na snazi i da i dalje važi prenos upravljanja od strane Komisije.
2. Onaj deo budžetskih obaveza koje se odnose na višegodišnje programe, koji su još uvijek otvoreni dana 31. decembra 2017. godine, za koje dokumenta, o kojima je riječ u stavu 1, nijesu prenijeta Komisiji do 31. decembra 2018. godine, automatski se ponovo prihvata.

Član 46

Suspenzija plaćanja

1. Komisija može suspendovati sva ili dio plaćanja kada:
 - (a) postoji ozbiljan nedostatak u sistemu upravljanja i kontrole programa koji ugrožava pouzdanost postupka za ovjeru plaćanja i za koji nisu preduzete korektivne mjere; ili
 - (b) kada je trošak u ovjerenom izvještaju o troškovima povezan sa ozbiljnom nepravilnošću koja nije ispravljena; ili
 - (c) su potrebna pojašnjenja koja se odnose na informacije sadržane u izjavi o troškovima.
2. Zemlja korisnica će imati priliku da podnese svoja zapažanja u roku od dva mjeseca prije nego što Komisija odluči o suspenziji, u skladu sa stavom 1.
3. Komisija će okončati suspenziju kada zemlja korisnica preduzme potrebne mjere da ispravi taj nedostatak, nepravilnost ili nejasnoću o kojoj je riječ u stavu 1.

Ako zemlja korisnica ne preduzme ove mjere, Komisija može odlučiti da poništi cijeli ili dio doprinosa Zajednice programu, u skladu sa članom 51.

Član 47

Završetak programa

1. Nakon što Komisija dobije zahtjev za konačnim plaćanjem, program se smatra završenim čim nastane jedna od sljedećih situacija:
 - kada Komisija plati konačnu razliku koja prispjeva za plaćanje,
 - kada Komisija izda nalog za naknadu,

- kada Komisija prestane da ima obavezu raspodjele

2. Završetak nekog programa ne ugrožava pravo Komisije da preduzme finansijsku korekciju u kasnijoj fazi.
3. Završetak nekog programa ne ugrožava obaveze zemlje korisnice da nastavi da i dalje drži odnosna dokumenta, u skladu sa članom 48.

Član 48

Zadržavanje dokumenata

Zemlja korisnica zadržava sva dokumenta koja se odnose na dati program najmanje tri godine po završetku programa. Ovaj period se prekida ili u slučaju zakonskog postupka, ili na osnovu propisno motivisanog zahtjeva Komisije.

Član 49

Finansijske korekcije

1. Kako bi se osiguralo da se sredstva koriste u skladu sa pravilima koja se primjenjuju, Komisija primjenjuje postupke saldiranja računa ili mehanizme finansijske korekcije, u skladu sa članovima 53b(4) i 53c(2) Uredbe (EZ, Euratom) br. 1605/2002 i kao što je detaljno navedeno u okvirnim ili, tamo gdje postoje, sektorskim sporazumima.
2. Finansijska korekcija može da nastane poslije:
 - (a) identifikacije određene nepravilnosti, uključujući prevaru; ili
 - (b) identifikacije slabosti ili nedostatka u sistemima upravljanja i kontrole zemlje korisnice.
3. Ako Komisija zaključi da su troškovi, u okviru programa koje pokriva ova Uredba, nastali na način kojim se krše pravila koja se primjenjuju, ona će odlučiti o iznosima koji će se isključiti iz finansiranja Zajednice.
4. Obračun i utvrđivanje bilo koje takve korekcije, kao i odnosnih naknada, vrši Komisija, prema kriterijumima i postupcima predviđenim u članovima 51, 52 i 53. Druge odredbe o finansijskim korekcijama, koje su sadržane u sektorskim ili finansijskim sporazumima, primjenjuju se uz ovu Uredbu.

Član 50

Finansijska prilagodavanja

1. Nacionalni službenik za ovjeravanje, koji prvenstveno snosi odgovornost za ispitivanje nepravilnosti, vrši finansijska prilagodavanja gdje se otkriju nepravilnosti ili nemar u poslovanju ili operativnim programima, tako što će poništiti cijeli ili dio doprinosa Zajednice za odnosne poslove ili operativne programe. Nacionalni službenik za ovjeravanje uzima u obzir prirodu i težinu nepravilnosti i finansijski gubitak za doprinos Zajednice.

2. U slučaju nepravilnosti, Nacionalni službenik za ovjeravanje Zajednici nadoknađuje doprinos, isplaćen korisnici u skladu sa nacionalnim procedurama naknade.

Član 51

Kriterijumi finansijskih korekcija

1. Komisija može izvršiti finansijske korekcije poništenjem cijelog ili dijela doprinosa Zajednice nekog programa, u situacijama o kojima je riječ u članu 49 (2).

2. Kada se identifikuju pojedinačni slučajevi nepravilnosti, Komisija uzima u obzir sistemsku prirodu nepravilnosti da bi utvrdila da li treba primijeniti finansijsku korekciju po istoj stopi ili ekstrapoliranu finansijsku korekciju.

3. Komisija, kada odlučuje o iznosu korekcije, uzima u obzir prirodu i težinu nepravilnosti i/ili obim i finansijske implikacije slabosti ili nedostataka utvrđenih u sistemu upravljanja i kontrole u okviru datog programa.

Član 52

Postupak finansijske korekcije

1. Prije donošenja odluke o finansijskoj korekciji, Komisija obavještava Nacionalnog službenika za ovjeravanje o svojim privremenim zaključcima i traži njegove komentare u roku od dva mjeseca.

Kada Komisija predlaže finansijsku korekciju na bazi ekstrapolacije ili po nepromjenjivoj stopi, zemlja korisnica će imati priliku da utvrdi stvarni obim nepravilnosti pregledom odnosne dokumentacije. U dogovoru sa Komisijom, zemlja korisnica može ograničiti obim ovog pregleda na odgovarajući dio ili uzorak dokumentacije. Osim u krajnje opravdanim slučajevima, vrijeme dozvoljeno za ova ispitivanja neće prelaziti period od dva mjeseca poslije dvomjesečnog perioda o kome je riječ u prvom podstavu.

2. Komisija uzima u obzir svaki dokaz koji dostavi zemlja korisnica u vremenskom roku, koji je naveden u stavu 1.

3. Komisija nastoji da donese odluku o finansijskoj korekciji u roku od 6 mjeseci nakon otvaranja postupka, kako je utvrđeno stavom 1.

Član 53

Otplata

1. Svaka otpлата opštem budžetu Evropske Unije vrši se prije datuma dospijea, koji je naveden u nalogu za naknadu, u skladu sa članom 72 Uredbe (EZ, Euratom) br.1605/2002. Datum prispjaja za plaćanje je posljednji dan drugog mjeseca poslije izdavanja ovog naloga.

2. Svako odlaganje otplate ima za posljedicu kamatu na račun zakašnjelog plaćanja, počev od datuma dospijea i sa završetkom na dan stvarne otplate. Stopa te kamate je jedan i po procentnog poena iznad stope koju primjenjuje Evropska centralna banka u njenim glavnim operacijama refinansiranja, prvog radnog dana u mjesecu, u kojem je datum prispjaja za plaćanje.

*Član 54***Ponovno korišćenje doprinosa Zajednice**

1. Sredstva iz doprinosa Zajednice, poništena prema članu 49, otplaćuju se u budžet Zajednice, zajedno sa kamatom na ista.
2. Doprinos poništen ili povraćen, u skladu sa članom 50, ne može se ponovo koristiti za djelatnost ili djelatnosti koje su bile predmet povraćaja ili prilagođavanja, niti za postojeće djelatnosti u okviru cijele ili dijela linije prioriteta u kojima je sistemska nepravilnost nastala, gdje su povraćaj ili prilagođavanje vršeni zbog sistemske nepravilnosti.

Odjeljak 3

Pravila centralizovanog i zajedničkog upravljanja*Član 55***Plaćanja**

1. Plaćanje doprinosa Zajednice od strane Komisije vrši se u okvirima ograničenja raspoloživih sredstava.
2. U skladu sa članom 81 Uredbe (EZ, Euratom) br. 1605/2002, plaćanja se vrše podnošenjem dokaza da je relevantna djelatnost u skladu sa odredbama IPA uredbe, ove uredbe, ugovora ili donacije.
3. Raspodjele sredstava za pokriće troškova, kako je naznačeno u godišnjim programima, biće dostupne kroz jednu ili više slijedećih aktivnosti: plaćanje cjelokupnog iznosa koji prispijeva za plaćanje, avansno plaćanje, jedno ili više privremenih plaćanja i plaćanje razlike iznosa koji prispijeva za plaćanje.
4. Komisija vrši plaćanja u eurima, na račun u eurima, kad god je to moguće.

*Član 56***Završetak programa**

1. Program se završava kada se završe sva plaćanja i donacije koji se obezbijavaju po programu.
2. Pošto se primi zahtjev za konačnim plaćanjem, ugovor ili donacija se smatraju završenim čim nastane jedna od situacija o kojima je riječ u članu 47(1).
3. Završetak ugovora ili donacije ne ugrožava pravo Komisije da preduzme finansijsku korekciju u kasnijoj fazi.

*POGLAVLJE V***Procjena i praćenje**

*Član 57***Procjena**

1. Procjena ima za cilj da poboljša kvalitet, efikasnost i dosljednost pomoći iz fondova Zajednice i strategiju i sprovođenje programa.
2. Višegodišnji indikativni planski dokumenti, kako je opisano u članu 5, podliježu redovnoj *ex ante* procjeni, koju obavlja Komisija.
3. Komisija može takođe da obavlja strateške procjene.
4. Programi su predmet *ex ante* procjena, kao i privremenih i, gdje je relevantno, *ex post* procjena, u skladu sa posebnim odredbama utvrđenim po svakoj IPA komponenti u Dijelu II i članu 21 Uredbe Komisije (EZ, Euratom) br. 2342/2002.
5. U periodu sprovođenja programa, obaviće se najmanje jedna privremena procjena, a posebno kada se praćenjem programa otkrije znatno odstupanje od ciljeva koji su prvobitno utvrđeni.
6. *Ex post* procjena sprovođenja pomoći je u okviru odgovornosti Komisije. *Ex post* procjena obuhvata specifične identifikovane IPA komponente kroz specifične rezultate. U slučaju zajedničkog upravljanja, *ex post* procjena se može sprovesti zajedno sa ostalim donatorima.
7. Rezultati *ex ante* i privremene procjene se uzimaju u obzir u ciklusu programiranja i sprovođenja.
8. Komisija će razviti metode ocjene, uključujući standarde kvaliteta i koristeći objektivne i mjerljive indikatore.

*Član 58***Praćenje u slučaju decentralizovanog upravljanja**

1. U slučaju decentralizovanog upravljanja, zemlja korisnica, u roku od šest mjeseci po stupanju ove Uredbe na snagu, osniva Odbor za monitoring programa IPA, u dogovoru sa Nacionalnim IPA koordinatorom i Komisijom, kako bi se obezbijedila dosljednost i koordinacija u sprovođenju IPA komponenti.
2. Odbor za monitoring programa IPA se uvjerava u sveopštu efikasnost, kvalitet i dosljednost sprovođenja svih programa i djelatnosti u cilju postizanja ciljeva koji su utvrđeni finansijskim sporazumima kao i u višegodišnjim indikativnim planskim dokumentima. U ovu svrhu, Odbor će se oslanjati na podatke koje daju sektorski odbori za monitoring, kako je predviđeno članom 59(3).
3. Odbor za monitoring programa IPA može davati prijedloge Komisiji, Nacionalnom IPA koordinatoru i Nacionalnom službeniku za ovjeravanje za sve radnje kako bi se obezbijedila dosljednost i koordinacija između programa i djelatnosti, koji se sprovode u okviru raznih komponenti, kao i za bilo koje korektivne mjere koje se odnose na date komponente i koje su potrebne da se obezbijede globalni ciljevi date podrške i poboljša njena efikasnost. Odbor takođe može predlagati odluke relevantnim sektorskim odborima za monitoring za bilo koje korektivne

mjere, da bi se postigli rezultati programskih ciljeva i poboljšala efikasnost podrške koji se obezbijavaju u okviru programa ili komponenti IPA.

4. Odbor za monitoring programa IPA usvaja svoja interna proceduralna pravila u skladu sa mandatom odbora za monitoring koji utvrđuje Komisija, i u okviru institucionalnog, zakonskog i finansijskog okvira zemlje korisnice o kojoj se govori.

5. Osim ukoliko nije drugačije predviđeno mandatom Odbora za monitoring, kojeg određuje Komisija, primjenjuju se odredbe ovog stava.

Odbor za monitoring programa IPA među svojim članovima ima predstavnike Komisije, Nacionalnog IPA koordinatera, Nacionalnog službenika za ovjeravanje, predstavnike operativnih struktura i strateškog koordinatera.

Jedan predstavnik Komisije i Nacionalni IPA koordinater ko-predsjedavaju sastancima Odbora za monitoring programa IPA.

Odbor za monitoring programa IPA se sastaje najmanje jednom godišnje. Sastanci se u međuvrijemenu takođe mogu sazivati, posebno na tematskoj osnovi.

Član 59

Sektorski odbori za monitoring u slučaju decentralizovanog upravljanja

1. Odboru za monitoring programa IPA pomažu sektorski odbori za monitoring koji se osnivaju po IPA komponenti u roku od šest mjeseci po stupanju ove Uredbe na snagu, u skladu sa posebnim odredbama koje su utvrđene u Dijelu II. Sektorski odbori za monitoring se priključuju programima ili komponentama. Oni uključuju predstavnike civilnog društva, gdje je adekvatno.

2. Svaki sektorski odbor za monitoring se uvjerava u efikasnost i kvalitet sprovođenja odnosnih programa i djelatnosti, u skladu sa posebnim odredbama koje su utvrđene za svaku komponentu u Dijelu II, i za odnosne sektorske i/ili finansijske sporazume. Sektorski odbor može da daje prijedloge Komisiji i Nacionalnom IPA koordinateru, uz kopiju Nacionalnom službeniku za ovjeravanje, radi odluka po pitanju korektivnih mjera, kako bi se obezbijedilo postizanje ciljeva programa i poboljšala efikasnost obezbijedene pomoći.

3. Sektorski odbori za monitoring podnose izvještaje Odboru za monitoring programa IPA. Oni posebno dostavljaju informacije Odboru za monitoring programa IPA, koje se odnose na:

- (a) napredak u sprovođenju programa, po liniji prioriteta, i, gde je relevantno, po mjerama i djelatnostima; ovo obuhvata postignute rezultate, finansijske indikatore sprovođenja, i druge faktore i utvrđuje se sa ciljem da se unaprijedi sprovođenje programa;
- (b) sve aspekte funkcionisanja sistema upravljanja i kontrole koje postavi revizorski organ, Nacionalni službenik za ovjeravanje ili Službenik nadležan za akreditaciju.

Član 60

Praćenje u slučaju centralizovanog i zajedničkog upravljanja

U slučaju centralizovanog i zajedničkog upravljanja, Komisija može preduzeti sve radnje koje su potrebne za praćenje odnosnog programa. U slučaju zajedničkog upravljanja, ove radnje se mogu obavljati zajedno sa odnosnom(im) međunarodnom(im) organizacijom(ama).

Član 61

Godišnji i završni izvještaji o realizaciji

1. Operativne strukture sastavljaju sektorski godišnji izvještaj i sektorski završni izvještaj o realizaciji programa za koje su odgovorne, u skladu sa postupcima definisanim u Dijelu II, za svaku komponentu IPA.

Sektorski godišnji izvještaji o realizaciji pokrivaju finansijsku godinu. Sektorski završni izvještaji o realizaciji pokrivaju cijeli period sprovođenja i mogu da obuhvate posljednji sektorski godišnji izvještaj.

2. Izvještaji o kojima je riječ u stavu 1 šalju se Nacionalnom IPA koordinatorskom službeniku, Nacionalnom službeniku za ovjeravanje i Komisiji, pošto ih pregledaju sektorski odbori za monitoring.

3. Na osnovu izvještaja o kojima je riječ u stavu 1, Nacionalni IPA koordinator šalje godišnje i završne izvještaje o realizaciji pomoći, u okviru IPA Uredbe, Komisiji i Nacionalnom službeniku za ovjeravanje, pošto ih pregleda Odbor za monitoring programa IPA.

4. Godišnji izvještaj o realizaciji, o kome je riječ u stavu 3, koji treba poslati do 31. avgusta svake godine, a po prvi put 2008. godine, sintetizuje različite sektorske godišnje izvještaje koji su izdati po raznim komponentama i sadrži informacije o:

- (a) napretku sprovođenja pomoći Zajednice u odnosu na prioritete koji su utvrđeni višegodišnjim indikativnim planskim dokumentom i drugim programima;
- (b) finansijskom sprovođenju pomoći Zajednice.

5. Završni izvještaj o realizaciji, o kome je riječ u stavu 3, pokriva cijeli period sprovođenja i može da sadrži posljednji godišnji izvještaj, naveden u stavu 4.

POGLAVLJE VI

Promovisanje i vidljivost

Član 62

Informisanje i promovisanje

1. U slučaju centralizovanog i zajedničkog upravljanja, informacije o programima i djelatnostima obezbjeđuje Komisija, uz pomoć Nacionalnog IPA koordinatora, po potrebi. U slučaju decentralizovanog upravljanja i u svim slučajevima za programe ili djelove programa u okviru komponente prekogranične saradnje, koji se ne sprovode kroz podijeljeno upravljanje, zemlja korisnica i Nacionalni IPA koordinator obezbjeđuju informacije o programima i djelatnostima kao i njihovo promovisanje. U slučaju podijeljenog upravljanja, zemlje članice, zemlje korisnici i upravljački organ, o kojem je riječ u članu 103, obezbjeđuju informacije o

programima i njihovo promovisanje. Informacije se usmjeravaju na građane i korisnike, sa ciljem naglašavanja uloge Zajednice i obezbjeđivanja transparentnosti.

2. U slučaju decentralizovanog upravljanja, operativne strukture su odgovorne za organizovanje objavljivanja spiska krajnjih korisnika, naziva aktivnosti i iznosa koje je Zajednica izdvojila za date aktivnosti. Date strukture će se postarati da krajnji korisnik bude obaviješten da prihvatanjem ovih sredstava on prihvata da će se uključiti u spisak korisnika koji se objavljuju. Svi lični podaci sadržani u ovom spisku obrađuju se u skladu sa zahtjevima Uredbe (EZ) br. 45/2001 Evropskog parlamenta i Savjeta (¹).

3. U skladu sa članom 90 Uredbe (EZ, Euratom) br. 1650/2002, Komisija objavljuje relevantne informacije o ugovorima. Komisija objavljuje rezultate tenderskih procedura u *Službenom listu Evropske unije*, na web stranici EuropeAid-a i u svim dugim odgovarajućim medijima, u skladu sa ugovornim procedurama koje se primjenjuju za spoljne poslove Zajednice.

Član 63

Uočljivost

1. Komisija i relevantna nacionalna, regionalna ili lokalna tijela zemalja korisnica dogovaraju se o dosljednim aktivnostima, kako bi u zemljama korisnicima stavili na raspolaganje i promovisali informacije o pomoći u okviru Uredbe IPA.

Postupci za sprovođenje tih aktivnosti su predviđeni sektorskim i finansijskim sporazumima.

2. Sprovođenje aktivnosti, o kojima je riječ u stavu 1, je u okviru odgovornosti krajnjih korisnika, a finansira se iz iznosa dodijeljenog relevantnim programima ili aktivnostima.

DIO II

POSEBNE ODREDBE

NASLOV I

KOMPONENTA POMOĆI TRANZICIJI I IZGRADNJE INSTITUCIJA

POGLAVLJE I

Predmet pomoći i dozvoljenost

Član 64

Oblasti pomoći

1. Pomoć u okviru ove komponente može se odobriti zemljama korisnicama, posebno u sljedećim oblastima:

¹ Sl. list L 8, 12.1.2001, str.1.

- (a) jačanje demokratskih institucija i vladavine prava;
- (b) unaprijeđenje i zaštita osnovnih prava i sloboda sadržanih u Evropskoj povelji o osnovnim pravima;
- (c) reforma javne uprave;
- (d) reforma u oblasti pravde i unutrašnjih poslova, kao što je reforma pravnog sistema, policije, tužilaštva, sudstva, kazneno-popravnog sistema, carina i sistema za kontrolu granice, sa posebnim naglaskom na poboljšanje borbe protiv korupcije, organizovanog kriminala, terorizma, nelegalnih migracija i uspostavljanja informacionih sistema povezanih sa ovim oblastima;
- (e) modernizacija regulatornog okvira, uključujući podršku za ulaganja u opremanje ključnih institucija čije infrastrukture ili kapacitet prate i primjenjuju jačanje potrebe za zakonodavstvom;
- (f) uspostavljanje ili jačanje sistema finansijske kontrole;
- (g) jačanje tržišne privrede, posebno pomaganjem samo-organizovanja privrednih aktera i direktnom podrškom privrednim aktivnostima, uključujući pomoć privatnom sektoru i pomaganjem u restrukturiranje privrede, kao i unošenjem raznovrsnosti u privredu, modernizacijom ključnih sektora i poboljšanjem određenih oblasti;
- (h) razvoj civilnog društva i dijaloga između vladinih i nevladinih tijela radi unaprijeđenja demokratije, vladavine prava, ljudskih prava, poštovanja i zaštite manjina, kao i dijaloga u civilnom društvu;
- (i) uspostavljanje socijalnog dijaloga kao elementa dobre uprave i unaprijeđenje pravičnih i dobrih uslova rada;
- (j) unaprijeđenje integracije manjina, pomirenja i mjera za izgradnju povjerenja na svim nivoima društva;
- (k) politika životne sredine, na osnovu visokog nivoa zaštite, unaprijeđenja principa da zagađivači plaćaju kazne, održivog korišćenja prirodnih resursa, energetske efikasnosti, obnovljivih resursa i progresivnog usvajanja politike Zajednice na svim nivoima, uključujući klimatske promjene;
- (l) poboljšanje pristupa finansijskim olakšicama za mala i srednja preduzeća i javne uprave;
- (m) institucionalna izgradnja u oblasti nuklearne bezbjednosti, upravljanja radioaktivnim otpadom i zaštita od radijacije, u skladu sa pravnim tekovinama Evropske unije i najboljim praksama Evropske unije;
- (n) podrška učestvovanju u programima Zajednice, posebno u onim koji imaju za cilj povećanje svijesti o pripadnosti Evropi i priprema za učestvovanje u agencijama Zajednice.

2. Pored oblasti koje su obuhvaćene stavom 1, u okviru ove komponente, pomoć se takođe može dodijeliti zemljama korisnicama koje su navedene u Aneksu II IPA Uredbe, za slijedeće oblasti:

- (a) u skladu sa članom 2(3)(b) IPA Uredbe, društveni, privredni i teritorijalni razvoj, uključujući, između ostalog, ulaganja u oblastima regionalnog razvoja, razvoja ljudskih resursa, i razvoja sela;
- (b) uklanjanje prepreka za uključenje u društvo i podrška tržištima rada koja, posebno kroz mjere koje imaju za cilj poboljšanje životnog standarda, borbe protiv nezaposlenosti i jačanje ljudskih resursa;
- (c) pomoć proizvodnom sektoru i uslugama i poboljšanju poslovnih infrastruktura;
- (d) prilagođavanje, reforma ili, gdje je potrebno, uspostavljanje obrazovnih sistema i sistema profesionalne obuke;
- (e) poboljšanje pristupa i međusobno povezivanje transportnim, informacionim, energetske i drugim mrežama;
- (f) reforma zdravstvenih sistema;
- (g) poboljšanje informacionih i komunikacionih sistema.

Član 65

Oblici pomoći

1. Pomoć, u okviru ove komponente, se može posebno obezbijediti kroz:
 - (a) administrativne mjere saradnje u svrhu obuke i razmjene informacija u koje su uključeni stručnjaci iz javnog sektora, a dolaze iz zemalja članica ili iz međunarodnih organizacija, konkretno kroz twinning, twinning light i TAIEX programe;
 - (b) tehnička pomoć;
 - (c) ulaganja u regulatornu infrastrukturu, uključujući spoljne multilateralne institucije, posebno radi podrške usaglašavanju sa normama i standardima Evropske unije. Ovo je usmereno na ključne regulatorne institucije i urađeno na bazi jasne strategije za reformu javne uprave u usaglašavanju sa pravnim tekovinama Evropske unije;
 - (d) šeme donacija;
 - (e) olakšice za pripremu projekta;
 - (f) sprovođenje finansijskih olakšica u saradnji sa finansijskim institucijama;
 - (g) budžetska podrška, u skladu sa odredbama člana 15(1) Uredbe IPA.
2. Za zemlje korisnice, koje su navedene u Aneksu II Uredbe IPA, pomoć se, u okviru ove komponente, takođe može obezbijediti kroz mjere i radnje slične prirode kao što su one predviđene komponentama regionalnog razvoja, razvoja ljudskih resursa i razvoja sela, uključujući aktivnosti tipa investicija.
3. Pomoć se takođe može koristiti da pokrije troškove doprinosa Zajednice međunarodnim misijama, inicijativama ili organizacijama, koje su aktivne u interesu zemlje korisnice, uključujući administrativne troškove.

*Član 66***Dozvoljenost troškova**

1. Troškovi po ovoj komponenti su dozvoljeni ako su nastali nakon potpisivanja nabavki, ugovora i donacija, izuzev u slučajevima koji su izričito predviđeni Uredbom (EZ, Euratom) br. 1605/2002.
2. Pored pravila koja su utvrđena članom 34(3), slijedeći troškovi nijesu dozvoljeni:
 - (a) bilo kakvi troškovi lizinga;
 - (b) troškovi amortizacije.
3. Odstupanjem od člana 34(3), od slučaja do slučaja će se donositi odluke o tome da li su slijedeći troškovi dozvoljeni:
 - (a) troškovi poslovanja, uključujući i troškove iznajmljivanja, koji se isključivo odnose na period ko-finansiranja djelatnosti;
 - (b) porezi na dodatu vrijednost, ako su ispunjeni slijedeći uslovi:
 - (i) ako ne postoji povraćaj poreza na dodatu vrednost na bilo koji način;
 - (ii) ako je utvrđeno da poreze na dodatu vrijednost snosi krajnji korisnik, i
 - (iii) ako su porezi na dodatu vrijednost jasno naznačeni u prijedlogu projekta.

*Član 67***Intenziteti pomoći i stopa doprinosa Zajednice**

1. U svrhe ove komponente, dozvoljeni troškovi, kako su definisani članom 38(1), zasnivaju se na javnoj potrošnji, u slučaju decentralizovanog upravljanja, i na ukupnoj potrošnji, u slučaju centralizovanog i zajedničkog upravljanja.
2. U slučaju decentralizovanog upravljanja, pored opštih pravila utvrđenih članom 37 i 38, ovaj stav se primijenjuje na pomoć u okviru ove komponente.

U slučaju donacija, od krajnjih korisnika se može tražiti da doprinesu dozvoljenim troškovima aktivnosti. U slučaju investicione aktivnosti, doprinos Zajednice ne prelazi 75% javne potrošnje, pri čemu se ostalih 25% obezbijeduje iz javnih fondova u zemlji korisnici. Međutim, u izuzetnim i propisno opravdanim slučajevima, doprinos Zajednice može da pređe 75% javne potrošnje.

Aktivnosti izgradnje institucija zahtijevaju stepen ko-finansiranja od strane krajnjeg korisnika i/ili javnih fondova u zemlji korisnici. Međutim, u propisno opravdanim slučajevima, aktivnosti izgradnje institucija mogu se finansirati do 100% iz fondova Zajednice.

Pomoć koja se obezbijeduje kroz mjere administrativne saradnje, o kojima je riječ u članu 65(1)(a), može se finansirati 100% iz fondova Zajednice.

3. U slučaju centralizovanog ili zajedničkog upravljanja, Komisija odlučuje o stopi doprinosa Zajednice, koji može iznositi 100% dozvoljenih troškova.

POGLAVLJE II

Programiranje

Član 68

Okvir programiranja

U principu, pomoć ima oblik:

- nacionalnih programa,
- regionalnih i horizontalnih programa i olakšica.

Član 69

Nacionalni program

1. Komisija usvaja nacionalne programe na godišnjm nivou, na osnovu projektnih prijedloga zemlje korisnice, u kojima su uzeti u obzir principi i prioriteti utvrđeni u višegodišnjim indikativnim planskim dokumentima, o kojima je riječ u članu 5.
2. Projektni prijedlozi treba konkretno da prikažu linije prioriteta koje treba da pokriju odnosnu zemlju korisnicu, što može uključiti oblasti određene u članu 64. Pri izradi nacрта projektnih prijedloga konsultuju se relevantni učesnici.
3. Svake godine, nakon razgovora između Komisije i zemlje korisnice o prijedlozima projekata, zemlja korisnica dostavlja Komisiji projektni formular. Projektni formular sadrži jasno navedene linije prioriteta, predviđene aktivnosti i metode izabrane za njihovo sprovođenje. Na osnovu projektnih formulara, Komisija priprema finansijske prijedloge.
4. Finansijski prijedlozi se usvajaju na osnovu finansijske odluke, u skladu sa članom 8.
5. Komisija i zemlja korisnica potpisuju finansijski sporazum, kako je predviđeno članom 8.

Član 70

Učešće u programima Zajednice u okviru nacionalnih programa

1. Pomoć se može odobriti radi podrške učešću zemalja korisnica u programima Zajednice. Učešće će biti utvrđeno u nacionalnim programima.
2. Ukupna sredstva, koja se daju na ime podrške Zajednice učešću u programima Zajednice, ne smiju prelaziti granicu, utvrđenu u nacionalnom programu.
3. Učešće zemalja korisnica u programima Zajednice prati posebne uslove, koji se utvrđuju za svaki dati program u memorandumu o razumijevanju, koji se zaključuje između Komisije i zemlje

korisnice, u skladu sa ugovorima koji utvrđuju opšte principe učešća zemlje korisnice u programima Zajednice. Memorandum treba da sadrži odredbe o ukupnom iznosu doprinosa zemlje korisnice i o ukupnom iznosu koji se finansira iz pomoći, u okviru Uredbe IPA.

Član 71

Učešće u agencijama Zajednice u okviru nacionalnih programa

1. Pomoć se može odobriti radi podrške učešću zemalja korisnica u agencijama Zajednice. Učešće će biti utvrđeno u okviru nacionalnih programa.
2. Zemlje korisnice mogu biti pozvane da učestvuju u radu raznih agencija Zajednice, na *ad hoc* osnovi. Troškovi njihovog učešća mogu se finansirati iz pomoći, koja se obezbijuje u okviru Uredbe IPA na način sličan onome koji se primjenjuje za učešće u programima Zajednice.

Član 72

Regionalni i horizontalni programi

1. Komisija sastavlja regionalne i horizontalne programe, koji su u potpunosti u skladu i koordinaciji sa nacionalnim programima, na osnovu relevantnih višegodišnjih indikativnih planskih dokumenata i konsultujući se sa relevantnim učesnicima.
2. Regionalni i horizontalni programi su osmišljeni da unaprijeđuju regionalnu saradnju i jačaju razmjene između više zemalja korisnica i da podržavaju inicijative koje podstiču zemlje korisnice na saradnju u oblastima od zajedničkog interesa.
3. Regionalni program pokriva zemlje korisnice na zapadnom Balkanu. Ovaj program ima posebno za cilj pomirenje, rekonstrukciju i političku saradnju u regionu sa ciljem da podrži sprovođenje Pakta stabilnosti za jugoistočnu Evropu.
4. Horizontalni programi pokrivaju neke ili sve zemlje korisnice u oblastima od zajedničkog interesa gdje se pomoć može sprovoditi efikasnije i ekonomičnije kroz takve programe pre nego kroz nacionalne programe.
5. U okviru regionalnih i horizontalnih programa, pomoć se može odobriti u oblastima kao što su olakšice za priremu projekata, podrška civilnom društvu, carine, podrška malim i srednjim preduzećima, finansijske olakšice za opštine i opštinska infrastruktura, statistika, nuklearna bezbjednost, informacije i komunikacije.

POGLAVLJE III

Sprovođenje

Odjeljak 1

Okvir sprovođenja i principi

Član 73

Opšti principi

1. Pomoć, u okviru ove komponente, se odobrava kroz centralizovano, decentralizovano ili zajedničko upravljanje, u skladu sa članom 53 Uredbe (EZ, Euratom) br. 1605/2002.
2. Cilj sprovođenja ovog nacionalnog programa je u postizanju decentralizovanog upravljanja.
3. Komisija sprovodi regionalne i horizontalne programe na centralizovanoj osnovi ili zajedničkim upravljanjem sa međunarodnim organizacijama, kako je definisano članom 43d Uredbe (EZ, Euratom) br. 1605/2002.

Član 74

Struktura i tijela u slučaju centralizovanog i zajedničkog upravljanja

U slučaju centralizovanog ili zajedničkog upravljanja, Nacionalni IPA koordinator je jedina kontakt osoba Komisije, u skladu sa članom 32.

Član 75

Struktura i organi u slučaju decentralizovanog upravljanja

1. U slučaju decentralizovanog upravljanja, u skladu sa članom 22 (2)(b), Nacionalni IPA koordinator vrši svoju dužnost programiranja ove komponente na nacionalnom nivou, gdje on obavlja slijedeće zadatke:

- (a) organizuje pripremu projektnih prijedloga, o kojima je riječ u članu 69.
- (b) Razrađuje i dostavlja Komisiji projektne formulare, o kojima je riječ u članu 69.
- (c) Prati tehničko izvršenje nacionalnih programa.

2. U skladu sa članom 31, operativna struktura se sastoji od jedne ili više agencija za sprovođenje, koje će biti osnovane u okviru nacionalne uprave zemlje korisnice ili su pod njenom direktnom kontrolom.

Nacionalni službenik za ovjeravanje, nakon konsultacija sa Nacionalnim IPA koordinatorom, određuje Službenike nadležne za ovjeravanje programa, koji će voditi agencije za sprovođenje.

Službenici nadležni za ovjeravanje programa su službenici u okviru državne uprave zemlje korisnice. Oni su odgovorni za aktivnosti koje obavljaju agencije za sprovođenje, u skladu sa članom 28.

3. Službenici nadležni za ovjeravanje programa određuju pojedine službenike nacionalne uprave kao Visoke programske službenike. U okviru ukupne odgovornosti odnosno Službenika nadležnog za ovjeravanje programa, Visoki programski službenici obavljaju slijedeće zadatke:

- (a) odgovorni su za tehnički aspekt aktivnosti u okviru nadležnih ministarstava,
- (b) pomažu Službenicima nadležnim za ovjeravanje programa da dobro i na vrijeme pripreme i sprovedu aktivnosti na tehničkom nivou,
- (c) zaduženi su za koordinaciju u okviru svake linije prioriteta, kako je utvrđeno u projektnom prijedlogu zemlje korisnice.

*Član 76***Akreditacija operativne strukture i prenošenje upravljačkih ovlaštenja**

1. U onim slučajevima, gdje sredstvima Zajednice upravljaju postojeća nacionalna tijela u zemljama korisnicima, po Uredbi (EEZ) br. 3906/89 ili Uredbi (EZ) br. 2500/2001, prije datuma stupanja na snagu ove Uredbe, ta tijela (u ovom tekstu „postojeća nacionalna tijela“) upravljaju sredstvima u okviru komponente pomoći tranziciji i izgradnje institucija, dok Komisija usvoji odluku o prenosu upravljačkih ovlaštenja.

2. Postojeća nacionalna tijela ni u kom slučaju ne mogu upravljati sredstvima u okviru komponente pomoći tranzicije i izgradnje institucija više od godinu dana od stupanja na snagu ove Uredbe, bez prenošenja upravljačkih ovlaštenja, po ovoj Uredbi.

3. Komisija odlučuje da li da prenese upravljačka ovlaštenja na postojeća nacionalna tijela, posebno uzimajući u obzir spisak odstupanja, dostavljen u skladu sa stavom 4 i odluku koju je donio Nacionalni službenik za ovjeravanje, u skladu sa stavom 5.

4. Nacionalni službenik za ovjeravanje vrši procjenu operativne strukture, koja obuhvata i postojeća nacionalna tijela, uzimajući u obzir zahtjeve o kojima je riječ u članu 11. On posebno utvrđuje spisak svih zahtjeva po ovoj Uredbi, kako je utvrđeno članom 11, kojih se operativna struktura ne pridržava, na osnovu mišljenja spoljnog revizora, funkcionalno nezavisnog od svih aktera u sistemu upravljanja i kontrole.

Spisak odstupanja šalje se Komisiji, najkasnije četiri mjeseca po stupanju ove Uredbe na snagu.

5. U slučaju gdje se pridržavanje pravila, o kojem je riječ u stavu 4, smatra usklađenim sa efikasnim i efektivnim funkcionisanjem operativnih struktura, Nacionalni službenik za ovjeravanje može odlučiti da akredituje nadležna tijela, po ovoj uredbi.

Najkasnije pet mjeseci po stupanju ove uredbe na snagu, on šalje Komisiji odluku koja se odnosi na akreditaciju nadležnih tijela. Ova odluka sadrži detaljan plan, sa ciljevima vezanim rokom, koji iznosi korake koje treba preduzeti kako bi se ispravilo nepridržavanje utvrđeno spiskom, o kojem je riječ u stavu 4. Ovaj detaljan plan se dogovara sa Komisijom.

6. Gdje se nepridržavanje, o kojem je riječ u stavu 4, ne smatra usklađenim sa efikasnim i efektivnim funkcionisanjem operativne strukture, Nacionalni službenik za ovjeravanje nastavlja sa utvrđivanjem akreditacije za odnosnu operativnu strukturu, u skladu sa odredbama člana 13.

7. U slučaju da Komisija odluči da prenese upravljačka ovlaštenja na postojeća nacionalna tijela, po ovoj uredbi, odluka Komisije može predvidjeti dalje uslove za nacionalna tijela. U slučaju daljih uslova, Komisija određuje vremenski rok u kome nacionalna tijela treba da se pridržavaju datih uslova, kako bi prenošenje upravljačkih ovlaštenja ostalo na snazi. Odlukom Komisije će takođe biti predviđene *ex ante* kontrole, o kojima je riječ u članu 14(3).

8. U bilo kom trenutku, bez obzira na odluku Nacionalnog službenika za ovjeravanje, Komisija može odlučiti da zadrži, suspenduje ili povuče prenos upravljačkih ovlaštenja na bilo koje od odnosnih tijela.

9. Nacionalni službenik za ovjeravanje obezbijeduje u svim fazama da zemlja korisnica dostavlja sve informacije koje Komisija traži.

*Član 77***Principi sprovođenja u slučaju twinning projekata**

1. Twinning projekti se utvrđuju u vidu donacije, kojom se izabrane administracije zemlje članice saglašavaju da će obezbijediti potrebno stručno mišljenje javnog sektora u vezi sa naknadom tako nastalih troškova.

Donacija može posebno da obezbijedi dugoročno zaduženje službenika koji je imenovan za stalno pružanje savjeta upravi zemlje korisnice, u svojstvu savjetnika za Twinning projekat sa prebivalištem u zemlji korisnice.

Donacija za Twinning projekat utvrđuje se u skladu sa relevantnim odredbama Dijela jedan, naslov VI o donacijama po Uredbi (EZ, Euratom) br. 1605/2002 i uredbi Komisije (EZ, Euratom) br. 2342/2002.

2. Komisija redovno utvrđuje i ažurira sistem fisknih stopa i cijena za nadoknadu ekspertize koja je pružena zemlji korisnici iz javnog sektora izabrane zemlje članice.

*Član 78***Principi sprovođenja u slučaju učešća u programima i agencijama Zajednice**

U slučaju učešća u programima i agencijama Zajednice, sprovođenje se sastoji od plaćanja dijela finansijskog doprinosa zemlje korisnice budžetu programa ili agencije, koji se finansira iz programa IPA. Plaćanje vrši Nacionalni fond, u slučaju decentralizovanog upravljanja i Komisija, u slučaju centralizovanog upravljanja

Odjeljak 2

Finansijsko upravljanje*Član 79***Plaćanja u okviru decentralizovanog upravljanja**

1. Odstupanjem od člana 40(6), kada se se dostigne iznos od 95%, prilikom zahtjeva za isplatu konačne razlike, Nacionalni službenik za ovjeravanje treba da dostavi novi ovjereni izvještaj o troškovima i informacije o nadoknađenim iznosima.

2. Avansno finansiranje u načelu predstavlja 50% doprinosa Zajednice za određeni program. Ono se može plaćati u godišnjim ratama. Stopa od 50% može se povećati ako Nacionalni službenik za ovjeravanje pokaže da rezultirajući iznos neće pokrivati avansno finansiranje ugovora i donacija potpisanih na nacionalnom nivou.

3. Iznos, koji se finansira avansno, izračunava se kao suma procijenjenih iznosa za predviđene ugovore u godini i stvarnih ugovorenih iznosa koji su stupili na snagu u proteklim godinama. Sa izuzetkom na učešće u programima i agencijama programa Zajednice, avansno finansiranje se plaća samo nakon objavljivanja poziva za tendere ili poziva za ponude.

4. Plaćanja za učešće u programima i agencijama programa Zajednice mogu iznositi 100% vrijednosti doprinosa Zajednice, u vezi sa ovim učešćem.

*Član 80***Zadržavanje dokumenata**

Odstupanjem od člana 48, u okviru ove komponente, operativna struktura zadržava sve pisane podatke o ukupnoj nabavci, dodjeli donacije i postupku ugovaranja, u periodu od najmanje sedam godina od isplate razlike ugovora.

*Član 81***Vlasništvo nad kamatom**

Odstupanjem od člana 36, kamata, nastala finansiranjem programa od strane Zajednice, prikazuje se Komisiji prilikom svakog podnošenja zahtjeva za plaćanjem.

Odjeljak 3

Procjena i praćenje*Član 82***Procjena**

1. Svi programi, u okviru komponente pomoći tranzicije i izgradnje institucija, podliježu privremenoj i/ili *ex post* procjeni, u skladu sa članom 21 Uredbe Komisije (EZ, Euratom) br. 2342/2002.
2. Prije prenošenja upravljačkog ovlašćenja na zemlju korisnicu, obaviće se privremene i *ex post* procjene. Njih obavlja Komisija.

Nakon prenosa upravljačkih ovlašćenja, odgovornost za obavljanje privremenih procjena je na zemlji korisnici, bez ugrožavanja prava Komisije da vrši bilo kakvu *ad hoc* privremenu procjenu programa koju smatra potrebnom.

Ex post procjena ostaje isključivo pravo Komisije čak i poslije prenošenja upravljačkih ovlašćenja na zemlju korisnicu.

3. U skladu sa članom 32 Uredbe IPA, izvršni kratki pregledi u vezi sa izvještajima o privremenoj i *ex post* procjeni dostavljaju se Odboru IPA na raspravu.

*Član 83***Praćenje**

1. U slučaju decentralizovanog upravljanja, u skladu sa članom 59, Nacionalni IPA koordinator utvrđuje sektorski odbor za monitoring komponente pomoći tranzicije i izgradnje institucija, u daljem tekstu „TAIB odbor“.
2. TAIB odbor se sastaje najmanje dva puta godišnje na inicijativu zemlje korisnice ili Komisije. TAIB odbor sastavlja svoj pravilnik, u skladu sa mandatom sektorskog odbora za monitoring, koji je uspostavila Komisija, i u institucionalnim, zakonskim i finansijskim okvirima

zemlje korisnice. Ovaj pravilnik TAIB odbor usvaja u dogovoru sa Nacionalnim IPA koordinatorom, Nacionalnim službenikom za ovjeravanje i Odborom za monitoring programa IPA.

3. TAIB odborom predsjedava Nacionalni IPA koordinator. Njegovi članovi su Nacionalni službenik za ovjeravanje, Službenici nadležni za ovjeravanje programa i, gdje je potrebno, ostali predstavnici operativne strukture, predstavnici Komisije, kao i predstavnici međunarodnih finansijskih institucija i civilnog društva, koje je odredila zemlja korisnica, u dogovoru sa Komisijom.

4. U skladu sa članom 59 (2), TAIB odbor se uvjerava u djelotvornost i kvalitet programa i aktivnosti, koje se uzimaju u obzir, posebno:

- (a) pregledanjem izvještaja o stanju sprovođenja u kojima je detaljno naveden finansijski i poslovni napredak programa;
- (b) pregledanjem postizanja ciljeva i rezultata programa;
- (c) pregledanjem planova nabavke kao i relevantnih preporuka za procjenu;
- (d) razgovorima o problematičnim pitanjima i aktivnostima;
- (e) predlaganjem korektivnih radnji, gdje je potrebno;
- (f) pregledanjem slučajeva prevare i nepravilnosti i prikazivanjem mjera koje su preduzete za nadoknadu sredstava i kako bi se izbjeglo ponavljanje sličnih slučajeva;
- (g) pregledanjem godišnjeg plana rada revizije, koje je pripremlilo revizorsko tijelo, kao i nalaza i preporuka izvršenih revizija.

4. TAIB odbor prati sve tekuće programe, u okviru ove komponente. U slučaju, između ostalog, aktivnosti ulaganja, prenosa sredstava ili privatizacija, zemlja korisnica prati programe do njihovog završetka i obavještava TAIB odbor o svim izmjenama u rezultatima ovih programa koji značajno ugrožavaju njihov uticaj, održivost i vlasništvo.

5. TAIB odboru mogu da pomažu sektorski pododbori za monitoring, koje uspostavlja zemlja korisnica za praćenje programa i aktivnosti ove komponente, grupisanih po sektorima za monitoring. Pododbori podnose izvještaj TAIB odboru. Oni sastavljaju i usvajaju svoje interne pravilnike, u skladu sa mandatom koji utvrđuje Komisija.

Član 84

Sektorski godišnji i završni izvještaji o realizaciji

1. U slučaju decentralizovanog upravljanja, operativna struktura šalje Komisiji, Nacionalnom IPA koordinatoru i Nacionalnom službeniku za ovjeravanje sektorski godišnji izvještaj, svake godine, do 30. juna.

2. Sektorski završni izvještaj se dostavlja Komisiji, Nacionalnom IPA koordinatoru i Nacionalnom službeniku za ovjeravanje, najkasnije 6 mjeseci po završetku programa. Sektorski završni izvještaj pokriva cijeli period sprovođenja i sadrži posljednji sektorski godišnji izvještaj.

3. TAIB odbor razmatra sektorske izvještaje, prije njihovog dostavljanja Komisiji, Nacionalnom IPA koordinatoru i Nacionalnom službeniku za ovjeravanje.

4. Sektorski izvještaji sadrže slijedeće informacije:
- (a) kvantitativne i kvalitativne elemente o napretku realizovanom tokom sprovođenja programa, linije prioriteta ili aktivnosti, u odnosu na posebne ciljeve koji se mogu verifikovati;
 - (b) detaljne informacije o finansijskoj realizaciji programa;
 - (c) informacije o koracima koje su operativna struktura ili TAIB odbor preduzeli radi obezbijedenja kvaliteta i djelotvornosti sprovođenja, posebno:
 - (i) mjere praćenja i procjene, uključujući dogovore o prikupljanju podataka;
 - (ii) pregled svih značajnih problema koji su nastali tokom sprovođenja programa i svih naknadno preduzetih mjera;
 - (iii) korišćenje tehničke pomoći;
 - (d) informacije o aktivnostima radi obezbijedenja informacija o programu i njegovom objavljivanju, u skladu sa članom 62.

NASLOV II

KOMPONENTA PREKOGRANIČNE SARADNJE

POGLAVLJE I

Predmet pomoći i dozvoljenost

Član 85

Dodatne definicije za komponentu prekogranične saradnje

U svrhe ovog Naslova, pored definicija predviđenih članom 2, „zemlje učesnice“ znače zemlje članice i/ili zemlje korisnice, koje učestvuju u prekograničnom programu, u okviru date komponente.

Član 86

Oblasti i oblici pomoći

1. Komponenta prekogranične saradnje obezbijедуje pomoć za slijedeće:
- (a) prekograničnu saradnju između jedne ili više zemlja članica i jedne ili više zemalja korisnica;
 - (b) prekograničnu saradnju između dvije ili više zemalja korisnica.

2. Pomoć Komisije po stavu 1 ima za cilj jačanje prekogranične saradnje kroz zajedničke lokalne i regionalne inicijative, kombinovanjem spoljne pomoći i ciljeva ekonomske i društvene kohezije. Posebno, saradnja teži jednom ili više od slijedećih širih ciljeva:

- (a) unaprijeđenju održivog privrednog i društvenog razvoja u graničnim oblastima;
- (b) zajedničkom radu radi suočavanja sa zajedničkim izazovima u oblastima kao što su životna sredina, prirodno i kulturno nasljeđe, javno zdravlje i spriječavanje i borba protiv organizovanog kriminala;
- (c) obezbijeđenju efikasnih i bezbijednih granica;
- (d) unaprijeđenju zajedničkih akcija malog obima, koje uključuju lokalne aktere iz pograničnih područja.

3. Ciljevima, o kojima je riječ u stavu 2, može se posebno težiti:

- (a) podsticanjem preduzetništva, posebno, razvojem malih i srednjih preduzeća, turizma, kulture i prekogranične trgovine;
- (b) podsticanjem i unaprijeđenjem zajedničke zaštite i upravljanja prirodnim i kulturnim resursima kao i prevencije prirodnih i tehnoloških rizika;
- (c) podržavanjem veza između gradskih i ruralnih oblasti;
- (d) smanjenjem izolacije kroz poboljšani pristup transportnim, informacionim i komunikacionim mrežama i uslugama i pograničnim vodama, otpadima i energetskim sistemima i uređajima;
- (e) razvojem saradnje, kapaciteta i zajedničkog korišćenja infrastruktura, posebno u sektorima kao što su zdravstvo, kultura, turizam i obrazovanje;
- (f) unaprijeđenjem zakonske i administrativne saradnje;
- (g) obezbeđenjem efikasnog upravljanja granicom, olakšicama za legalnu trgovinu i prelaze, obezbijeđenjem granica u cilju očuvanja zemlje od krijumčarenja, trgovine ljudima, organizovanog kriminala, prenosivih bolesti i ilegalne migracije, uključujući i tranzitnu migraciju;
- (h) podsticanjem pograničnih kontakata na regionalnom i lokalnom nivou, unaprijeđenjem razmjena i produbljivanjem privredne, društvene, kulturne i obrazovne saradnje između lokalnih zajednica;
- (i) unaprijeđenjem integracije prekograničnih tržišta rada, inicijativa lokalnog zapošljavanja, jednakosti polova i jednakih prilika, obuke i uključivanja u društvo;
- (j) unaprijeđenjem razmjene ljudskih resursa i uređaja za istraživanje i tehnološki razvoj.

4. Komponenta prekogranične saradnje može takođe podržavati, gdje je potrebno, učešće dozvoljenih područja zemalja korisnica u transnacionalnim i međuregionalnim programima, u okviru ciljeva evropske teritorijalne saradnje Strukturalnih fondova i u programima multilateralnog morskog basena, u okviru Uredbe (EZ) br. 1638/2006 Evropskog parlamenta i Savjeta ⁽¹⁾. Pravila,

¹ Sl.list L 310, 9.11.2006, str. 1.

koja regulišu učešće zemalja korisnica u gore navedenim programima, utvrđuju se u relevantnim finansijskim sporazumima.

Član 87

Partnerstvo

Odredbe člana 11(1) i (2) Uredbe Savjeta (EZ) br. 1083/2006 ⁽²⁾ primjenjuju se, uz odgovarajuće izmjene, na zemlje članice i zemlje korisnice, u kontekstu prekogranične saradnje, o kojoj je riječ u članu 86 (1).

Član 88

Teritorijalna dozvoljenost

1. U svrhe prekogranične saradnje, o kojoj je riječ u članu 86(1)(a), oblasti, dozvoljene za finansiranje, su sljedeće:

- (a) regije NUTS nivoa 3, ili, u odsustvu NUTS klasifikacije, ekvivalentna područja duž kopnenih granica između Zajednice i zemalja korisnica;
- (b) regije NUTS nivoa 3, ili, u odsustvu NUTS klasifikacije, ekvivalentna područja duž morskih granica između Zajednice i zemalja korisnica, kao opšte pravilo do maksimalno 150 kilometara, uzimajući u obzir moguća prilagođavanja koja su potrebna za obezbijedenje dosljednosti i kontinuiteta mjera saradnje.

Odmah po stupanju ove Uredbe na snagu, Komisija usvaja spisak dozvoljenih područja u Zajednici i u zemljama korisnicima. Ovaj spisak važi od 1. januara 2007. godine do 31. decembra 2013. godine.

2. U svrhe prekogranične saradnje, o kojoj je riječ u članu 86(1)(b), dozvoljene oblasti za finansiranje su sljedeće:

- (a) regije NUTS nivoa 3, ili, u odsustvu NUTS klasifikacije, ekvivalentna područja duž kopnenih granica između zemalja korisnica;
- (b) regije NUTS nivoa 3, ili, u odsustvu NUTS klasifikacije, ekvivalentna područja duž morskih granica između zemalja korisnica, kao opšte pravilo do maksimalno 150 kilometara, uzimajući u obzir moguća prilagođavanja koja su potrebna za obezbijedenje dosljednosti i kontinuiteta mjera saradnje.

3. Spisak dozvoljenih regija je uključen u relevantne prekogranične programe, o kojima je riječ u članu 94.

4. U svrhe učešća u programima, o kojima je riječ u članu 86(4), dozvoljene regije zemalja korisnica utvrđuju se u relevantnom dokumentu programiranja, gdje je potrebno.

Član 89

Dozvoljenost troškova

² Sl.list L 210, 31.7.2006, str.25.

1. Troškovi po ovoj komponenti su dozvoljeni ako su stvarno plaćeni između 1. januara 2007. godine i 31. decembra treće godine od posljednje budžetske obaveze, za aktivnosti ili dio aktivnosti sprovedenih u okviru zemlja članica, a koji su nastali poslije potpisivanja finansijskog sporazuma za aktivnosti ili dio aktivnosti sprovedenih u okviru zemalja korisnica.
2. Pored pravila utvrđenih članom 34(3), slijedeći troškovi nijesu dozvoljeni:
 - (a) kamata na dug;
 - (b) kupovina zemljišta u iznosu koji prelazi 10% dozvoljenih troškova odnosnih aktivnosti.
3. Odstupanjem od člana 34(3), slijedeći troškovi su dozvoljeni:
 - (a) porezi na dodatu vrijednost, ako su ispunjeni slijedeći uslovi
 - (i) ako ne postoji povraćaj poreza na dodatu vrijednost na bilo koji način;
 - (ii) ako je utvrđeno da ih snosi krajnji korisnica, i
 - (iii) ako su oni jasno naznačeni u projektnom prijedlogu.
 - (b) dažbine za transnacionalne finansijske transakcije;
 - (c) gdje sprovođenje neke aktivnosti zahtijeva da se otvori poseban račun ili računi, bankarski troškovi za otvaranje i održavanje računa;
 - (d) honorari za pravne savjete, troškovi notara, troškovi tehničkih ili finansijskih stručnjaka i troškovi računovodstva ili revizije, ako su direktno povezani sa kofinansiranom aktivnošću i potrebni za njenu pripremu ili sprovođenje;
 - (e) troškovi garancija koje obezbijeduje banka ili druge finansijske institucije, u onom obimu u kojem su takve garancije potrebne po nacionalnom zakonodavstvu ili zakonodavstvu Zajednice.
 - (f) režijski troškovi, pod uslovom da se zasnivaju na realnim troškovima koji se pripisuju sprovođenju odnosno aktivnosti. Paušalni iznosi zasnovani na prosječnim troškovima ne mogu prelaziti 25% onih direktnih troškova aktivnosti koji mogu uticati na nivo režijskih troškova. Obračun se propisno dokumentuje i periodično revidira.
4. Pored tehničke pomoći za prekogranični program, o kojem je riječ u članu 94, slijedeći troškovi, koje plaćaju javni organi u pripremi ili sprovođenju neke aktivnosti, su dozvoljeni:
 - (a) troškovi profesionalnih usluga koje pruža javni organ sem krajnjeg korisnika u pripremi ili sprovođenju neke aktivnosti;
 - (b) troškovi obezbijedenja usluga, koje se odnose na pripremu i sprovođenje neke aktivnosti, koju obezbijeduje javni organ koji je i sam krajnji korisnik i koji izvršava neku aktivnost za svoj račun bez pozivanja na druge spoljnje pružaoce usluga, ako su to dodatni troškovi i odnose se na stvarno i direktno plaćeni trošak za kofinansiranu aktivnost.

Javni organ, ili fakturiše troškove krajnjem korisniku, o kojima je riječ u tački (a) ovog stava, ili ovjerava te troškove na bazi dokumenata ekvivalentne vrijednosti koja se može dokazati, što omogućava identifikaciju stvarnih troškova koje je taj organ platio za tu aktivnost.

Troškovi, o kojima je riječ u tački (b) ovog stava, moraju se potvrditi dokumentima koji omogućavaju identifikaciju stvarnih troškova koje je javni organ platio za tu aktivnost.

5. Bez ugrožavanja odredaba stavova 1 do 4, zemlje učesnici u prekograničnom programu mogu utvrditi dalja pravila o dozvoljenosti troškova.

Član 90

Intenziteti pomoći i stopa doprinosa Zajednice

1. U svrhe ove komponente, dozvoljeni troškovi, kako su definisani članom 38(1), zasnivaju se ili na javnoj potrošnji ili na ukupnim troškovima, kako se zemlje učesnice dogovore i kako se utvrdi u prekograničnom programu.

2. Doprinos Zajednice za prekogranične programe, na nivou linije prioriteta, ne prelazi iznos od 85% dozvoljenih troškova.

3. Doprinos Zajednice, za svaku liniju prioriteta, nije manji od 20% dozvoljenih troškova.

4. Nijedna aktivnost nema koristi od više kofinansirajuće stope od one koja se odnosi na odnosnu liniju prioriteta.

5. U periodu dozvoljenosti, o kojem je riječ u stavu 1 člana 89, pored odredaba člana 34(4):

(a) aktivnost može dobiti pomoć Zajednice samo po jednom prekograničnom programu istovremeno;

(b) aktivnost ne dobija pomoć za vrijednost koja je veća od ukupne izdvojene javne potrošnje.

6. Za državnu pomoć preduzećima, u smislu člana 87 Ugovora, javna pomoć, dodeljena u okviru prekograničnih programa, poštuje najveće dozvoljene iznose.

POGLAVLJE II

Programiranje

Odjeljak 1

Programi

Član 91

Priprema i odobrenje prekograničnih programa

1. Pomoć prekograničnoj saradnji navedenoj u članu 86 (1) u principu se dodeljuje u okviru višegodišnjih programa za prekograničnu saradnju, u daljem tekstu „prekogranični programi“.

2. Prekogranični programi se sastavljaju za svaku granicu ili grupu granica odgovarajućim grupisanjem u regionima na nivou NUTS 3 ili, u odsustvu NUTS klasifikacije, ekvivalentnim oblastima.

3. Zemlje učesnice zajednički sastavljaju svaki prekogranični program, u saradnji sa partnerima o kojima je riječ u članu 11 uredbe (EZ) br. 1083/2006.
 4. Zemlje učesnice zajednički dostavljaju Komisiji prijedlog prekograničnog programa, koji sadrži sve elemente navedene u članu 94
 5. Komisija ocjenjuje predloženi prekogranični program kako bi utvrdila da li on sadrži sve elemente navedene u članu 94 i da li on doprinosi ciljevima i prioritetima relevantnog višegodišnjeg indikativnog planskog dokumenta (dokumenata) navedenim u članu 5.
- Kada Komisija smatra da prekogranični program ne sadrži sve elemente navedene u članu 94 ili ako nije u skladu sa ciljevima i prioritetima višegodišnjeg indikativnog planskog dokumenta (dokumenata), ona može pozvati zemlje učesnice da obezbijede sve potrebne dodatne informacije i, već prema slučaju, da revidiraju predloženi program na odgovarajući način,
6. Komisija usvaja prekogranični program na osnovu odluke.

Član 92

Finansijski sporazumi

1. Za prekogranične programe koji se odnose na saradnju navedenu u članu 86(1)(a), zaključuju se višegodišnji finansijski sporazumi između Komisije i svake zemlje korisnika koja učestvuje u programu, na osnovu odluke navedene u članu 91(6).

Gdje se prekogranični program sprovodi po prelaznim dogovorima navedenim u članu 99, godišnji finansijski sporazumi zaključuju se između Komisije i svake zemlje korisnika koja učestvuje u programu. Svaki takav finansijski sporazum pokriva doprinos Zajednice za zemlju korisnika i godinu u pitanju kako je predviđeno planom finansiranja navedenim u članu 99(2).

2. Za prekogranične programe koji se odnose na saradnju navedenu u članu 86(1)(b), zaključuju se godišnji finansijski sporazumi između Komisije i svake zemlje korisnika koja učestvuje u programu, na osnovu odluke navedene u članu 91(6). Svaki takav finansijski sporazumi pokriva doprinos Zajednice za zemlju korisnika i godinu u pitanju kako je predviđeno planom finansiranja navedenim u članu 94(2), drugi podstav.

Član 93

Revizija prekograničnih programa

1. Na inicijativu zemalja učesnica ili Komisije, a u dogovoru sa zemljama učesnicama, prekogranični programi se mogu ponovo razmotriti i ako je potrebno, preostali dio programa revidirati, u jednom ili više sledećih slučajeva:
 - a) u cilju ažuriranja plana finansiranja prema reviziji višegodišnjeg indikativnog finansijskog okvira navedenog u članu 5 IPA uredbe;
 - b) nakon značajnih društveno-ekonomskih promjena;
 - c) kako bi se više ili na drugi način uzele u obzir veće promjene u Zajednici, nacionalnim ili regionalnim prioritetima;

- d) u svjetlu ocjene navedene u članu 109 ili članu 141;
 - e) nakon poteškoća u sprovođenju;
 - f) nakon raskida prelaznih dogovora navedenih u članu 100 ili bilo kojih drugih izmjena odredaba o sprovođenju, uključujući i tranziciju u zemljama korisnicima sa centralizovanog na decentralizovano upravljanje.
2. Komisija će odlukom usvojiti revidirani prekogranični program, a novi finansijski sporazum(i), kako je navedeno u članu 92, će biti zaključeni. Gdje su primjenljive, primjenjuju se odredbe člana 9(3) IPA uredbe.

Član 94

Sadržaj prekograničnih programa

1. Svaki prekogranični program sadrži sljedeće informacije:
 - a) spisak prihvatljivih oblasti koje program pokriva u skladu sa članom 88, uključujući fleksibilne oblasti navedene u članu 97;
 - b) analizu situacije oblasti prihvatljivih za saradnju u smislu prednosti i slabosti i srednjoročne potrebe i ciljeve koji proističu iz te analize;
 - c) opis strategije saradnje i prioritete i mjere izabrane za pomoć, u skladu sa relevantnim višegodišnjim indikativnim planskim dokumentima zemalja korisnika i druge relevantne nacionalne i regionalne strateške dokumente, kao i rezultate iz *ex ante* ocjene navedene u članu 109 ili članu 141;
 - d) informacije o linijama prioriteta, relevantnim mjerama i njihovim specifičnim ciljevima. Ti ciljevi se kvantifikuju korišćenjem ograničenog broja indikatora za ishod i rezultate, uzimajući u obzir princip proporcionalnosti. Indikatori omogućavaju mjerenje napretka u odnosu na početnu situaciju i efektivnost ciljeva kojima se sprovede prioriteti;
 - e) pravila o prihvatljivosti troškova navedenih u članu 89;
 - f) specifičnu liniju prioriteta tehničke pomoći koja pokriva aktivnosti pripreme, upravljanja, praćenja, procjene, informisanja i kontrole koje se odnose na sprovođenje programa zajedno sa aktivnostima za jačanje administrativnog kapaciteta za sprovođenje programa do maksimalno 10% doprinosa Zajednice koji je izdvojen za taj program. U izuzetnim slučajevima, prema dogovoru između Komisije i zemalja učesnica, iznos iznad 10% doprinosa Zajednice za taj program može se izdvojiti za ovaj prioritet;
 - g) informacije o komplementarnosti sa merama koje finansiraju druge IPA komponente ili drugi instrumenti Zajednice, gdje je relevantno;
 - h) odredbe sprovođenja prekograničnog programa, uključujući:
 - i. imenovanje struktura i tijela predviđenih članom 102 i, već prema slučaju, članom 139 od strane zemalja učesnica;

- ii. opis sistema praćenja i ocjene;
- iii. već prema slučaju, informacije o nadležnom tijelu koje prima isplate koje vrši Komisija i tijelu ili tijelima koja su odgovorna za plaćanja korisnicima;
- iv. već prema slučaju, definiciju postupaka mobilizacije i cirkulacije finansijskih tokova kako bi se obezbijedila njihova transparentnost;
- v. elemente čiji je cilj obezbjeđivanje publiciteta i informacija o prekograničnom programu navedene u članu 62;
- vi. već prema slučaju, opis postupaka koji su dogovoreni između Komisije i zemalja učesnica za razmjenu kompjuterizovanih podataka.

2. Nadalje, prekogranični programi koji se tiču saradnje navedene u članu 86(1)(a), sadrže finansijski plan zasnovan na višegodišnjem indikativnom finansijskom okviru bez raščlanivanja po zemljama učesnicama, sa tabelom koja razvrstava iznos doprinosa Zajednice i njenu stopu za svaku godinu pokrivenu višegodišnjim indikativnim finansijskim okvirom i za svaku liniju prioriteta, kao i iznos koji finansiraju nacionalne strane u programu.

Prekogranični programi koji se tiču saradnje navedene u članu 86(1)(b), sadrže finansijski plan zasnovan na višegodišnjem indikativnom finansijskom okviru koji sadrži tabelu za svaku zemlju učesnicu koja predviđa iznos doprinosa Zajednice i njenu stopu za svaku godinu pokrivenu višegodišnjim indikativnim finansijskim okvirom i za svaku liniju prioriteta, kao i, već prema slučaju, iznos koji finansiraju nacionalne strane u programu.

Odjeljak 2

Aktivnosti

Član 95

Izbor aktivnosti

1. Prekogranični programi finansiraju zajedničke aktivnosti koje su zemlje učesnice zajednički izabrale na osnovu jednog poziva za podnošenje ponuda koji pokriva cijelu prihvatljivu oblast.

Zemlje učesnice takođe mogu identifikovati zajedničke aktivnosti van poziva za podnošenje ponuda. U tom slučaju, zajednička aktivnost se posebno navodi u prekograničnom programu ili, ako je dosledna prioritetu ili mjerama prekograničnog programa identifikuje se u bilo kom trenutku nakon usvajanja programa odlukom koju donosi zajednički odbor za praćenje navedenu u članu 110 ili u članu 142.

2. Aktivnosti izabrane za prekogranične programe obuhvataju krajnje korisnike iz najmanje dvije zemlje učesnice koje sarađuju na bar dva od sledećih načina za svaku aktivnost: zajednički razvoj, zajedničko sprovođenje, zajedničko osoblje i zajedničko finansiranje.

3. Za prekogranične programe koji se tiču saradnje navedene u članu 86(1)(a), izabrane aktivnosti uključuju korisnike za najmanje jednu državu članicu koja učestvuje i jednu od zemalja korisnika koje učestvuju u programu.
4. Izabrane aktivnosti koje ispunjavaju gore navedene uslove mogu se sprovoditi u jednoj zemlji pod uslovom da donose jasnu prekograničnu korist.
5. Svaki program utvrđuje pravila prihvatljivosti za izbor aktivnosti koja sprječavaju dupliranje napora u različitim prekograničnim programima bilo da su u okviru IPA ili drugih instrumenata Zajednice.

Član 96

Odgovornosti vodećeg korisnika i drugih korisnika

1. Za prekogranične programe koji se tiču saradnje navedene u članu 86(1)(a), krajnji korisnici neke aktivnosti imenuju vodećeg korisnika između sebe prije dostavljanja prijedloga aktivnosti. Vodeći korisnik preuzima sljedeće odgovornosti:
 - a) on pravi dogovore za svoje odnose sa krajnjim korisnicima koji učestvuju u aktivnosti na osnovu sporazuma koji sadrži, između ostalog, odredbe koje garantuju zdravo finansijsko upravljanje sredstvima namijenjenim za tu aktivnost, uključujući i dogovore i za povraćaj nepravilno isplaćenih iznosa;
 - b) on je odgovoran za obezbjeđenje sprovođenja cijele aktivnosti;
 - c) on je odgovoran za prenos doprinosa Zajednice krajnjim korisnicima koji učestvuju u aktivnostima;
 - d) on obezbjeđuje da se troškovi prezentirani od strane krajnjih korisnika koji učestvuju u aktivnosti plate u svrhu sprovođenja aktivnosti i odgovara na aktivnosti dogovorene između krajnjih korisnika koji učestvuju u aktivnosti;
 - e) on verifikuje troškove prezentirane od strane krajnjih korisnika koji učestvuju u aktivnosti ovjere od strane kontrolora pomenutih u članu 108.
2. Za prekogranične programe koji se tiču saradnje navedene u članu 86(1)(a) koji se sprovede po prelaznim dogovorima utvrđenim u članu 99:
 - (a) krajnji korisnici aktivnosti u državama članicama koje učestvuju u programima imenuju između sebe vodećeg korisnika prije dostavljanja predloga aktivnosti. Vodeći korisnik preuzima odgovornosti pod tačkama (a) do (e) stava 1 za dio aktivnosti koji se obavlja u zemljama članicama;
 - (b) krajnji korisnici aktivnosti u zemljama korisnicima koje učestvuju u programima imenuju između sebe vodećeg korisnika prije dostavljanja predloga aktivnosti. Vodeći korisnik preuzima odgovornosti pod tačkama (a) do (d) stava 1 za dio aktivnosti koji se obavlja u zemljama članicama;

Glavni korisnici država članica i zemalja korisnika koje učestvuju u programu obezbjeđuju tijesnu koordinaciju sprovođenja aktivnosti.

3. Za prekogranične programe koji se tiču saradnje navedene u članu 86(1)(a), krajnji korisnici neke aktivnosti u svakoj zemlji korisniku koja učestvuje u programu imenuju vodećeg korisnika između sebe prije dostavljanja predloga aktivnosti. Vodeći korisnik preuzima odgovornosti navedene pod tačkama (a) do (d) stava 1 za dio aktivnosti koji se obavlja u odnosnoj zemlji.

Glavni korisnici zemalja korisnika koje učestvuju u programu obezbjeđuju tijesnu koordinaciju sprovođenja aktivnosti.

4. Svaki krajnji korisnik koji učestvuje u aktivnosti je odgovoran za nepravilnosti u troškovima koje je prijavio.

Član 97

Posebni uslovi koji regulišu lokaciju aktivnosti

1. U opravdanim slučajevima iz sredstava Zajednice mogu se finansirati troškovi nastali u aktivnostima sprovođenja ili djelovima aktivnosti do granice od 20% iznosa doprinosa Zajednice prekograničnom programu u regionima NUTS nivoa 3 ili, u odsustvu NUTS klasifikacije, ekvivalentnim područjima, pridružena područja prihvatljiva za taj program. U izuzetnim slučajevima prema dogovoru između Komisije i zemalja učesnica ova fleksibilnost može se proširiti na regione NUTS nivoa 2 ili, u odsustvu NUTS klasifikacije, ekvivalentnim područjima u kojima se nalaze prihvatljive oblasti.

Na nivou projekta, u izuzetnim slučajevima, troškovi partnera koji se nalaze van oblasti po programu kako je definisano u prvom podstavu mogu biti prihvatljivi, ako je projekat mogao da postigne svoje ciljeve sa tim učešćem partnera.

2. Zemlje učesnice svakog programa obezbjeđuju zakonitost i pravilnost ovih troškova.

Izbor aktivnosti van prihvatljivih oblasti navedenih u stavu 1 potvrđuju:

- a) tijelo za upravljanje navedeno u članu 102 za programe ili dio programa koji se sprovode podijeljenim upravljanjem sa državama članicama;
- b) operativne strukture navedene u članu 28 za programe ili dio programa koji se sprovode u zemljama korisnicima u okviru decentralizovanog upravljanja;
- c) Komisija za programe ili dio programa koji se sprovode u zemljama korisnicima u okviru centralizovanog upravljanja.

POGLAVLJE III

Sprovođenje

Odjeljak 1

Opšte odredbe

*Član 98***Modaliteti sprovođenja**

1. Za prekograničnu saradnju navedenu u članu 86(1)(a), programi se u principu sprovode kroz podijeljeno upravljanje sa državama članicama od strane tijela navedenim u članu 102 koja snose odgovornost za sprovođenje prekograničnog programa u državama članicama i zemljama korisnicima koje u njemu učestvuju.

Zbog toga, države članice i zemlje korisnici koje učestvuju u prekograničnom programu moraju biti u stanju da sprovedu cio program na cijeloj prihvatljivoj teritoriji prema odredbama pomenutim u odjeljku 2 ovog poglavlja.

Prije usvajanja prekograničnog programa u skladu sa članom 91(6), Komisija može da zahtijeva od zemalja učesnica bilo koju informaciju za koju smatra da je potrebna da se utvrdi kapacitet tijela pomenutog u članu 102 radi poštovanja obaveza utvrđenih pod odjeljkom 2 ovog poglavlja.

Gdje države članice i zemlje korisnici koje učestvuju u prekograničnom programu još nisu spremne da sprovedu cio program prema ovim modalitetima, primjenjuju se prelazni dogovori utvrđeni članom 99.

2. Za prekograničnu saradnju o kojoj je riječ u članu 86(1)(b), programi se sprovode u okviru centralizovanog ili decentralizovanog upravljanja u skladu sa članom 53 Uredbe (EZ, Euroatom) br. 1605/2002, sa Komisijom odnosno nacionalnim službenikom za ovjeravanje i operativnim strukturama u svakoj zemlji učesnici koji snose odgovornost za sprovođenje programa u odnosnoj zemlji.

U ovom kontekstu, prekogranični programi se sprovode prema odredbama pomenutim u odjeljku 3 ovog poglavlja.

Za prekograničnu saradnju navedenu u članu 86(1)(b), za sve zemlje korisnike cilj je decentralizovano upravljanje.

*Član 99***Prelazni dogovori**

1. Za prekograničnu saradnju navedenu u članu 86(1)(a), gdje zemlje koje učestvuju u programu još nisu spremne da sprovedu cio prekogranični program u podijeljenom upravljanju sa državama članicama prema odredbama utvrđenim odjeljkom 2 ovog poglavlja, program se sprovodi prema prelaznim dogovorima utvrđenim ovim članom.

2. Plan finansiranja koji je obuhvaćen prekograničnim programom pomenutim u prvom podstavu člana 94(2) sadrži:

- a) tabelu sa svim državama članicama koje učestvuju u programu, i
- b) tabelu za svaku zemlju korisnika koja učestvuje u programu.

3. Dio prekograničnog programa koji se tiče država članica koje učestvuju u programu sprovodi se prema odredbama navedenim u odjeljku 2 ovog poglavlja.

Dio prekograničnog programa koji se tiče zemalja korisnika koje učestvuju u programu sprovodi se prema odredbama navedenim u odjeljku 3 ovog poglavlja, uz izuzetak člana 142. Primjenjuju se odredbe koje se odnose na zajednički odbor za praćenje iz člana 110.

4. Odredbe o sprovođenju koje su sadržane u prekograničnom programu navedene u članu 94(1)(h) prave razliku između modaliteta koji se primjenjuju na države članice koje učestvuju u programu i onih koji se primjenjuju na zemlje korisnike koje učestvuju u programu.

5. Nakon izbora zajedničkih aktivnosti u skladu sa odredbama člana 95, upravljačko tijelo izdaje donaciju glavnom korisniku država članica koje učestvuju u programu.

U slučaju decentralizovanog upravljanja, operativne strukture u zemljama korisnicima koje učestvuju u programu izdaju donacije vodećim korisnicima iz njihovih odnosnih zemalja.

U slučaju centralizovanog upravljanja, Komisija izdaje donacije vodećem korisniku u svakoj zemlji korisniku koja učestvuje u programu.

Član 100

Raskid prelaznih dogovora

1. Kada su zemlje učesnice spremne da se prebace na sprovođenje kroz podijeljeno upravljanje u skladu sa stavom 1 člana 98, one dostavljaju Komisiji revidirani prekogranični program koji obuhvata plan finansiranja zasnovan na višegodišnjem indikativnom finansijskom okviru za sledeće tri godine, zajedno sa revidiranim opisom sistema upravljanja i kontrole uz revidirani izvještaj i mišljenje u skladu sa članom 117.

Komisija ponovo razmatra prekogranični program i ocjenjuje dokumenta dostavljena u skladu sa članom 117. ona odlučuje da li će usvojiti novu odluku kojom se mijenja program tako da se on može sprovesti prema dogovorima navedenim u članu 98(1).

2. Budžetske obaveze za dio programa koji se odnosi na zemlje korisnike koje učestvuju u programu koje su preuzete u vrijeme prelaznih dogovora sprovode se prema odredbama navedenim u članu 99.

Odjeljak 2

Prekogranični programi između zemalja korisnika i država članica

Pododjeljak 1

Sistemi upravljanja i kontrole

Član 101

Opšti principi

Sistemi upravljanja i kontrole prekograničnih programa utvrđenih od strane zemalja učesnica obezbjeđuju:

a) definiciju funkcija tijela upravljanja i kontrole i dodjelu funkcija u okviru svakog tijela;

- b) poštovanje principa razdvajanja funkcija između i u okviru takvih tijela;
- c) postupke za obezbjeđenje tačnosti i regularnosti prijavljenih troškova u okviru prekograničnog programa;
- d) pouzdane računovodstvene sisteme i sisteme praćenja i finansijskog izvještavanja u kompjuterizovanoj formi;
- e) sistem izvještavanja i praćenja gdje odgovorno tijelo povjerava izvršenje zadataka drugom tijelu;
- f) dogovore za reviziju funkcionisanja sistema;
- g) sisteme i postupke za obezbjeđenje odgovarajućeg toka revizije;
- h) postupke izvještavanja i praćenja neregularnosti i povraćaja nepravilno isplaćenih iznosa.

Član 102

Imenovanje tijela

1. Zemlje koje učestvuju u prekograničnom programu imenuju jedno upravljačko tijelo i jedno tijelo za sertifikaciju i jedno revizorsko tijelo, a sva će se nalaziti u jednoj od država članica koje učestvuju u prekograničnom programu. Tijelo za sertifikaciju prima plaćanja koja je izvršila komisija i, kao opšte pravilo, vrši plaćanja vodećem korisniku, u skladu sa odredbama utvrđenim članom 104.

Tijelo za upravljanje, nakon konsultacija sa zemljama koje učestvuju u prekograničnom programu, osniva zajednički tehnički sekretarijat. Zajednički tehnički sekretarijat pomaže upravljačkom tijelu i zajedničkom odboru za praćenje navedenim u članu 110 i, već prema slučaju, revizorskom tijelu i tijelu za sertifikaciju, u obavljanju njihovih odnosnih dužnosti.

Zajednički tehnički sekretarijat može imati antena tijelo osnovano u drugim zemljama koje učestvuju u programu.

2. Revizorskom tijelu prekograničnog programa pomaže grupa revizora koja se sastoji od predstavnika svake zemlje koja učestvuje u programu obavljanju dužnosti predviđenim članom 105. grupa revizora će biti osnovana najkasnije u roku od tri mjeseca od odluke kojom se odobrava prekogranični program. Ona sastavlja svoj sopstveni pravilnik. Njom predsedava revizorsko tijelo prekograničnog programa.

Zemlje učesnice mogu jednoglasno odlučiti da revizorsko tijelo bude ovlašćeno da direktno obavlja dužnosti predviđene članom 105 na cijeloj teritoriji koju program pokriva bez potrebe za grupom revizora kako je definisano u prvom podstavu.

Revizori su nezavisni od kontrolnog sistema pomenutog u članu 108.

3. Svaka zemlja koja učestvuje u prekograničnom programu imenuje predstavnike koji sjede u zajedničkom odboru za praćenje navedenim u članu 110.

4. Gdje jedan ili više zadataka upravljačkog tijela ili tijela za sertifikaciju obavlja jedno međutijelo, odnosno dogovori se zvanično beleže u pisanoj formi.

Odredbe ove uredbe koje se odnose na upravljačko tijelo, tijelo za sertifikaciju i revizorsko tijelo primjenjuju se na to međutijelo.

Član 103

Funkcije upravljačkog tijela

1. Upravljačko tijelo je odgovorno za upravljanje i sprovođenje prekograničnog programa u skladu sa principom zdravog finansijskog upravljanja, a posebno za:

- a) obezbjeđenje da se aktivnosti za finansiranje biraju u skladu sa kriterijumima koji se primjenjuju na prekogranični program i da su u skladu sa primjenjivim pravilima Komisije i nacionalnim pravilima za cio period njihovog sprovođenja;
- b) obezbjeđenje postojanja sistema za praćenje i čuvanje u kompjuterizovanom obliku računovodstvenih bilježaka svake aktivnosti po prekograničnom programu i da se prikupljaju podaci o sprovođenju koji su potrebni za finansijsko upravljanje, praćenje, verifikacije, revizije i procjenu;
- c) verifikovanje regularnosti troškova. Zbog toga, ono se uvjerava da su troškovi svakog krajnjeg korisnika koji učestvuje u nekoj aktivnosti verifikovani od strane kontrolora o kome je riječ u članu 108;
- d) obezbjeđenje da se aktivnosti sprovode prema odredbama javne nabavke navedenim u članu 121;
- e) obezbeđenje da krajnji korisnici i druga tijela uključena u sprovođenje aktivnosti vode ili poseban računovodstveni sistem ili odgovarajuću računovodstveni šifarnik za sve transakcije koje se odnose na aktivnost bez ugrožavanja nacionalnih računovodstvenih pravila;
- f) obezbjeđenje da se ocjene prekograničnih programa obavljaju u skladu sa članom 109;
- g) uspostavljanje postupaka da se obezbijedi da se svi dokumenti koji se odnose na troškove i revizije koje su potrebne za osiguranje odgovarajućeg traga revizije čuvaju u skladu sa zahtjevima člana 134;
- h) obezbjeđenje da tijelo za sertifikaciju dobija sve potrebne informacije o postupcima i verifikacijama koji se vrše u vezi sa troškovima u svrhu sertifikacije;
- i) vođenje posla zajedničkog tijela za praćenje i da mu se dostavljaju dokumenti potrebni da se omogući praćenje kvaliteta sprovođenja prekograničnog programa u svjetlu njegovih specifičnih ciljeva;
- j) sastavljanje i, nakon odobrenja od strane zajedničkog odbora za praćenje, dostavljanje Komisiji godišnjih i završnih izvještaja o sprovođenju koji su navedeni u članu 112;
- k) obezbjeđenje usklađenosti sa zahtjevima informisanja i objelodanjivanja koji su utvrđeni u članu 62.

2. Upravljačko tijelo određuje dogovore za sprovođenje za svaku aktivnost, već prema slučaju, u dogovoru sa glavnim korisnikom.

Član 104

Funkcije tijela za sertifikaciju

Tijelo za sertifikaciju prekograničnog programa je posebno odgovorno za:

- a) sastavljanje i dostavljanje Komisiji ovjerenih izvještaja o troškovima i zahtjeva za plaćanjem;
- b) ovjeru da je:
 - i. izvještaj o troškovima tačan, da je rezultat pouzdanih računovodstvenih sistema i da se zasniva na pratećim dokumentima koji se mogu potvrditi;
 - ii. prijavljeni trošak u skladu sa primjenjivim pravilima Komisije i nacionalnim pravilima i da je nastao u vezi sa aktivnostima koje su izabrane za finansiranje u skladu sa kriterijumima koji se primjenjuju na program i koji su u skladu sa pravilima Komisije i nacionalnim pravilima;
- c) obezbjeđenje da je u svrhe sertifikacije primilo odgovarajuće informacije od upravljačkog tijela o postupcima i ovjerama koje se obavljaju u vezi sa troškovima koji su obuhvaćeni izvještajima o troškovima;
- d) uzimanje u obzir u svrhe sertifikacije rezultata svih revizija izvršenih od strane i u okviru odgovornosti revizorskog tijela;
- e) vođenje računovodstvene evidencije troškova prijavljenih Komisiji u kompjuterizovanom obliku. Upravljačka tijela i revizorska tijela imaju pristup svim ovim informacijama. Na osnovu pisanog zahtjeva Komisije tijelo za sertifikaciju obezbjeđuje Komisiji informacije, u roku od 10 radnih dana od prijema zahtjeva ili u nekom dogovorenom periodu, u svrhe obavljanja provjera dokumentacije i na licu mjesta;
- f) vođenje računa iznosa koji su povraćeni i povučeni poslije poništenja cijelog ili dijela doprinosa za neku aktivnost. Povraćeni iznosi se otplaćuju generalnom budžetu Evropske unije prije završetka prekograničnog programa njihovim oduzimanjem iz sledećeg izvještaja o troškovima;
- g) slanje Komisiji, do 28. februara svake godine izjave koja identifikuje sljedeće za svaku liniju prioriteta prekograničnog programa:
 - i. iznose povučene iz izvještaja o troškovima koji su dostavljeni u toku prethodne godine nakon poništenja cijelog ili dijela javnog doprinosa za neku aktivnost;
 - ii. povraćene iznose koji su oduzeti iz ovih izvještaja o troškovima;
 - iii. izvještaj o iznosima koji se vraćaju do 31. decembra prethodne godine klasifikovan po godini u kojoj su izdati nalozi za povraćaj.

*Član 105***Funkcije revizorskog tijela**

1. Revizorsko tijelo prekograničnog programa je funkcionalno nezavisno od upravljačkog tijela i tijela za sertifikaciju i posebno je odgovorno za:
 - a) obezbjeđenje da se revizije vrše radi potvrde efikasnog funkcionisanja sistema upravljanja i kontrole prekograničnog programa;
 - b) obezbjeđenje da se revizije vrše na aktivnostima na osnovu odgovarajućeg uzorka radi potvrde prijavljenih troškova;
 - c) do 31. decembra svake godine od godine nakon usvajanja prekograničnog programa do četvrte godine nakon poslednje budžetske obaveze:
 - i. dostavljanje Komisiji godišnjeg kontrolnog izvještaja koji utvrđuje nalaze revizija obavljenih u prethodnom dvanaestomjesečnom periodu koji se završava 30. juna godine u pitanju i izvještava o svim nedostacima utvrđenim u sistemima za upravljanje i kontrolu programa. Prvi izvještaj koji se dostavlja do 31. decembra godine nakon usvajanja programa, pokriva period od 1. januara godine usvajanja do 30. juna godine nakon usvajanja programa. Informacije koje se odnose na revizije obavljene nakon 1. jula četvrte godine nakon poslednje budžetske obaveze sadržane su u završnom kontrolnom izvještaju koji potkrepljuje izjavu o završetku o kojoj je riječ u tački (d) ovog stava. Ovaj izvještaj zasniva se na revizijama sistema i revizijama aktivnosti obavljenih po tačkama (a) i (b);
 - ii. izdavanje mišljenja, na osnovu kontrola i revizija koje su obavljene u okviru njegove odgovornosti, da li sistem upravljanja i kontrole funkcionise efikasno kako bi se obezbijedila dovoljna garancija da su izvještaji o troškovima prezentirani Komisiji tačni i kao posljedicu toga dovoljna garancija da su osnovne transakcije zakonite i regularne.
- Kada se zajednički sistem primenjuje na nekoliko IPA prekograničnih programa, informacije o kojima je riječ u tački (i) mogu se grupisati u jedan izvještaj, a mišljenje i izjava koji se izdaju po tački (ii) mogu pokrivati sve prekogranične programe u pitanju;
- d) dostavljanje Komisiji najkasnije do 31. decembra pete godine nakon poslednje budžetske obaveze izjave o završetku kojom se utvrđuje važnost zahtjeva za plaćanjem konačne razlike i zakonitost i regularnost osnovnih transakcija koje pokriva završni izvještaj o troškovima, koju prati završni kontrolni izvještaj. Ova izjava o završetku zasniva se na cijelom revizorskom poslu koji je obavljen od strane i u okviru odgovornosti revizorskog tijela.
2. Revizorsko tijelo obezbjeđuje da cio revizorski posao vodi računa o međunarodno priznatim revizorskim standardima.
3. Gdje se revizije i kontrole o kojima je riječ u stavu 1, tačke (a) i (b) obavljaju od strane tijela koje nije revizorsko tijelo, revizorsko tijelo obezbjeđuje da ta tijela imaju potrebnu funkcionalnu nezavisnost.
4. Ako otkrivene slabosti u sistemima upravljanja ili kontrole ili nivo neregularnih troškova ne dozvoljavaju pribavljanje nekvalifikovanog mišljenja za godišnje mišljenje o kome je riječ u stavu 1

tačka (c) ili u izjavi o završetku o kojoj je riječ u stavu 1 tačka (d), revizorsko tijelo za reviziju daje razloge i ocjenjuje obim problema i njegov finansijski uticaj.

Član 106

Tok revizije

U svrhe revizija navedenih u članu 101 (1) (b), tok revizije se smatra adekvatnim gdje je, za prekogranični program u pitanju on u skladu sa sljedećim kriterijumima:

- a) dozvoljava da se zbirni iznosi ovjereni Komisiji poravnaju sa detaljnim računovodstvenim bilješkama i pratećim dokumentima koja imaju tijelo za sertifikaciju, upravljačko tijelo, međutijela i vodeći korisnik što se tiče aktivnosti kofinansiranih po prekograničnom programu;
- b) dozvoljava verifikaciju plaćanja javnog doprinosa vodećem korisniku i svakom krajnjem korisniku;
- c) dozvoljava verifikaciju primjene kriterijuma izbora koji su utvrđeni od strane zajedničkog odbora za praćenje za prekogranični program;
- d) sadrži, u vezi sa svakom aktivnošću tehničke specifikacije i plan finansiranja, dokumenta koja se tiču odobrenja donacije, dokumenta koja se odnose na postupke javne nabavke, izvještaje o napretku i izvještaje o obavljenim verifikacijama i revizijama.

Član 107

Revizije aktivnosti

1. Revizije navedene u članu 105(1)(b) obavljaju se svakih dvanaest mjeseci od 1. jula godine nakon usvajanja prekograničnog programa na uzorku aktivnosti koje su izabrane metodom koji je utvrdilo ili odobrilo revizorsko tijelo u dogovoru sa Komisijom.

Revizije se vrše na licu mjesta na osnovu dokumentacije i bilježaka koje ima krajnji korisnik.

Zemlje učesnice obezbjeđuju odgovarajuću raspodelu tih revizija u toku perioda sprovođenja.

2. Revizije verifikuju da su ispunjeni sljedeći uslovi:
 - a) aktivnost ispunjava kriterijume izbora prekograničnog programa i sprovedena je u skladu sa odlukom o odobrenju i ispunjava sve primjenjive uslove koji se tiču njene funkcionalnosti i upotrebe ili ciljeva koji treba da se postignu;
 - b) prijavljeni trošak odgovara računovodstvenim bilješkama i pratećim dokumentima koje ima krajnji korisnik;
 - c) trošak prijavljen od strane krajnjeg korisnika je u skladu sa pravilima Zajednice i nacionalnim pravilima;
 - d) javni doprinos je plaćen krajnjem korisniku u skladu sa članom 40 (1).
3. Gdje izgleda da su otkriveni problemi sistematski po prirodi i zbog toga imaju rizik za druge aktivnosti u prekograničnom programu revizorsko tijelo obezbjeđuje dalji pregled,

uključujući dodatne revizije gdje je potrebno radi utvrđivanja obima takvih problema. Nadležna tijela preduzimaju potrebne preventivne i korektivne radnje.

4. Vršiti se revizija najmanje 5% ukupnog troška koji je prijavio vodeći korisnik i koji je potvrđen Komisiji u završnom izvještaju o troškovima u skladu sa stavom 2 prije završetka prekograničnog programa.

Član 108

Sistem kontrole

1. Kako bi se trošak potvrdio, svaka zemlja učesnica uspostavlja kontrolni sistem koji omogućava isporuku kofinansiranih proizvoda i usluga, valjanost troškova prijavljenih za aktivnosti ili djelove aktivnosti sprovedene na njenoj teritoriji i usklađenost takvih troškova i odnosnih aktivnosti, ili djelova tih aktivnosti, sa Zajednicom, gdje je relevantno i njenim nacionalnim pravilima.

U ovu svrhu svaka zemlja učesnica imanuje kontrolore odgovorne za verifikaciju zakonitosti i regularnosti prijavljenog troška od strane svakog prijavljenog korisnika koji učestvuje u aktivnosti. Zemlje učesnice mogu odlučiti da imenuju jednog kontrolora za cijelu oblast programa.

Gdje se verifikacija isporuke kofinansiranih proizvoda i usluga može obaviti samo u odnosu na cijelu aktivnost, takvu verifikaciju vrši kontrolor zemlje učesnice gde se nalazi vodeći korisnik ili od strane upravljačkog tijela.

2. Svaka zemlja učesnica obezbjeđuje da kontrolori mogu potvrditi trošak u periodu od tri mjeseca od datuma njegovog dostavljanja kontrolorima od strane vodećeg korisnika.

Pododjeljak 2

Ocjena i praćenje

Član 109

Ocjena

1. Ocjena ima za cilj da poboljša kvalitet, efektivnost i dosljednost pomoći iz fondova Zajednice i strategiju i sprovođenje prekograničnog programa uzimajući u obzir ciljeve održivog razvoja i relevantno zakonodavstvo Zajednice koje se odnosi na uticaj na životnu sredinu i stratešku procjenu životne sredine.

2. Zemlje učesnice zajednički obavljaju *ex ante* ocjenu koja pokriva svaki prekogranični program

Ex ante ocjene imaju za cilj optimizaciju izdvajanja budžetskih resursa po prekograničnim programima i poboljšanje kvaliteta programiranja. One identifikuju i ocjenjuju disparitete, nestašice i potencijal za razvoj, cilj koji treba postići, očekivane rezultate, kvantifikovane ciljeve, dosljednost sa relevantnim višegodišnjim indikativnim planskim dokumentom(ima), dodatu vrijednost Zajednice, lekcije izvučene iz prethodnog programiranja i kvalitet postupaka za sprovođenje, praćenje, ocjenu i finansijsko upravljanje.

Ex ante ocjena se prilaže uz prekogranični program.

3. U toku perioda programiranja zemlje učesnice vrše ocjene povezane sa praćenjem prekograničnog programa posebno gdje praćenje otkriva značajno udaljavanje od prvobitno utvrđenih ciljeva ili gdje su dati predlozi za reviziju prekograničnog programa. Rezultati se šalju zajedničkom odboru za praćenje za prekogranični program i Komisiji.

Gdje rezultati vode reviziji ostalog dijela programa o kojoj je riječ u članu 93, o njima se raspravlja u okviru IPA odbora u vrijeme dostavljanja revidiranog prekograničnog programa.

4. Ocjene vrše stručnjaci ili tijela, unutrašnji ili spoljašnji, funkcionalno nezavisni od tijela za sertifikaciju i revizorskog tijela o kojima je riječ u članu 102. Rezultati se objavljuju prema primjenjivim pravilima o pristupu dokumentima.

5. Ocjena se finansira iz budžeta za tehničku pomoć o kojoj je riječ u članu 94(1) (f).

Član 110

Zajedničko tijelo za praćenje

1. Zemlje učesnice uspostavljaju zajedničko tijelo za praćenje za svaki prekogranični program u roku od tri mjeseca od datuma obavještenja zemljama učesnicama o odluci kojom se odobrava prekogranični program.

Zajedničko tijelo za praćenje se sastaje najmanje dva puta godišnje na inicijativu zemalja učesnica ili komisije.

U slučaju prekograničnog programa sprovedenog prema prelaznim dogovorima o kojima je riječ u članu 99, za zemlje korisnike gdje je pomoć sprovedena na decentralizovanoj osnovi, zajedničko tijelo za praćenje ispunjava ulogu sektorskog tijela za praćenje o kome je riječ u članu 59.

2. Svaki zajednički odbor za praćenje sastavlja svoj pravilnik u okviru institucionalnog zakonskog i finansijskog okvira zemalja učesnica i u skladu sa mandatom zajedničkog odbora za praćenje koji je odredila komisija, kako bi sproveo svoje misije u skladu sa ovom uredbom. On ga usvaja u dogovoru sa odborom za upravljanje a, u slučaju programa sprovedenog prema prelaznim dogovorima o kojima je riječ u članu 99, u dogovoru sa državnim IPA koordinatorom zemlje korisnika koja učestvuje u programu.

3. Zajedničkim odborom za praćenje predsjedava predstavnik jedne od zemalja učesnica ili odbora za upravljanje.

Pri odlučivanju o njegovom sastavu u skladu sa članom 102(3), zemlje učesnice posvjećuju dužnu pažnju odredbama člana 87.

4. Komisija učestvuje u radu zajedničkog odbora za praćenje u savjetodavnom svojstvu. Predstavnik Evropske investicione banke i Evropskog investicionog fonda može učestvovati u savjetodavnom svojstvu u onim prekograničnim programima za koje Evropska investiciona banka ili Evropski investicioni fond daju doprinos.

5. Zajednički odbor za praćenje se uvjerava u efektivnost i kvalitet sprovođenja prekograničnog programa u skladu sa sledećim odredbama:

a) on razmatra i odobrava kriterijume za izbor aktivnosti koje finansira prekogranični program i odobrava sve revizije ovih kriterijuma u skladu sa potrebama programiranja;

- b) on periodično pregleda napredak prema postizanju specifičnih ciljeva prekograničnog programa na osnovu dokumenata koje je dostavilo upravljačko tijelo i, u slučaju programa sprovedenog prema prelaznim dogovorima o kojima je riječ u članu 99, operativne strukture u zemljama korisnicima koje učestvuju u programu;
- c) on pregleda rezultate sprovođenja, posebno postizanje ciljeva utvrđenih za svaku liniju prioriteta i ocjene navedene u članu 57(4) i članu 109;
- d) on razmatra i odobrava godišnje i završne izvještaje o sprovođenju o kojima je riječ u članu 112 i, u slučaju programa sprovedenog prema prelaznim dogovorima o kojima je riječ u članu 99, on pregleda izvještaje o kojima je riječ u članu 144;
- e) on je obavješten o godišnjem kontrolnom izvještaju, navedenom u članu 105(1)(v) i, već prema slučaju, u slučaju programa sprovedenog prema prelaznim dogovorima navedenim u članu 99, o godišnjem izvještaju(ima) o revizorskom poslu navedenim u članu 29(2)(b) prva crtica, i o relevantnim komentarima koje Komisija može da da nakon pregleda ovih izvještaja;
- f) on je odgovoran za izbor aktivnosti, ali može delegirati ovu funkciju kontrolnoj komisiji koja mu podnosi izvještaj;
- g) on može da predloži svaku reviziju ili pregled prekograničnog programa koji će vjerovatno omogućiti postizanje ciljeva navedenim u članu 86(2) ili da poboljša svoje upravljanje uključujući i finansijsko upravljanje;
- h) on razmatra i odobrava svaki prijedlog za izmjenu sadržaja prekograničnog programa.

Član 111

Dogovori za praćenje

1. Upravljačko tijelo i zajednički odbor za praćenje obezbjeđuju kvalitet sprovođenja prekograničnog programa
2. Upravljačko tijelo i zajednički odbor za praćenje vrše praćenje pozivanjem na finansijske indikatore, kao i indikatore o kojima je riječ u članu 94(1)(g).
3. Razmjena podataka između Komisije i odbora o kojima je riječ u članu 102 u svrhe praćenja vrši se elektronskim putem.

Član 112

Godišnji izvještaj i završni izvještaj o sprovođenju

1. Najkasnije do 30. juna svake godine, upravljačko tijelo dostavlja komisiji godišnji izvještaj o sprovođenju prekograničnog programa odobrenog od strane zajedničkog odbora za praćenje. Prvi godišnji izvještaj dostavlja se u drugoj godini nakon usvajanja programa.

Upravljačko tijelo dostavlja završni izvještaj o sprovođenju prekograničnog programa najkasnije do 31. decembra četvrte godine poslije posljednje budžetske godine.

2. Izvještaji navedeni u stavu 1 sadrže sledeće informacije:
- a) napredak postignut u sprovođenju prekograničnog programa i prioritete u odnosu na njihove specifične ciljeve koji se mogu potvrditi sa kvalifikacijom kad god i gdje god se oni prepuštaju kvantifikaciji, koristeći indikatore navedene u članu 94(1)(g) na nivou linije prioriteta;
 - b) finansijsko sprovođenje prekograničnog programa, detaljno navodeći za svaku liniju prioriteta:
 - i. trošak koji je platio korisnik uključen u zahtjev za plaćanjem poslat odboru za upravljanje i odgovarajući javni doprinos;
 - ii. ukupna plaćanja primljena od Komisije i kvantifikaciju finansijskih indikatora navedenih u članu 111(2); i
 - iii. trošak koji je platio odbor odgovoran za plaćanja korisnicima.
 - c) korake koje je preduzeo odbor za upravljanje ili zajednički odbor za praćenje radi obezbeđenja kvaliteta i efikasnosti sprovođenja, posebno:
 - i. mjere praćenja i ocjene, uključujući i dogovore o prikupljanju podataka;
 - ii. rezime važnih problema na koje se naišlo u sprovođenju prekograničnog programa i svih preduzetih mjera, uključujući odgovor na komentare po članu 113, već prema slučaju;
 - iii. upotrebu tehničke pomoći;
 - d) mjere preduzete radi obezbeđenja informacija i obelodanjivanja prekograničnog programa;
 - e) informacije o važnim problemima koji se odnose na usklađenost sa pravilima Zajednice na koje se naišlo u sprovođenju prekograničnog programa i mjere preduzete radi njihovog rješavanja;
 - f) upotreba pomoći koja je, nakon finansijskih korekcija o kojima je riječ u članu 138 bila na raspolaganju odboru za upravljanje ili drugom javnom tijelu u periodu sprovođenja prekograničnog programa;
 - g) u slučaju programa sprovedenih po prelaznim dogovorima o kojima je riječ u članu 99 napredak postignut prema sprovođenju u okviru podijeljenog upravljanja na cijeloj teritoriji preko prekograničnog programa.

Već prema slučaju, informacije o kojima je riječ u tačkama (a) do (g) ovog stava mogu se davati u formi rezimea.

Informacije o kojima je riječ u tačkama (c) do (f) ne moraju se uključivati ako nije bilo značajne izmjene od prethodnog izvještaja.

3. Komisija obavještava zemlje učesnice o svom mišljenju o sadržaju godišnjeg izvještaja o sprovođenju koji je dostavio odbor za upravljanje u roku od tri mjeseca od datuma prijema. Za

završni izvještaj o prekograničnom programu vremenski rok je maksimalno pet mjeseci od datuma prijema izvještaja. Ako Komisija ne odgovori u utvrđenom roku, izvještaj se smatra prihvaćenim.

Član 113

Godišnji pregled programa

1. Svake godine, kada se dostavi godišnji izvještaj o sprovođenju o kome je riječ u članu 112, Komisija i odbor za upravljanje pregledaju napredak postignut u sprovođenju prekograničnog programa, glavne rezultate postignute tokom prethodne godine, finansijsko sprovođenje i druge faktore radi poboljšanja sprovođenja.

Bilo koji aspekt aktivnosti sistema upravljanja i kontrole pokrenut u prošlogodišnjem kontrolnom izvještaju, o čemu je riječ u članu 105(1)(c)(i), može se takođe pregledati.

2. Nakon pregleda o kome je riječ u stavu 1, Komisija može dati komentare zemljama učesnicama i upravljačkom tijelu, koji o njima obavještavaju zajednički odbor za praćenje. Zemlje učesnice obavještavaju Komisiju o radnji koja je preduzeta kao odgovor na ove komentare.

Pododjeljak 3

Odgovornost zemalja učesnica i Komisije

Član 114

Upravljanje i kontrola

1. Zemlje učesnice su odgovorne za upravljanje i kontrolu prekograničnog programa posebno kroz sljedeće mjere:

- a) obezbjeđenje da su sistemi upravljanja i kontrole za prekogranični program uspostavljeni u skladu sa članovima 101 i 105 i da funkcionišu efikasno;
- b) sprječavanje, otkrivanje i ispravljanje nepravilnosti i nepravilno isplaćenih iznosa za povraćaj zajedno sa kamatom na zakašnjela plaćanja, već prema slučaju oni će o njima obavijestiti Komisiju i stalno obavještavati Komisiju o napredovanju upravnih i zakonskih postupaka.

2. Bez ugrožavanja odgovornosti zemalja učesnica za otkrivanje i korekciju neregularnosti i za povraćaj nepropisno plaćenih iznosa, odbor za sertifikaciju obezbjeđuje da se povrati svaki iznos isplaćen kao posljedica neregularnosti od glavnog korisnika. Krajnji korisnici će otplatiti vodećem korisniku nepropisno isplaćene iznose u skladu sa sporazumom koji postoji između njih. Ako glavni korisnik ne uspije u obezbjeđenju otplate od krajnjeg korisnika, zemlja učesnica na čijoj se teritoriji nalazi relevantni krajnji korisnik će odboru za sertifikaciju doznačiti iznos nepropisno plaćen tom krajnjem korisniku.

Član 115

Opis sistema upravljanja i kontrole

1. Prije isplate predfinansiranja o kome je riječ u članu 128, države članice na čijoj se teritoriji nalazi odbor za upravljanje dostavljaju Komisiji opis sistema upravljanja i kontrole, koji posebno pokriva organizaciju i postupke:

- a) upravljačko tijelo i tijelo za sertifikaciju i međutijela navedeni u članu 102
- b) revizorskog tijela i svih drugih organa koji vrše revizije u okviru njihove odgovornosti o čemu je riječ u članu 102.

2. Što se tiče upravljačkog tijela, odbora za sertifikaciju i svakog međutijela, države članice koje se navode u stavu 1 obezbjeđuju Komisiji sljedeće informacije:

- a) opis zadataka koji su im povjereni;
- b) organizacionu šemu tijela, dodijeljene zadatke između ili u okviru njihovih ministarstava, i indikativni broj izdvojenih radnih mjesta;
- c) postupci za izbor i odobrenje aktivnosti;
- d) postupci po kojima se primaju zahtjevi korisnika za doznaku, verifikuju i potvrđuju, i postupci po kojima se odobravaju, izvršavaju i unose u račune plaćanja korisnicima;
- e) postupci po kojima se sastavljaju, ovjeravaju i dostavljaju Komisiji izvještaji o troškovima;
- f) pozivanje na pisane postupke utvrđene u svrhe tačaka (c), (d) i (e);
- g) pravila podobnosti koja su utvrdile zemlje učesnice i koja se primenjuju na prekogranični program;
- h) sistem za vođenje detaljne računovodstvene evidencije o aktivnostima u okviru prekograničnog programa.

3. Što se tiče revizorskog tijela i drugih tijela, države članice navedene u stavu 1 Komisiji dostavljaju sledeće informacije:

- a) opis zadataka i odnosa u njima;
- b) organizacionu šemu revizorskog tijela i svakog tijela koje je uključeno u obavljanje revizija koje se odnose na prekogranični program, sa opisom kako se obezbjeđuje njihova nezavisnost, indikativni broj dodijeljenih radnih mjesta i kvalifikacije osoblja;
- c) postupke za praćenje sprovođenja preporuka i korektivnih mjera koje proističu iz revizorskih izvještaja;
- d) postupke, kada je to prikladno, za kontrolu rada tijela koji su uključeni u izvođenju revizije koja se tiče prekograničnog programa, od strane revizorskih organa;
- e) postupke za pripremu godišnjeg izvještaja o kontroli i izjave o završetku programa.

Član 116

Procjena sistema upravljanja i kontrole

1. Opis o kome je riječ u členu 115 prati izvještaj u kome se iznose rezultati procjene uspostavljenih sistema i daje mišljenje o njihovoj usklađenosti sa članovima 101 i 105. Ako mišljenje sadrži rezerve, u izvještaju se naznačava ozbiljnost nedostatka. Zemlja učesnica izvještava Komisiju o korektivnim mjerama koje treba preduzeti i rasporedu njihovog sprovođenja, i naknadno dostavlja potvrdu o sprovođenju mjera i o povlačenju odnosnih rezervi.
2. Izvještaj i mišljenje o kojima je riječ u stavu utvrđuju revizorsko tijelo ili državno ili privatno revizorsko tijelo koje je funkcionalno nezavisno od odbora za upravljanje i sertifikaciju koji obavljaju njegov posao vodeći računa o međunarodno priznatim standardima revizije.
3. Gdje je sistem upravljanja i kontrole u suštini isti kao onaj za pomoć odobrenu po uredbi (EZ) br. 1083/2006, mogu se uzeti u obzir revizije obavljene od strane nacionalnog revizora i revizora Zajednice u odnosu na taj sistem u svrhe utvrđivanja izvještaja i mišljenja o kojima je riječ u stavu 1.
4. Izvještaj o kome je riječ u stavu 1 smatra se prihvaćenim, i izvršiće se isplata predfinansiranja, u sledećim okolnostima:
 - a) u roku od dva mjeseca od datuma prijema izvještaja kada u gore pomenutom mišljenju nema rezervi i ako Komisija nema zapažanja;
 - b) ako izvještaj sadrži rezerve, pošto Komisija potvrdi da su sprovedene korektivne mjere koje se tiču ključnih elemenata, i odnosne rezerve povuku, i ako Komisija nema zapažanja u roku od dva mjeseca od datuma potvrde.

Član 117

Zahtjevi pri prebacivanju sa prelaznih dogovora

1. U slučaju prekograničnog programa koji se sprovodi prema prelaznim dogovorima navedenim u členu 99, kada su zemlje učesnice spremne da pređu na modalitete za sprovođenje navedene u členu 98(1), one Komisiji dostavljaju revidirani opis sistema upravljanja i kontrole, koji prate izvještaj i mišljenje u skladu sa Članom 116(1).
2. Kada mišljenje sadrži rezerve, odluka Komisije kojom se program mijenja može biti donijeta samo ako komisija dobije potvrdu da su sprovedene korektivne mjere koje se tiču ključnih elemenata sistema i da je odnosna rezerva povučena.

Član 118

Zaključci i saopštavanje dogovora između zemalja učesnica

Pored informacija navedenih u členu 115(2) i (3), opis sistema upravljanja i kontrole sadrži i dogovore postignute između zemalja učesnica kako bi se upravljačkom tijelu, tijelu za sertifikaciju i revizorskom tijelu omogućilo da obavljaju svoje dužnosti koje proističu iz Uredbe i da se obezbijedi da će se zemlje učesnice pridržavati svojih obaveza u vezi sa povraćajima plaćanja o kojima je riječ u členu 114 (2).

Ti dogovori, zajedno sa odredbama koje se tiču pravila i procedura za javne nabavke, kao što je propisano u členu 121 biće uključeni u pisani ugovor, zaključen između zemalja učesnica i dodat opisu sistema za upravljanje i kontrolu propisanih u členu 115.

*Član 119***Odgovornosti Komisije**

1. Komisija se uvjerava, u skladu sa postupkom koji je predviđen članom 116, da su zemlje učesnice uspostavile sisteme upravljanja i kontrole koji su u skladu sa članovima 101 i 105 i da, na osnovu godišnjeg izvještaja o kontroli i godišnjeg mišljenja revizorskog tijela kako je predviđeno članom 105(1)(c) i svojih sopstvenih revizija, ovi sistemi funkcionišu efikasno u periodu sprovođenja prekograničnih programa.

2. Bez ugrožavanja revizija koje su izvršile zemlje učesnice, službenici Komisije i ovlašćeni predstavnici Komisije mogu obaviti revizije na licu mjesta kako bi se verifikovalo efikasno funkcionisanje sistema upravljanja i kontrole, a one mogu da sadrže revizije aktivnosti koje su obuhvaćene prekograničnim programima, uz prethodno obavještenje od najmanje 10 radnih dana, osim u izuzetnim slučajevima. Službenici i ovlašćeni predstavnici zemalja učesnica mogu učestvovati u tim revizijama.

Službenici Komisije i ovlašćeni predstavnici Komisije, koji su propisno ovlašćeni da vrše revizije na licu mjesta, imaju pristup knjigama i svoj drugoj dokumentaciji, uključujući pripremljenu ili primljenu dokumentaciju i sadržinske podatke evidentirane u elektronskoj formi, koji se odnose na troškove koji se finansiraju iz fondova Zajednice.

Ta ovlašćenja za revizije ne ugrožavaju primjenu nacionalnih odredbi koje ostavljaju određene postupke za agente koje posebno imenuje domaće zakonodavstvo.

3. Komisija može tražiti od neke zemlje učesnice da obavi reviziju na licu mjesta radi verifikovanja djelotvornog funkcionisanja sistema ili korekcija jedne ili više transakcija. Službenici Komisije ili ovlašćeni predstavnici Komisije mogu učestvovati u tim revizijama.

*Član 120***Saradnja sa revizorskim tijelima**

Komisija i revizorska tijela prekograničnih programa saraduju radi koordinacije svojih odnosnih planova revizije i metoda revizije i odmah razmjenjuju rezultate revizija sistema upravljanja i kontrole kako bi se resursi upotrijebili na najbolji mogući način i izbjeglo nepotrebno dupliranje posla.

Komisija i revizorska tijela se redovno sastaju, a najmanje jednom godišnje osim ako nije drugačije dogovoreno, kako bi se zajedno pregledali godišnji izvještaj o kontroli i mišljenje podnijeto po članu 105 i razmijenila mišljenja o drugim pitanjima koja se odnose na poboljšanje upravljanja i kontrole prekograničnih programa.

*Član 121***Nabavka**

1. Za dodjelu ugovora za usluge, isporuku i rad, postupci nabavke se pridržavaju odredaba Poglavlja 3 Dela 2, Naslov IV Uredbe (EZ, Euroatom) br. 1605/2002 i Poglavlja 3 Dijela 2, Naslov III Uredbe (EZ, Euroatom) br. 2342/2002, kao i Odluke komisije C (20026) 117 od 24. januara 2006. godine o pravilima i procedurama koji se primjenjuju na ugovore za usluge, isporuku i rad koji se finansiraju iz opšteg budžeta Evropskih zajednica u svrhe saradnje sa trećim zemljama.

Ove odredbe se primjenjuju u cijelom području prekograničnog programa, i na teritorijama država članica i na teritorijama zemalja korisnika.

2. Odredbe po stavu 1 su obuhvaćene u pisanom sporazumu koji se zaključuje između zemalja učesnica kako je objašnjeno u članu 118.

3. U slučaju prekograničnih programa koji se sprovode po prelaznim dogovorima navedenim u članu 99, stav 1 se ne primjenjuje na dio programa koji se sprovodi na teritoriji država članica osim ako države članice koje u njemu učestvuju ne odluče drugačije.

Pododjeljak 4

Finansijsko upravljanje

Član 122

Zajednička pravila za plaćanja

1. Komisija vrši plaćanja doprinosa iz fondova Zajednice u skladu sa budžetskim raspodelama. Svako plaćanje će se uputiti na najranije otvorene budžetske obaveze.

2. Plaćanja imaju formu predfinansiranja, privremenog plaćanja i plaćanja konačne razlike. Ona se vrše tijelu koje su odredile zemlje učesnice.

3. Najkasnije do 30. aprila svake godine, tijelo za sertifikaciju šalje komisiji privremeno predviđanje svojih vjerovatnih zahtjeva za plaćanjem za tekuću finansijsku godinu i sledeću finansijsku godinu.

4. Sve razmjene koje se odnose na finansijske transakcije između Komisije i tijela i organa koje su odredile zemlje učesnice vrše se elektronskim putem. U slučajevima više sile, a posebno kada zajednički kompjuterizovani sistem ne funkcioniše ili nema trajne veze, tijelo za sertifikaciju može proslijediti izvještaj o troškovima i zahtjev za plaćanjem u odštampanom primjerku.

Član 123

Zajednička pravila za obračun privremenih plaćanja i plaćanja konačne razlike

Privremena plaćanja i plaćanje konačne razlike obračunavaju se primjenom kofinansirajuće stope za svaku liniju prioriteta na prihvatljive troškove navedene pod tom linijom prioriteta u svakom izvještaju o troškovima koji je ovjerilo tijelo za sertifikaciju.

Međutim, doprinos komisije kroz privremena plaćanja i plaćanja konačne razlike neće biti veći od javnog doprinosa i maksimalnog iznosa pomoći iz fondova komisije za svaku liniju prioriteta kako je utvrđeno odlukom Komisije kojom se prekogranični program odobrava.

Član 124

Izvještaj o troškovima

1. Svi izvještaji o troškovima sadrže, za svaku liniju prioriteta, ukupan iznos prihvatljivih troškova, u skladu sa članom 89 koji se plaća krajnim korisnicima u sprovođenju aktivnosti i odgovarajući javni doprinos koji se plaća ili prispjeva za plaćanje krajnjim korisnicima prema uslovima koji regulišu javne troškove. Troškovi koje plaćaju krajnji korisnici se opravdavaju primljenim fakturama ili računovodstvenim dokumentima jednake dokazive vrijednosti.

2. Kada se doprinos iz fondova zajednice obračunava u vezi sa članom 90(2), ni jedna informacija o troškovima sem javnih troškova ne ugrožava obračunati iznos koji prispjeva za plaćanje na osnovu zahtjeva za plaćanjem.

Član 125

Akumulacija predfinansiranja i privremenih plaćanja

Primjenjuju se odredbe utvrđene članom 40(5) uz odgovarajuće izmjene.

Član 126

Cjelovitost plaćanja korisnicima

Primjenjuju se odredbe utvrđene članom 40(9) uz odgovarajuće izmene.

Član 127

Upotreba eura

1. Iznosi navedeni u podnijetim prekograničnim programima zemalja učesnica, ovjerenim izvještajima o troškovima, zahtjevu za plaćanjem i troškovima navedenim u godišnjem i završnom izvještaju o sprovođenju, su u eurima.

2. Odluke Komisije o prekograničnim programima, obaveze komisije i plaćanja, izražavaju se i obavljaju u evrima.

3. Glavni korisnici za projekte koji uključuju krajnje korisnike u zemljama učesnicama koje nisu usvojile euro kao svoju valutu na dan zahtjeva za plaćanjem, pretvaraju u eure iznose troškova koji su napravljeni u nacionalnoj valuti.

Taj iznos se pretvara u eure upotrebom mjesečnog računovodstvenog deviznog kursa Komisije u mjesecu u kom se podnosi zahtjev za plaćanjem upravljačkom tijelu od strane vodećeg korisnika. Ovaj kurs Komisija objavljuje u elektronskoj formi svakog mjeseca.

4. Kada euro postane valuta zemlje učesnice, nastavlja se sa primjenom postupka konverzije o kome je riječ u stavu 3 na sve troškove evidentirane na računima od strane tijela za sertifikaciju prije datuma stupanja na snagu fiksnog kursa konverzije između nacionalne valute i eura.

Član 128

Pred-finansiranje

1. Nakon odluke Komisije kojom se odobrava prekogranični program, i po prihvatanju izvještaja o kome je riječ u članu 116, Komisija isplaćuje jedan predfinansirajući iznos tijelu koje je odredila zemlja korisnik.

Iznos predfinansiranja programu iznosi 25% prve tri budžetske obaveze.

Iznos predfinansiranja može biti u dvije rate, ako je potrebno s obzirom na raspoloživost budžetske obaveze.

2. Ukupan iznos koji se isplaćuje kao predfinansiranje doznachava Komisiji tijelo koje su imenovale zemlje učesnice ako se zahtjev za plaćanjem po prekograničnom programu ne pošalje u roku od dvadeset četiri mjeseca od dana kada Komisija plaća prvu ratu predfinansirajućeg iznosa.

Član 129

Kamata

Primjenjuju se odredbe utvrđene članom 36 uz odgovarajuće izmene.

Član 130

Saldiranje

Iznos koji je plaćen na ime predfinansiranja se potpuno saldira sa računa Komisije kada se prekogranični program završi u skladu sa članom 133.

Član 131

Prihvatljivost zahtjeva za privremeno plaćanje

1. Svako privremeno plaćanje koje izvrši komisija podliježe ispunjenju sljedećih uslova:
 - a) Komisiji se moraju poslati zahtjev za plaćanjem i izvještaj o troškovima u skladu sa članom 124;
 - b) Komisija nije platila više od maksimalnog iznosa pomoći iz fondova zajednice kako je utvrđeno u odlukama Komisije kojim se prekogranični program odobrava u toku cijelog perioda za svaku liniju prioriteta;
 - c) odbor za upravljanje mora poslati Komisiji najnoviji godišnji izvještaj o sprovođenju u skladu sa članom 112;
 - d) odsustvo razumnog mišljenja Komisije u vezi sa kršenjem Ugovora po članu 226, što se tiče aktivnosti u pitanju za koje se prijavljuju troškovi u zahtjevu za plaćanjem.
2. Ako jedan ili više uslova navedenih u stavu 1 nisu ispunjeni, Komisija obavještava zemlje učesnice i odbor za sertifikaciju u okviru krajnjeg roka od mjesec dana kako bi se mogle preduzeti potrebne mjere da se ta situacija ispravi.

Član 132

Datum dostavljanja zahtjeva za privremena plaćanja i odlaganja plaćanja

1. Tijelo za sertifikaciju šalje Komisiji zahtjeve za privremena plaćanja za svaki prekogranični program, što je brže moguće, u tri navrata godišnje. Za plaćanje koje Komisija treba da izvrši u tekućoj godini, posljednji dan za dostavljanje zahtjeva je 31. oktobar.
2. Prema raspoloživim sredstvima, i zbog odsustva obustave plaćanja u skladu sa članom 136, Komisija vrši privremena plaćanja najkasnije dva mjeseca nakon datuma kada je zahtjev za plaćanjem koji ispunjava gore navedene uslove o kojima je riječ u članu 131, evidentiran kod Komisije.

Član 133

Uslovi za plaćanje konačne razlike

1. Komisija plaća konačnu razliku pod uslovom da:
 - a) tijelo za sertifikaciju pošalje zahtjev za plaćanjem koji se sastoji od sledećih dokumenata do 31. marta pete godine nakon poslednje budžetske obaveze:
 - i. zahtjev za plaćanjem konačne razlike i izvještaj o troškovima u skladu sa članom 124;
 - ii. završni izvještaj o sprovođenju prekograničnog programa, uključujući informacije utvrđene članom 112;
 - iii. izjavu o završetku o kojoj je reč u članu 105(1)(d); i
 - b) nema razložnog mišljenja Komisije u vezi sa kršenjem po članu 226 ugovora, što se tiče mišljenja za koje se troškovi u pitanju prijavljuju u zahtjevu za plaćanjem.
2. Propust da se Komisiji pošalje neki od gore navedenih dokumenata o kojima je riječ u stavu 1, ima automatski za posledicu otkazivanje konačne razlike, u skladu sa članom 137.
3. Komisija obavještava zemlje učesnice o svom mišljenju o sadržaju izjave o završetku u roku od pet mjeseci od datuma njenog prijema.

Izjava o završetku se smatra prihvaćenom u odsustvu zapažanja Komisije u roku od pet mjeseci.

4. Shodno raspoloživim sredstvima, Komisija plaća konačnu razliku u roku od četrdeset pet dana od sljedeća dva datuma, koji pada kasnije:
 - a) dan kada prihvati krajnji izvještaj u skladu sa članom 112; i
 - b) datum kada prihvati izjavu o završetku.
5. Ne ugrožavajući stav 6, razlika budžetske obaveze se poništava dvanaest mjeseci nakon plaćanja konačne razlike. Prekogranični program se smatra završenim kada dođe do jednog od sljedećih slučajeva:
 - a) isplata konačne razlike koju komisija utvrdi na osnovu dokumenata navedenih u stavu jedan;
 - b) dostavljanje debit note za sume koje je Komisija neblagovremeno platila zemljama učesnicima u vezi sa prekograničnim programom;

- c) poništenje konačne razlike budžetske obaveze.

Komisija obavještava zemlje učesnice o datumu završetka prekograničnog programa u krajnjem roku od dva mjeseca.

6. Bez obzira na rezultate bilo koje revizije koju je izvršila Komisija ili Evropski sud revizora, konačna razlika koju Komisija plaća za prekogranični program može se izmijeniti u roku od devet mjeseci od datuma njenog plaćanja ili, gdje postoji negativna razlika koju treba da doznače zemlje učesnice, u roku od devet mjeseci od datuma izdavanja debit note. Ta izmjena razlike ne utiče ne datum završetka prekograničnog programa kako je utvrđeno stavom 5.

Član 134

Raspoloživost dokumenata

1. Ne ugrožavajući pravila koja regulišu pomoć države po članu 87 Ugovora, upravljačko tijelo obezbjeđuje da sva prateća dokumenta koja se tiču troškova i revizija po prekograničnom programu u pitanju budu dostupna Komisiji i Sudu revizora u periodu od tri godine poslije završetka prekograničnog programa kako je definisano članom 133(5).

Ovaj period se prekida ili u slučaju zakonskog postupka ili na osnovu propisno motivisanog zahtjeva Komisije.

2. Dokumenti se čuvaju ili u vidu originala ili kao ovjerene verzije koje su u skladu sa originalima na opšteprihvaćenim medijima za prenos podataka.

3. Upravljačko tijelo vodi evidenciju tijela koja drže originalna prateća dokumenta koja se odnose na troškove i provjere, a sastoje se od:

- a) dokumenata u vezi sa određenim nastalim troškom i prijavljenim plaćanjima izvršenim u okviru pomoći a koji su potrebni za dovoljan trag revizije uključujući dokumenta koja predstavljaju dokaz stvarne isporuke proizvoda ili usluga koji se kofinansiraju;
- b) izvještaja i dokumenata koji se odnose na provjere izvršene od strane tijela o kojima je riječ u članu 102.

4. Upravljačko tijelo obezbjeđuje da dokumenti navedeni u stavu 1 budu na raspolaganju za pregled, a izvodi ili kopije istih se dostavljaju, licima i tijelima koja na to imaju pravo, uključujući najmanje ovlašćeno osoblje upravljačkog tijela, tijela za sertifikaciju, međutijela i revizorskog tijela i ovlašćenog činovnika Zajednice i njihove ovlašćene predstavnike.

5. Opšteprihvaćenim medijima za prenos podataka koji su navedeni u stavu 2 smatra se najmanje sljedeće:

- a) fotokopije originalnih dokumenata;
- b) mikrofiševi originalnih dokumenata;
- c) elektronske verzije originalnih dokumenata;
- d) dokumenti koji postoje samo u elektronskoj verziji.

6. Postupak za sertifikaciju usklađenosti dokumenata koji se čuvaju na opšteprihvaćenim medijima za prenos podataka sa originalnim dokumentima utvrđuju nacionalni organi i obezbjeđuju da su verzije u skladu sa nacionalnim zakonskim zahtjevima i da se na njih može oslanjati u svrhe revizije.

7. Kada dokumenti postoje samo u elektronskoj verziji, kompjuterski sistem koji se koristi mora ispunjavati prihvaćene bezbjedonosne standarde koji obezbjeđuju da su dokumenti koji se čuvaju u skladu sa nacionalnim zakonskim zahtjevima i da se na njih može oslanjati u svrhe revizije.

Član 135

Prekid krajnjeg roka plaćanja

1. Krajnji rok za plaćanje može prekinuti službenik za izdavanje ovlašćenja nalogom u smislu Uredbe (EZ, Euroatom) br. 1605/2002 u maksimalnom periodu od šest mjeseci ako:

a) u izvještaju nacionalnog ili Komisijinog revizorskog tijela postoji dokaz koji ukazuje na značajan nedostatak u funkcionisanju sistema upravljanja i kontrole;

b) na osnovu naloga, službenik za izdavanje ovlašćenja mora da izvrši dodatne verifikacije na osnovu informacija koje uoči, a koje ga upozoravaju da je trošak u ovjerenom izvještaju o troškovima povezan sa ozbiljnom nepravilnošću koja nije ispravljena.

2. Zemlje učesnice i odbor za sertifikaciju se odmah obavještavaju o razlozima prekida. Prekid se završava čim zemlje učesnice preduzmu potrebne mjere.

Član 136

Obustava plaćanja

1. Sva ili dio prijevremenih plaćanja na nivou linije prioriteta Komisija može obustaviti kada:

a) postoji ozbiljan nedostatak u sistemu upravljanja i kontrole programa koji ugrožava pouzdanost postupka za ovjeru plaćanja i za koji nijesu preduzete korektivne mjere; ili

b) kada je trošak u ovjerenom izvještaju o troškovima povezan sa ozbiljnom nepravilnošću koja nije ispravljena; ili

c) kada zemlje učesnice ozbiljno prekrše svoje obaveze po članu 114.

2. Komisija može odlučiti da obustavi sva ili dio privremenih plaćanja nakon što da zemljama učesnicima mogućnost da prezentiraju svoja opažanja u periodu od dva mjeseca.

3. Komisija će obustaviti prekid svih ili dijela privremenih plaćanja kada zemlje učesnice preduzmu mjere potrebne da se omogući da se obustava ukine. Ako zahtjevane mjere nijesu preduzete od strane zemalja učesnica, Komisija može donijeti odluku da poništi cio ili dio doprinosa Zajednice prekograničnom programu u skladu sa članom 138.

*Član 137***Automatsko oslobađanje od obaveza**

Automatsko i krajnje oslobađanje od obaveze za neki dio budžetske obaveze za prekogranični program vrši se po pravilima koja su utvrđena u stavu 3 člana 166 Uredbe (EZ, Euroatom) br. 1605/2002.

*Član 138***Finansijske korekcije i nepravilnosti**

1. U svrhe finansijskih korekcija, relevantne odredbe sadržane u članovima 98, 99, 100, 101 i 102 Uredbe (EZ) br. 1083/2006 primjenjuju se uz odgovarajuće izmjene.
2. U svrhe nepravilnosti, primenjuju se uz odgovarajuće izmjene relevantne odredbe sadržane u članovima 27 do 34 Uredbe Komisije (EZ) br. 1828/2006 ⁽¹⁾ koje utvrđuju pravila za sprovođenje Uredbe (EZ) br. 1083/2006 i Uredbe (EZ) 1080/2006 Evropskog parlamenta i Savjeta.

Odjeljak 3

Prekogranični programi među zemljama korisnicima

Pododjeljak 1

Sistemi upravljanja i kontrole*Član 139***Strukture i tijela**

1. Za svaki prekogranični program, svaka zemlja korisnik učesnica u programu uspostavlja operativnu strukturu za onaj dio programa koji se tiče te zemlje.
2. Dužnosti operativnih struktura obuhvataju pripremu prekograničnih programa u skladu sa članom 91.
3. Operativne strukture zemalja korisnika učesnica u programu, tijesno saraduju u programiranju i sprovođenju relevantnog prekograničnog programa.
4. Za svaki prekogranični program među zemljama korisnicima, relevantne operativne strukture uspostavljaju zajednički tehnički sekretarijat, koji pomaže operativnim strukturama i zajedničkom odboru za praćenje, o kome je riječ u članu 142, u obavljanju njihovih odnosnih dužnosti.

Zajednički tehnički sekretarijat može imati antena tijelo uspostavljeno u svakoj zemlji učesnici.

5. U slučaju decentralizovanog upravljanja, funkcije i odgovornosti operativnih struktura su, uz odgovarajuće izmjene, navedene u članu 28. Pored toga, primjenjivaće se sljedeće odredbe:

¹ Sl.list L 371, 27.12.2006, str.1.

- a) operativne strukture u svakoj zemlji korisnici učesnici u programu, sadrže jednu agenciju za sprovođenje koja se osniva u okviru državne uprave ili pod njenom direktnom kontrolom.
- b) državni službenik za izdavanje ovlašćenja, u svakoj zemlji korisnici učesnici u programu, određuje posle konsultacija sa IPA koordinatorom programskog službenika sa ovlašćenjima da rukovodi agencijom za sprovođenje.

Programski službenici sa ovlašćenjima su službenici državne uprave zemalja korisnika. On je odgovoran za aktivnosti koje obavljaju agencije za sprovođenje.

- c) agencije za sprovođenje su odgovorne za objavljivanje tendera i ugovaranje, aspekte računovodstva, plaćanja i finansijskog izveštavanja o nabavkama, uslugama, radovima i donacijama za dio prekograničnog programa koji se tiče odnosne zemlje.

Već prema slučaju, primenjuju se odredbe utvrđene članom 76 uz odgovarajuće izmjene.

6. U slučaju centralizovanog upravljanja, funkcije i odgovornosti operativnih struktura se definišu u relevantnim prekograničnim programima, osim objavljivanja tendera, ugovaranja i plaćanja, što je u okviru odgovornosti Komisije.

Član 140

Uloga Komisije u izboru aktivnosti

1. U slučaju centralizovanog upravljanja, Komisija:
 - a) odobrava kriterijume za izbor aktivnosti koje se finansiraju po prekograničnom programu;
 - b) potpisuje pozive za podnošenje ponuda i prijave za iste (smjernice za ponuđače) prije objavljivanja;
 - c) gdje je relevantno, potpisuje sastav odbora za upravljanje kome je povjerena selekcija aktivnosti;
 - d) zvanično potvrđuje aktivnosti izabrane odborom za zajedničko praćenje kao što je navedeno u članu 142. u svakom slučaju, Komisija zadržava pravo konačnog odobravanja neke od izabranih aktivnosti koju finansira.
2. U slučaju decentralizovanog upravljanja pravo Komisije da izvrši *ex ante* kontrolu izbora aktivnosti, se definiše u odluci Komisije o prenošenju upravljanja u skladu sa članom 14(3).

Pododjeljak 2

Ocjena i praćenje

Član 141

Ocjena

Primjenjuje se član 109 uz odgovarajuće izmjene. Međutim, u slučaju centralizovanog upravljanja, ocjene o kojima je riječ u članu 109(3) se sprovode u okviru odgovornosti Komisije. U tom slučaju, odredbe o kojima je riječ u članu 109(4) i članu 109(5) se ne primjenjuju.

U slučaju prekograničnih programa među zemljama korisnicima, Komisija će u dogovoru sa zemljama korisnicima odlučiti da li je potrebno sprovesti *ex ante* ocjenu o kojoj je riječ u članu 109(2), uzimajući u obzir sredstva Zajednice izdvojena za taj program i u skladu sa principom proporcionalnosti. *Ex ante* ocjena može da se obavlja uz podršku Komisije.

U slučaju decentralizovanog upravljanja, Komisija može izvršiti *ad hoc* privremene ocjene koje smatra potrebnim.

Član 142

Zajednički odbor za praćenje

1. U slučaju prekograničnih programa, zemlje korisnici koje u njemu učestvuju osnivaju zajednički odbor za praćenje svakog prekograničnog programa. Ovaj zajednički odbor za praćenje vrši ulogu sektorskog odbora za praćenje o kome je riječ u članu 59. Odstupanjem od člana 59(1), zajednički odbor za praćenje se osniva u roku od tri mjeseca posle stupanja na snagu prvog sporazuma o finansiranju koji se odnosi na taj program.

Zajednički odbor za praćenje se sastaje najmanje dva puta godišnje na inicijativu zemalja učesnica ili Komisije.

2. Svaki zajednički odbor za praćenje sastavlja svoj pravilnik u skladu sa mandatom odbora za praćenje koji utvrđuje Komisija, i u okviru institucionalnog, zakonskog i finansijskog okvira zemlje korisnika učesnice u pitanju, da bi sproveo svoju misiju u skladu sa ovom Uredbom. On usvaja ovaj pravilnik.

3. Zajedničkim odborom za praćenje predsjedava predstavnik jedne od zemalja učesnica.

Svaka zemlja učesnica imenuje svoje predstavnike uključujući predstavnike operativne strukture koja je odgovorna za program, da budu u zajedničkom odboru za praćenje. Što se tiče sastava zajedničkog odbora za praćenje, obratiće se dužna pažnja na odredbe člana 87.

4. Komisija učestvuje u radu zajedničkog odbora za praćenje u savjetodavnom svojstvu.

5. Zajednički odbor za praćenje se uvjerava u efikasnost i kvalitet sprovođenja prekograničnog programa u skladu sa sljedećim odredbama:

- a) on razmatra i odobrava kriterijume za izbor aktivnosti koje finansira prekogranični program i odobrava sve revizije ovih kriterijuma u skladu sa potrebama programiranja;
- b) on periodično pregleda napredak prema postizanju specifičnih ciljeva prekograničnog programa na osnovu dokumenata koje su dostavile operativne strukture zemalja korisnika koje učestvuju u programu;
- c) on pregleda rezultate sprovođenja, posebno postizanje ciljeva utvrđenih za svaku liniju prioriteta i ocjene o kojima je riječ u članu 57(4) i članu 141;
- d) on razmatra godišnje i završne izveštaje o sprovođenju o kojima je riječ u članu 144;

- e) on je obavješten, već prema slučaju, o godišnjem izveštaju(ima) o revizorskom poslu o kojima je riječ u članu 29(2)(b) prva crtica, i o relevantnim komentarima koje Komisija može da da posle razmatranja ovog izvještaja;
- f) on je odgovoran za izbor aktivnosti, ali može delegirati ovu funkciju kontrolnoj komisiji;
- g) on može da prijedloži svaku reviziju ili pregled prekograničnog programa koji će vjerovatno omogućiti postizanje ciljeva o kojima je riječ u članu 86(2) ili da poboljša svoje upravljanje uključujući i finansijsko upravljanje;
- h) on razmatra i odobrava svaki prijedlog za izmjenu sadržaja prekograničnog programa.

Član 143

Zajednički zadaci operativnih struktura i zajedničkog odbora za praćenje

Operativne strukture zemalja korisnika koje učestvuju u programu i zajedničkog odbora za praćenje obezbjeđuju kvalitet sprovođenja prekograničnog programa. One prate program pozivanjem na indikatore o kojima je riječ u članu 94(1)(d) i u slučaju decentralizovanog upravljanja finansijske indikatore, predviđene prekograničnim programom.

Član 144

Godišnji izveštaj i završni izveštaj o sprovođenju

1. Operativne strukture zemalja korisnika koje učestvuju u prekograničnom programu šalju Komisiji i nadležnim nacionalnim IPA koordinatorima godišnji izveštaj i završni izveštaj o sprovođenju prekograničnog programa pošto ih pregleda zajednički odbor za praćenje. U slučaju decentralizovanog upravljanja, izveštaji se takođe šalju odnosnim državnim činovnicima za izdavanje ovlašćenja.

Godišnji izveštaj se dostavlja do 30. juna svake godine i po prvi put u drugoj godini posle usvajanja prekograničnog programa.

Završni izveštaj se dostavlja najkasnije šest meseci po završetku prekograničnog programa.

- 2. Izvještaji o kojima je riječ u stavu 1 sadrže sljedeće informacije:
 - a) napredak postignut u sprovođenju prekograničnog programa i prioriteta u odnosu na njihove specifične ciljeve koji mogu da se potvrde, sa kvantifikacijom, gdje i kada oni podliježu kvantifikaciji, upotrebom indikatora o kojima je riječ u članu 94(1) (g) na nivou linije prioriteta;
 - b) detaljne informacije o finansijskom sprovođenju prekograničnog programa;
 - c) koraci koje su preduzele operativne strukture i/ili zajednički odbor za praćenje kako bi se obezbijedio kvalitet i dosljednost sprovođenja, posebno:
 - i. mjere praćenja i ocjene, uključujući i odredbe o prikupljanju podataka;

- ii. pregled svih značajnih problema na koje se naišlo u sprovođenju programa svih naknadno preduzetih mera;
 - iii. korišćenje tehničke pomoći;
- d) mjere preduzete za obezbjeđenje informacija o prekograničnom programu i njegovo objelodanjivanje.

Već prema slučaju, informacije o kojima je riječ u tačkama (a) do (g) ovog stava mogu se dati u formi kratkog pregleda.

Informacije o kojima je riječ u tački (b) sadržane su u izveštajima samo u slučaju decentralizovanog upravljanja.

Informacije o kojima je riječ u tački (c) ne moraju se uključivati ako nije bilo značajne izmene od prethodnog izveštaja.

Pododjeljak 3

Finansijsko upravljanje

Član 145

Donacije

Poslije izbora zajedničkih aktivnosti u skladu sa odredbama člana 95, operativne strukture u slučaju decentralizovanog upravljanja i Komisija u slučaju centralizovanog upravljanja izdaju donaciju glavnom korisniku zemlje korisnika koja učestvuje u tom programu.

Član 146

Pravila koja se primjenjuju

U slučaju decentralizovanog upravljanja, primenjuju se odredbe člana 79 stavovi (1), (2) i (3) i 80.

NASLOV III

KOMPONENTE REGIONALNOG RAZVOJA I RAZVOJA LJUDSKIH RESURSA

POGLAVLJE 1

Cilj pomoći i podobnost

Odjeljak 1

Komponenta regionalnog razvoja

*Član 147***Oblasti i forme pomoći**

1. Komponenta regionalnog razvoja može podržavati aktivnosti u okviru sljedećih prioriteta:
 - a) transportne infrastrukture, posebno međusobne veza i međusobna operativnost između nacionalnih mreža i između nacionalnih i trans-evropskih mreža;
 - b) mjere u vezi sa životnom sredinom koje se odnose na upravljanje otpadom, vodosnabdevanjem, gradskim otpadnim vodama i kvalitetom vazduha; obnovu zagađenih mjesta i zemljišta; oblasti koje se odnose na održivi razvoj koji predstavlja korist za životnu sredinu, to jest efikasnost energije i obnovljivu energiju;
 - c) aktivnosti koje podstiču regionalnu konkurenciju i produktivnu sredinu, i podstiču kreiranje i čuvanje održivog zapošljavanja, što posebno uključuje:
 - i. obezbjeđenje poslovnih i tehnoloških usluga za preduzeća posebno u oblasti upravljanja, istraživanja i razvoja tržišta i umrežavanja;
 - ii. pristup i upotreba informativnih i komunikacionih tehnologija;
 - iii. unaprijeđenje tehnološkog razvoja, istraživanja i inovacija uključujući saradnju sa tercijalnim obrazovnim i istraživačkim institucijama i istraživačkim i tehnološkim centrima;
 - iv. razvoj poslovnih mreža i grupa;
 - v. kreiranje i razvoj finansijskih instrumenata koji olakšavaju pristup revolving finansiranju kroz zajednički kapital, kreditne i garancijske fondove;
 - vi. obezbjeđenje lokalnih infrastruktura i usluga koje doprinose lakšem osnivanju, razvoju i proširenju novih i postojećih poslova;
 - vii. infrastrukture za obrazovanje i obuku gdje su potrebne za regionalni razvoj i u tijesnoj koordinaciji sa komponentom razvoja ljudskih resursa.
2. U okviru ove komponente, tehnička pomoć se može dodijeliti za pripremne studije i tehničku podršku za podobne aktivnosti, uključujući i one koje su potrebne za njihovo sprovođenje.

Tehnička pomoć može takođe da finansira pripremne aktivnosti, aktivnosti upravljanja, praćenja, ocjene, informisanja i kontrole i aktivnosti za jačanje administrativnog kapaciteta za sprovođenje pomoći po IPA uredbi koja se obezbjeđuje kroz ovu komponentu.

*Član 148***Podobnost troškova**

1. Troškovi po ovoj komponenti su podobni ako su nastali po potpisivanju sporazuma o finansiranju posle usvajanja relevantnog programa. U slučaju većih projekata o kojima je riječ u članu 157, troškovi nijesu podobni dok Komisija ne donese odluku kojom odobrava veći projekat, kao što je predviđeno članom 157(3).

2. Pored pravila koja su utvrđena članom 34(3), sljedeći troškovi nijesu podobni:
 - a) troškovi održavanja i najma;
 - b) troškovi amortizacije za infrastrukture.

Član 149

Intenziteti pomoći i stopa doprinosa Zajednice

1. U svrhe ove komponente, podobni troškovi kako su definisani članom 38(1) se zasnivaju na javnim troškovima.
2. Doprinos Zajednice ne prelazi iznos od 75% podobnih troškova na nivou linije prioriteta. U izuzetnim i opravdanim slučajevima, s obzirom na obim linije prioriteta ovaj iznos može dostići 85%.
3. Ni jedna aktivnost nema korist od više stope kofinansiranja od one koja se odnosi na liniju prioriteta o kojoj se radi.

Član 150

Projekti koji donose prihode

1. U svrhe ove komponente, projekat koji donosi prihod znači svaku aktivnost predloženu za pretpristupnu pomoć koja uključuje ulaganje u infrastrukturu, čija upotreba je predmet troškova koje direktno snose korisnici i koja donosi prihode, ili svaka aktivnost koja podrazumjeva prodaju ili najam zemljišta ili objekata.
2. Javni troškovi projekata koji donose prihode koji se koriste za obračun doprinosa Zajednice u skladu sa članom 149, su jednaki diskontnoj vrijednosti investicionih troškova predloženog projekta umanjeni za diskontnu vrijednost neto prihoda, obračunati oduzimanjem troškova poslovanja iz globalnih prihoda od ulaganja tokom odgovarajućeg referentnog perioda u zavisnosti od finansijskih karakteristika projekta.
3. Kada svi investicioni troškovi nisu podobni za kofinansiranje neto prihod se izdvaja na principu pro rata za podobne i napodobne djelove investicionih troškova.
4. U obračunu operativne strukture vode računa o referentnom periodu koji odgovara kategoriji ulaganja u pitanju, kategoriji projekta, zaradi koja se obično očekuje od kategorije ulaganja u pitanju i o primjeni principa da zagađivači plaćaju kazne, i, o plaćanjima dozvola posebno u sektoru životne sredine.

Odjeljak 2

Komponenta razvoja ljudskih resursa

Član 151

Oblasti i forme pomoći

1. Komponenta razvoja ljudskih resursa doprinosi jačanju privredne i društvene kohezije kao i prioritete Evropske strategije za zapošljavanje na polju zapošljavanja, obrazovanja i obuke i uključivanja u društvo.
2. Posebno, opseg ove komponente obuhvata pomoć licima i usredsređuje se na sljedeće prioritete, preciznu kombinaciju i koncentraciju koje zavise od ekonomskih i društvenih specifičnosti svake zemlje korisnika:
 - a) povećanja prilagodljivosti radnika, preduzeća i preduzetnika, sa ciljem unaprijeđenja plaćanja unaprijed i pozitivnog upravljanja ekonomskom promjenom, posebno promovisanjem:
 - i. doživotnog učenja i povećanim ulaganjem u ljudske resurse od strane preduzeća i radnika;
 - ii. projektovanje i širenje inovativnih i produktivnijih oblika radnih organizacija;
 - b) pojačanja pristupa zapošljavanju i održivom uključivanju u tržište rada onih koji traže posao i neaktivnih ljudi, spriječavanja nezaposlenosti, posebno dugoročne i nezaposlenosti mladih ljudi, podsticanje aktivnog starenja i produženja radnog veka, povećanje učešća na tržištu rada posebno unaprijeđenjem:
 - i. kreiranje, modernizacija i jačanje institucija tržišta rada;
 - ii. sprovođenje aktivnih i prijeventivnih mjera koje obezbjeđuju rano utvrđivanje potreba;
 - iii. poboljšanje pristupa zaposlenju i povećanju održivog učešća i napretka žena u zapošljavanju;
 - iv. povećanje učešća migranata u zapošljavanju čime se jača njihova društvena integracija;
 - v. olakšanje geografske i profesionalne mobilnosti radnika i integracija prekograničnih tržišta rada;
 - c) jačanje društvenog uključenja i integracije ugroženih lica, sa ciljem njihove održive integracije u zapošljavanje i borba protiv svih oblika diskriminacije na tržištu rada, posebno promovisanjem:
 - i. puteva za integraciju i ponovno stupanje na posao ugroženih lica;
 - ii. prihvatanje različitosti na radnom mjestu i nediskriminacija;
 - d) unaprijeđenje partnerstva, paktova i inicijativa kroz umrežavanje relevantnih učesnika, kao što su društveni partneri i nevladine organizacije na nacionalnom, regionalnom, lokalnom nivou radi pokretanja reformi u oblasti zapošljavanja i uključivanja u tržište rada;
 - e) proširenje i pojačanje ulaganja u ljudski kapital, posebno promovisanjem:

- i. kreiranja, uvođenja i sprovođenja reformi u sistemima obrazovanja i obuke, kako bi se razvila povezanost zaposlenosti i tržišta rada;
 - ii. povećanog učešća u obrazovanju i obuci tokom životnog ciklusa;
 - iii. razvoja ljudskih potencijala u istraživanju i inovacijama;
 - iv. aktivnosti umrežavanja između viših obrazovnih institucija, istraživačkih i tehnoloških centara i prijeduzeća;
- f) jačanje institucionalnih kapaciteta i efikasnosti javne administracije i javnih servisa na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou i, gdje je potrebno, društvenih partnera i nevladinih organizacija u cilju reformi i dobre uprave u oblasti zapošljavanja, obrazovanja i obuke, kao i u socijalnim oblastima.
3. Na inicijativu zemlje korisnika, tehnička pomoć se može odobriti u okviru ove komponente radi podrške pripremi, upravljanju, praćenju, administrativnoj podršci, informisanju, ocjeni i kontroli programa, i pripremnim aktivnostima sa ciljem budućeg upravljanja Evropskim strukturalnim fondovima.
4. Pomoć treba da se usredsredi na politike i aktivnosti koje imaju potencijala da budu pokretači promjene politike i koje podstiču dobru upravu i partnerstvo.

Član 152

Podobnost troškova

1. Sljedeći troškovi su podobni za aktivnosti u okviru člana 151:
 - a) troškovi amortizacije pod sljedećim kumulativnim uslovima:
 - i. nijedna nacionalna niti donacija Zajednice ne doprinosi prihodu od investicija u vezi s njom;
 - ii. troškovi amortizacije se izračunavaju primjenjivim odnosnim nacionalnim računovodstvenim pravilima;
 - iii. troškovi vezani isključivo za period kofinansiranja aktivnosti u pitanju;
 - b) u slučaju donacija, indirektni troškovi utvrđeni na paušalnoj osnovi do 20% iznosa direktnih troškova neke aktivnosti, pod uslovom da su nastali u skladu sa nacionalnim pravilima, uključujući računovodstvena pravila;
 - c) kupovina namještaja, opreme, adaptacija i modernizacija postojećih infrastruktura, pod uslovom:
 - i. da je iznos u vezi sa odnosnom aktivnošću ograničen na 15% iznosa finansiranja u okviru IPA uredbe za svaku liniju prioriteta programa po ovoj komponenti;
 - ii. da su ulaganja neophodna za zadovoljavajuće sprovođenje programa po ovoj komponenti i da doprinose povećanju uticaja pomoći;

- iii. da je ocjena, izvedena u okviru odgovornosti operativne strukture, pokazala da je kupovina prihvatljivija od drugih rešenja u smislu najbolje novčane vrijednosti.
2. Odstupanjem od člana 34(3), takođe mogu biti podobni sljedeći troškovi:
- a) porezi, uključujući poreze na dodatnu vrednost, ako nisu naplativi na bilo koji način i ako je ustanovljeno da ih snosi krajnji korisnik,
 - b) troškovi poslovanja, uključujući troškove najma, posebno one iz perioda kofinansiranja aktivnosti,
 - c) davanja ili uzimanja u najam, pod uslovom da se odnose isključivo na period kofinansiranja aktivnosti, i da je prihvatljivija od drugih rešenja u smislu najbolje novčane vrijednosti.

Član 153

Intenzitet pomoći i stopa doprinosa Zajednice

- 1. U svrhe ove komponente, podobni troškovi kako su definisani članom 38(1) zasnivaju se ili na javnoj potrošnji ili na ukupnim troškovima, pri čemu se izbor odnosi na dati program u cjelini.
- 2. Doprinos Zajednice ne prelazi plafon od 85% podobnih troškova na nivou linije prioriteta.
- 3. Nijedna aktivnost nema iznos kofinansiranja veći od onog koji se odnosi na liniju prioriteta u pitanju.

POGLAVLJE II

Programiranje

Član 154

Strateški okvir dosljednosti

- 1. Zemlje korisnici, na osnovu višegodišnjeg indikativnog planskog dokumenta, sastavljaju strateški okvir dosljednosti o kome razgovaraju sa Komisijom. Strateški okvir dosljednosti predstavlja referentni dokument za programiranje komponente regionalnog razvoja i komponente razvoja ljudskih resursa.
- 2. Strateški okvir dosljednosti uključuje:
 - a) kratku analizu, kojim se ističu prednosti, mane, mogućnosti i prijetnje u podobnim sektorima i tematskim prioritetima, po komponentama regionalnog razvoja i razvoja ljudskih resursa, gdje zemlja korisnik namjerava da usmjeri svoju pomoć;
 - b) opis ciljeva koji treba da se postignu po komponentama regionalnog razvoja i razvoja ljudskih resursa, u skladu sa relevantnim nacionalnim prioritetima i prioritetima Zajednice, kao što je utvrđeno u prvom višegodišnjem indikativnom planskom dokumentu;
 - c) lista programa, sa kratkim opisom glavnih linija prioriteta u okviru svakog programa;

- d) indikativni prikaz finansijskih izdvajanja između osnovnih programa, koji pokriva trogodišnji period u skladu je sa višegodišnjim indikativnim finansijskim okvirom i višegodišnjim indikativnim planskim dokumentom i indikativnu budžetsku razliku između osnovnih programa za narednu godinu u okviru svake komponente.
3. Sem toga, strateški okvir dosljednosti sadrži, gde je relevantno, odredbe o:
- a) koordinaciji sa drugim nacionalnim programima koje pomažu međunarodne finansijske institucije, ili sa drugom relevantnom spoljnom pomoći;
- b) koordinaciji sa drugim IPA komponentama, posebno sa komponentom razvoja sela.
4. Strateški okvir dosljednosti je preduslov za odobrenje programa po komponentama razvoja sela i razvoja ljudskih resursa. On se dostavlja komisiji prije, ili, najkasnije, zajedno sa dostavljanjem prvog programa po ovim komponentama na odobrenje.
5. Strateški okvir dosljednosti priprema strateški koordinator, u okviru opšte odgovornosti nacionalnog IPA koordinatora.

Član 155

Operativni programi

1. Pomoć se sprovodi kroz višegodišnje operativne programe. Ove operativne programe pripremaju operativne strukture. Oni se utvrđuju u tijesnoj saradnji sa Komisijom i relevantnim učesnicima, a odobravaju na osnovu odluke Komisije, a u skladu sa članom 8(1).
2. Operativni programi sadrže:
- a) procjenu srednjoročnih potreba i ciljeva kojom se ističu prednosti, mane, mogućnosti i prijetnje u relevantnim sektorima i temama i regionima;
- b) pregled konsultacija relevantnih društveno-ekonomskih partnera i, gdje je relevantno, predstavnika civilnog društva;
- c) opis izabranih strateških prioriteta s obzirom na strateški okvir dosljednosti i sektorske, tematske i/ili geografske mehanizme koncentracije pomoći, kao i rezultata *ex ante* ocjene o kojoj je riječ u članu 57(4) i 166;
- d) informacije o liniji prioriteta, odnosnim mjerama i njihovim specifičnim ciljevima. Ti ciljevi se kvantifikuju, već prema potrebi, upotrebom ograničenog broja indikatora rezultata. Ovi indikatori omogućavaju određivanje napretka sprovođenja izabranih mjera, uključujući dosljednost ciljeva koji su priključeni liniji prioriteta i mjerama;
- e) kada je namjera da se sprovedu neke mjere kroz planove pomoći za preduzeća, opisuju se odnosni modaliteti;
- f) opis aktivnosti tehničke pomoći, koja se preduzima u okviru određene linije prioriteta. Podrška Zajednice za ovu linije prioriteta može biti do 6% doprinosa Zajednice koji se izdvaja za operativni program. U izuzetnim slučajevima i kada je opravdano s obzirom na obim programa, ovaj iznos može da dosegne 10%;

- g) naznaku, za svaku mjeru namjeravanih krajnjih korisnika, očekivanih modaliteta izbora i eventualnih odnosnih specifičnih kriterijuma izbora;
- h) finansijsku tabelu koja predviđa za svaku godinu koju pokrivaju višegodišnji indikativni finansijski okviri, za svaku liniju prioriteta i na indikativan način, za svaku odnosnu mjeru:
 - i. ukupan iznos doprinosa Zajednice;
 - ii. nacionalni doprinos, sa označavanjem drugih spoljnih doprinosa gde je primenjivo. Kada se doprinos Zajednice, u okviru komponente razvoja ljudskih resursa, obračunava pozivanjem na ukupne troškove, tabela daje indikativni prikaz nacionalnog doprinosa između njenih javnih i privatnih komponenti;
 - iii. rezultirajuća stopa doprinosa zajednice;
- i) predložene indikatore i modalitete ocjene i praćenja, uključujući indikativne aktivnosti i planiranje ocjene;
- j) indikativnu listu glavnih projekata za komponentu regionalnog razvoja, praćenu njihovim tehničkim i finansijskim karakteristikama, uključujući očekivane izvore finansiranja, kao i indikativne rasporede njihovog sprovođenja;
- k) opis relevantnih struktura i tijela za upravljanje i kontrolu operativnog programa, u skladu sa članovima 21 do 26, 28, 29 i 31.

Član 156

Revizija operativnih programa

1. Na inicijativu zemlje korisnika ili Komisije, operativni programi se mogu ponovo razmotriti i, gdje je to potrebno, preostali dio programa revidirati. Ovaj pregled može posebno da se obavlja u sljedećim slučajevima:
 - a) posle značajnih društveno-ekonomskih promjena;
 - b) kako bi se više ili drugačije uzele u obzir veće promjene u zajednici ili nacionalnim prioritetima;
 - c) posle godišnje revizije dokumenta višegodišnjeg indikativnog planiranja;
 - d) u svijetlu ocjene o kojoj je riječ u članu 166(2);
 - e) posle poteškoća u sprovođenju.
2. Odluka komisije po Zahtjevu za reviziju bilo kog operativnog programa usvaja se što je prije moguće posle njenog zvaničnog dostavljanja od strane streteškog koordinatora u koordinaciji sa nacionalnim IPA koordinatom.
3. Kada revizija jednog operativnog programa, o kojoj je riječ u stavu 1 prevazilazi podoban obim po ovom programu svi dodatni troškovi u vezi sa istom su podobni od datuma usvajanja odluke Komisije.

*Član 157***Glavni projekti po komponenti regionalnog razvoja**

1. Kao dio jednog operativnog programa pomoć po komponenti regionalnog razvoja može da finansira glavne projekte.
2. Glavni projekat se sastoji od serije radova, aktivnosti ili usluga i namjenjen je, po sebi, postizanju definitivnog i nedjeljivog zadatka prijecizne ekonomske ili tehničke prirode koji ima jasno naznačene ciljeve i čija ukupna vrijednost prelazi € 10 miliona.
3. Glavni projekti se dostavljaju Komisiji na odobrenje od strane relevantne operativne strukture. Odluka kojom se projekat odobrava definiše fizički cilj i podobne troškove na koje se primjenjuje stopa kofinansiranja za liniju prioriteta. Posle nje slijedi bilateralni sporazum sa zemljom korisnikom, koji predviđa ove elemente.
4. Prilikom dostavljanja glavnog projekta Komisiji, operativna struktura obezbjeđuje sljedeće informacije:
 - a) informacije o tijelu koje će biti odgovorno za sprovođenje;
 - b) informacije o prirodi ulaganja i opis njegovog finansijskog obima i lokacija;
 - c) rezultate studija izvodljivosti;
 - d) raspored sprovođenja projekta prije završetka odnosnog operativnog programa;
 - e) ocjenu društveno-ekonomske razlike aktivnosti, na osnovu analize isplativosti i uključujući procjenu rizika, i procjenu očekivanog uticaja na sektor u pitanju na društveno-ekonomsku situaciju zemlje korisnika i, gdje aktivnosti uključuje prenos aktivnosti iz regiona u državi članici, društveno-ekonomski uticaj na taj region;
 - f) analizu uticaja na životnu sredinu;
 - g) finansijski plan, koji pokazuje ukupne očekivane finansijske doprinose i planirani doprinos po IPA uredbi, kao i druga sredstva Zajednice i druga spoljna sredstva. Finansijski plan podržava potreban doprinos po IPA donaciji kroz analizu finansijske sprovodljivosti.

*POGLAVLJE III****Sprovođenje***

Odjeljak 1

Opšta pravila*Član 158***Izbor aktivnosti**

1. Sve aktivnosti koje nisu glavni projekti i koje sprovode finansijski korisnici koji nisu nacionalni državni organi, biraju se na osnovu poziva za dostavljanje ponuda. Kriterijume izbora sastavlja operativna struktura i objavljuju se sa pozivom za dostavljanje ponuda.

2. Operativna struktura osniva odbor za izbor za svaki poziv za podnošenje ponuda, koji analizira i bira ponude i rezultate preporučuje operativnoj strukturi.

Operativna struktura odlučuje da li da odobri rezultate postupka izbora i navodi razloge svoje odluke.

Sastav odbora za izbor i modaliteti njegovog funkcionisanja definisani su u relevantnom finansijskom sporazumu.

Član 159

Instrumenti finansijskog inženjeringa

1. Kao dio operativnog programa, doprinos Zajednice može finansirati troškove koji se odnose na aktivnost koja sadrži doprinose za podršku instrumentima finansijskog inženjeringa za preduzeća kao što su sredstva rizičnog kapitala, sredstva garancija i sredstva zajma. Prednost imaju mala i srednja preduzeća.

2. Detaljna pravila sprovođenja utvrđuju se u finansijskom sporazumu posle usvajanja operativnog programa koji obezbeđuje doprinos Zajednice instrumentima finansijskog inženjeringa.

Odjeljak 2

Finansijsko upravljanje

Član 160

Plaćanja

1. Bez obzira na član 40(5), kombinovani ukupni iznos predfinansiranja i privremenih plaćanja ne prelazi 90% doprinosa zajednice, kako je utvrđeno u finansijskoj tabeli operativnih programa.

2. Sve razmjene koje se odnose na finansijske transakcije između Komisije i organa i tijela o kojima je riječ u članu 21 vrše se elektronskim sredstvima, kako je predviđeno sporazumom o finansiranju.

3. Pored odredaba člana 42 plaćanja za isplate predfinansiranja za predfinansiranje iznose 30% doprinosa Zajednice za prve tri godine programa u pitanju, i vrše se pošto se ispune uslovi utvrđeni članom 42(1). Gdje je potrebno, s obzirom na raspoloživost budžetske obaveze, predfinansiranje može biti izvršeno u dvije rate.

Član 161

Prihvatljivost zahtjeva za plaćanje

1. U slučaju Zahtjeva za isplatu prijevremenog plaćanja, pored odredaba koje su utvrđene članom 43(1), odredbe ovog stava primenjuju se u okviru komponenti regionalnog razvoja i razvoja ljudskih resursa.

Zahtjev za plaćanje se ne može prihvatiti ako su plaćanja obustavljena u skladu sa članom 163. Zahtjev za plaćanjem potvrđuje da su svi Zahtjevi utvrđeni članom 43(1) i u ovom stavu ispunjeni.

Ovjereni izvještaj o troškovima o kome je riječ u članu 43(1) sastavlja se po liniji i mjerama prioriteta. Državni službenik za izdavanje ovlašćenja potvrđuje da je izvještaj o troškovima tačan, da je rezultat pouzdanih računovodstvenih sistema i da se zasniva na dokazivim dokumentima. Državni službenik za izdavanje ovlašćenja šalje ovaj dokument Komisiji zajedno sa:

- a) uvjerenjem o troškovima, koje potvrđuje da su prijavljeni troškovi u skladu sa nacionalnim pravilima i pravilima Zajednice koji se primjenjuju i da su nastali u vezi sa aktivnostima izabranim za finansiranje u skladu sa kriterijumima koji se primjenjuju na program i koji su u skladu sa relevantnim pravilima Zajednice i nacionalnim pravilima koja se primjenjuju;
- b) kompjuterizovanim spiskom aktivnosti po mjerama i odgovarajući trošak, uključujući doprinos po IPA uredbi, javnim nacionalnim i, kada je primjenjivo, privatnim doprinosima;
- c) detaljima iznosa koji se vraćaju posle otkazivanja cijelog ili dijela doprinosa Zajednice za neku aktivnost;
- d) obim fondova Zajednice u posebnom računu za komponentu u eurima na dan posljednjeg zaduženja na koje se ovaj izvještaj odnosi i nastale kamate.

2. U slučaju Zahtjeva za plaćanje konačne razlike, pored odredaba koje su utvrđene članom 45(1), primjenjuju se odredbe ovog stava po komponentama regionalnog razvoja i razvoja ljudskih resursa.

Da bi Zahtjev za plaćanje bio prihvatljiv, doprinos Zajednice po liniji prioriteta je u skladu sa finansijskom tabelom operativnog programa.

Ovjereni izvještaj o troškovima o kome je riječ u članu 45(1) sastavlja državni službenik za izdavanje ovlašćenja i šalje ga Komisiji u skladu sa Zahtjevima stava 1 ovog člana.

Komisija obavještava zemlju korisnika o svojim zaključcima o sadržaju mišljenja revizorskog tijela o kome je riječ u članu 45 (1)(v). Ovo mišljenje se smatra prihvaćenim ako nema zapažanja Komisije u roku od pet mjeseci od datuma njegovog prijema.

Član 162

Krajnji rokovi za plaćanje

1. Nacionalni fond se stara da se Zahtjevi za privremena plaćanja za svaki operativni program šalju komisiji tri puta godišnje. Za plaćanja koja vrši komisija u datoj godini Zahtjev za plaćanje se podnosi do 31. oktobra te godine.
2. Shodno raspoloživim sredstvima Komisija vrši privremeno plaćanje najkasnija dva mjeseca posle datuma kada se Zahtjev za plaćanje koji ispunjava uslove o kojima je riječ u članovima 43(1) i 161(1) evidentira kod Komisije.
3. Shodno raspoloživim sredstvima Komisija vrši plaćanje konačne razlike pošto se ispune sljedeći uslovi:

- a) Komisija je prihvatila sektorski završni izvještaj o sprovođenju u skladu sa odredbama člana 169(4) i (5);
- b) Komisija je prihvatila mišljenje koje je izdalo tijelo za reviziju kako je predviđeno članom 45(1)(c) i odnosnim izvještajem o poslu kako je utvrđeno članom 29(2)(b) prva crtica.
4. Krajnji rok za plaćanje može prekinuti službenik za izdavanje ovlašćenja na osnovu ovlašćenja Komisije u smislu Uredbe (EZ, Euroatom) br. 1605/2002 za maksimalno šest mjeseci ako:
- a) se u izvještaju nacionalnog ili komisijinog tela za reviziju nalazi dokaz koji ukazuje na značajan nedostatak u funkcionisanju sistema upravljanja i kontrole; ili
- b) na osnovu naloga službenik za izdavanje ovlašćenja mora da izvrši dodatne verifikacije na osnovu informacija koje uoči, a koje ga upozoravaju da je trošak u ovjerenom izvještaju o troškovima povezan sa ozbiljnom nepravilnošću koja nije ispravljena; ili
- c) su potrebna objašnjenja koja se odnose na informacije sadržane u izjavi o troškovima.

Nacionalni IPA koordinator i nacionalni službenik za izdavanje ovlašćenja se odmah obavještavaju o razlozima prekida. Prekid se završava čim zemlja korisnik preduzme potrebne mjere.

Član 163

Obustava plaćanja

Odredbe navedene u članu 46 primenjuju se na sve ili dio privremenih plaćanja na nivou linije prioriteta ili programa.

Član 164

Završetak programa

1. Operativni program se završava prema odredbama člana 47 (1), pri čemu komisija utvrđuje plaćanje konačne razlike na osnovu dokumenata o kojima je riječ u članu 45(1) i 161(2).

Komisija obavještava zemlju korisnika o datumu završetka operativnog programa.

2. Bez obzira na rezultate bilo koje revizije koju je izvršila Komisija ili Evropski sud revizora, konačna razlika koju Komisija plaća za operativni program može se izmjeniti u roku od devet mjeseci od datuma njenog plaćanja ili, gde postoji negativna razlika koju treba da doznače zemlja korisnik, u roku od devet mjeseci od datuma izdavanja naloga za povraćaj. Ta izmjena razlike ne utiče na datum završetka operativnog programa kako je utvrđeno stavom 1.

Član 165

Ponovno korišćenje doprinosa Zajednice

Zemlja korisnik obavještava komisiju o tome kako predlaže da ponovo koristi sredstva otkazana u skladu sa članom 54 i, već prijema slučaju, da izmjeni finansijski plan pomoći, u skladu sa odredbama člana 156.

Odjeljak 3

Ocjena i praćenje

Član 166

Ocjena

1. Zemlje korisnici vrše posebno *ex ante* ocjenu svakog operativnog programa. Međutim, u opravdanim slučajevima i u dogovoru sa komisijom zemlje korisnici mogu izvršiti jednu *ex ante* ocjenu koja pokriva više od jednog operativnog programa.

Ex ante ocjene se vrše u okviru odgovornosti operativne strukture.

Ex ante ocjene imaju za cilj optimizaciju izdvajanja budžetskih resursa po operativnim programima i poboljšanje kvaliteta programiranja. One identifikuju i ocjenjuju disparitete, nestašice i potencijal za razvoj, ciljeve koji treba postići, očekivane rezultate, kvantifikovane ciljeve, dosljednost, ako je potrebno, predložene strategije i kvalitet postupaka za sprovođenje, praćenje, ocjenu i finansijsko upravljanje.

Ex ante ocjena se prilaže uz operativni(e) program(e) na koji se odnosi.

2. U toku perioda programiranja zemlje korisnici vrše ocjene povezane sa praćenjem operativnih programa posebno gdje praćenje otkriva značajno udaljavanje od prvobitno utvrđenih ciljeva ili gde su dati prijedlozi za reviziju operativnih programa kao što je navedeno u članu 156. Rezultati se šalju sektorskom odboru za praćenje za operativni program i Komisiji.

3. Ocjene vrše stručnjaci ili tijela, unutrašnji ili spoljašnji, funkcionalno nezavisni od tijela o kojima je riječ u članu 21. Rezultati se objavljuju prema primjenjivim pravilima o pristupu dokumentima.

Član 167

Sektorski odbor za praćenje

1. U skladu sa članom 59, operativna struktura osniva sektorski odbor za praćenje za svaki program. Jedan sektorski odbor za praćenje može biti osnovan za nekoliko programa u okviru iste komponente. Ovaj odbor se sastaje najmanje dva puta godišnje na inicijativu zemlje korisnika ili Komisije.

2. Svaki sektorski odbor za praćenje sastavlja svoj pravilnik u skladu sa mandatom odbora za praćenje koji utvrđuje Komisija, i u okviru institucionalnog, zakonskog i finansijskog okvira zemlje korisnika u pitanju. On usvaja ovaj pravilnik u dogovoru sa operativnom strukturom i IPA odborom za praćenje, kako bi izvršio svoju misiju u skladu sa ovom Uredbom.

3. Sektorskim odborom za praćenje kopredsjedava šef operativne strukture i Komisija. Njegov sastav određuje operativna struktura, u dogovoru sa Komisijom.

Sektorski odbor za praćenje uključuje Komisiju, nacionalnog IPA koordinatora, strateškog koordinatora za komponente regionalnog razvoja i razvoja ljudskih resursa, operativnu strukturu programa. Već prema slučaju on takođe uključuje predstavnike civilnog društva i društveno-

ekonomskih partnera. Predstavnik Evropske investicione banke može učestvovati u savjetodavnom svojstvu u onim operativnim programima za koje Evropska investiciona banka daje doprinos.

4. Sektorski odbor za praćenje:

- a) razmatra i odobrava opšte kriterijume za izbor aktivnosti, u skladu sa, gdje je relevantno, članom 155(2)(e) u roku od šest mjeseci od stupanja na snagu sporazuma o finansiranju po programu i odobrava sve revizije ovih kriterijuma u skladu sa potrebama programiranja;
- b) pregleda na svakom sastanku napredak ka postizanju specifičnih ciljeva operativnog programa na osnovu dokumenata koje je dostavila operativna struktura;
- c) razmatra na svakom sastanku rezultate sprovođenja, posebno postizanje ciljeva koji su utvrđeni za svaku liniju prioriteta i mjere i privremene ocjene o kojima je riječ u članu 57(5); on vrši ovo praćenje pozivanjem na indikatore o kojima je riječ u članu 155(2)(g);
- d) pregleda sektorske godišnje i završne izveštaje o sprovođenju o kojima je riječ u članu 169;
- e) je obavješten o godišnjem izveštaju o aktivnostima o kome je riječ u prvoj crtici člana 29(2) (b), ili o dijelu izvještaja koji se odnosi na operativni program u pitanju i o svim relevantnim komentarima koje Komisija može da da posle pregleda tog izvještaja ili u vezi sa tim dijelom izvještaja;
- f) razmatra prijedlog za izmjenu sporazuma za finansiranje programa.

5. Sektorski odbor za praćenje takođe može da predloži operativnoj strukturi svaku reviziju ili pregled programa koji vjerovatno može omogućiti postizanje ciljeva programa o kojima je riječ u članu 155(2)(a) ili radi poboljšanja svog upravljanja uključujući i njegovo finansijsko upravljanje.

Član 168

Dogovori za praćenje

Razmjena podataka između Komisije i zemalja korisnika u svrhe praćenja obavlja se elektronski, kako je predviđeno sporazumima o finansiranju.

Član 169

Sektorski godišnji i završni izveštaji o sprovođenju

1. Do 30. juna svake godine i po prvi put do 30.juna 2008. godine, operativna struktura dostavlja sektorski godišnji izveštaj Komisiji i nacionalnom IPA koordinadoru. Sektorski završni izveštaj dostavlja se Komisiji i nacionalnom IPA koordinadoru najkasnije 6 mjeseci posle konačnog datuma podobnosti troškova. Sektorski završni izveštaj pokriva cio period sprovođenja i sadrži poslednji sektorski godišnji izveštaj.

Sektorski izveštaji se utvrđuju u odnosu na programe u pitanju.

2. Sektorske izveštaje prijedla sektorski odbor za praćenje prije njihovog prenošenja Komisiji i nacionalnom IPA koordinadoru.

3. Sektorski izveštaji sadrže sljedeće:

- a) kvantitativne i kvalitativne elemente o napretku u sprovođenju operativnog programa, liniji prioriteta mjera i gdje je relevantno aktivnosti ili grupa aktivnosti, u odnosu na njihove posebne ciljeve koje se mogu verifikovati sa kvantifikacijom kada je moguće, korišćenjem indikatora navedenim u članu 155(2)(g) na odgovarajućem nivou. Gdje je relevantno po komponenti razvoja ljudskih resursa statistika se razlaže po polu;
- b) finansijsko sprovođenje operativnog programa sa detaljima svake linije prioriteta i mjere:
 - i. ukupne troškove isplaćene od krajnjih korisnika i uključene u Zahtjeve za plaćanje koje Komisiji šalje nacionalni fond;
 - ii. ukupne troškove stvarno napravljene i plaćene od strane nacionalnog fonda sa odgovarajućim javnim ili javnim i privatnim doprinosom; njih prati kompjuterizovani spisak aktivnosti tako da se mogu pratiti iz budžetske obaveze od strane zemlje korisnika do konačnih plaćanja;
 - iii. ukupna plaćanja primljena od Komisije.

Već prema slučaju, finansijsko sprovođenje se može prikazati kroz glavne oblasti intervencije o čemu je riječ u članu 5(3)(d), i regije gdje je pomoć koncentrisana;

- c) u informativne svrhe, indikativni prijedlog izdvajanja po IPA uredbi, za komponentu regionalnog razvoja, po kategorijama, u skladu sa detaljnim spiskom koji se nalazi u sporazumu o finansiranju;
- d) korake koje je preduzela operativna struktura ili sektorski odbor za praćenje radi obezbjeđenja kvaliteta i djelotvornosti sprovođenja, posebno:
 - i. mjere praćenja i ocjene, uključujući i odredbe o prikupljanju podataka;
 - ii. pregled svih značajnih problema na koje se naišlo u sprovođenju operativnog programa i svih naknadno preduzetih mjera;
 - iii. korišćenje tehničke pomoći;
- e) aktivnosti radi obezbeđenja informacija o programu i njegovom objelodanjivanju, u skladu sa članom 62;
- f) već prema slučaju, za komponentu regionalnog razvoja, napredak i finansiranje glavnih projekata;
- g) već prema slučaju, za komponentu razvoja ljudskih resursa, sintezu sprovođenja:
 - i. usmjeravanja polova kao i specifične radnje u vezi sa polovima;
 - ii. radnje za povećanje učešća migranata u zapošljavanju i time jačanje njihove društvene integracije;
 - iii. radnje za jačanje integracije u zapošljavanje i time poboljšanje uključivanja manjina u društvo;

- iv. radnje za jačanje integracije u zapošljavanje i društveno uključivanje drugih ugroženih grupa, uključujući lica sa invaliditetima.

Informacije o kojima je riječ u tačkama (g), (e) ovog stava ne uključuju se ako nije bilo značajne izmjene od prethodnog izveštaja.

4. Sektorski izveštaji se smatraju prihvatljivim ako sadrže sve odgovarajuće informacije navedene u stavu 3. Nacionalni IPA koordinatora i operativnu strukturu Komisija obaveštava o prihvatljivosti sektorskog godišnjeg izveštaja u roku od deset radnih dana od datuma njegovog prijema.

5. Nacionalni IPA koordinator i operativna struktura su takođe obavješteni o mišljenju Komisije o sadržaju prihvatljivog sektorskog godišnjeg izveštaja u roku od dva mjeseca od datuma prijema. Za sektorski završni izveštaj o operativnom programu, ova informacija se obezbeđuje u roku od maksimalno pet mjeseci od datuma prijema prihvatljivog izveštaja.

NASLOV IV

KOMPONENTA RAZVOJA SELA

POGLAVLJE I

Predmet pomoći i podobnost

Odjeljak 1

Predmet pomoći

Član 170

Dodatne definicije komponente razvoja sela

U svrhe ovog naslova, pored definicija navedenih u članu 2, primjenjuju se sljedeće definicije:

1. „Standardi zajednice“; standardi koje je Komisija utvrdila u oblastima zaštite životne sredine, javnog zdravlja, zdravlja biljaka i životinja, dobrobiti životinja i bezbjednosti;
2. „Planinske oblasti“: oblasti o kojima je riječ u prvom podstavu člana 50(2) Uredbe Savjeta (EZ) br. 1698/2005 ⁽¹⁾;
3. „Mladi poljoprivrednik“: poljoprivrednik ispod 40 godina starosti u vrijeme kada se donese odluka o dodjeli podrške, koji ima odgovarajuće profesionalne vještine i nadležnost.

Član 171

Oblasti i oblici pomoći

1. Pomoć po ovoj komponenti doprinosi postizanju sljedećih ciljeva:

¹ Sl.list L 277, 21.10.2005, str. 1.

- a) poboljšanju tržišne efikasnosti i sprovođenju standarda Zajednice;
 - b) pripremnim radnjama za sprovođenje agro-ekoloških mjera i strategijama lokalnog razvoja sela;
 - c) razvoju privrede sela.
2. Pomoć koja pokriva ciljeve utvrđene u tački (a) stava 1, u daljem tekstu zvana „linija prioriteta“, odobrava se kroz sljedeće mjere:
- a) ulaganja u poljoprivredu radi restrukturiranja i unaprijeđenja standarda Zajednice;
 - b) podrška za uspostavljanje grupa proizvođača;
 - c) ulaganja u preradu i marketing poljoprivrede i ribarskih proizvoda radi restrukturiranja ovih dejlatnosti i radi njihovog podizanja na standarde Zajednice.
3. Pomoć koja pokriva cilj utvrđen u tački (b) stava 1, u daljem tekstu zvana „linija prioriteta 2“, dodjeljuje se kroz sljedeće mjere:
- a) radnjama za unaprijeđenje životne sredine i prirode;
 - b) pripremom i sprovođenjem lokalnih strategija razvoja sela.
4. Pomoć koja pokriva cilj utvrđen u tački (c) stava 1, u daljem tekstu zvana „linija prioriteta 3“, dodjeljuje se kroz sljedeće mjere:
- a) poboljšanjem i razvojem seoskih infrastruktura;
 - b) raznovrsnošću i razvojem seoskih privrednih aktivnosti;
 - c) poboljšanjem obuke.

Odjeljak 2

Opšti Zahtjevi u pogledu podobnosti i intenziteta pomoći

Član 172

Podobnost troškova

1. Pored troškova koji su navedeni u članu 34(2), troškovi o kojima je riječ u stavu 3(c) smatraju se podobnim po ovoj komponenti.

Mjere tehničke pomoći koje su podobne po članu 34(2) su one o kojima je riječ u članu 182.

2. Pored odredbi člana 34(3), sljedeći troškovi nijesu podobni u okviru ove komponente:
 - a) nabavka prava poljoprivredne proizvodnje, životinja, godišnjih biljaka i njihovo sađenje;
 - b) svi troškovi održavanja, amortizacije i troškovi najma;

- c) svi troškovi koje je napravila državna uprava u upravljanju i sprovođenju pomoći.
3. Bez obzira na odredbe člana 34(3) u slučaju ulaganja:
- a) podobni troškovi su ograničeni na izgradnju ili poboljšanje nepokretne imovine;
- b) kupovina ili lizing-kupovina novih mašina i opreme uključujući kompjuterski softver do tržišne vrijednosti sredstva smatraju se podobnim; drugi troškovi u vezi sa ugovorom o lizingu kao što su margina davaoca lizinga, kamata na refinansiranje, režijski troškovi i troškovi osiguranja, nisu podobni;
- c) opšti troškovi vezani za izdatke o kojima je riječ u tačkama (a) i (b), kao što su honorari arhitekata, inženjera i drugih konsultanata, studija izvodljivosti, sticanja patentnih prava i licenci su podobni do iznosa od 12% od troškova o kojima je riječ u tačkama(a) i (b).

Detaljne odredbe za sprovođenje ovog stava utvrđuju se sektorskim sporazumima kako je definisano članom 7 ili sporazumima o finansiranju kako je definisano članom 8.

4. Investicioni projekti ostaju podobni za finansiranje komisije pod uslovom da ne, u roku od pet godina od konačnog plaćanja od strane operativne strukture, pretrpe značajnu izmjenu.

Član 173

Intenziteti pomoći i stopa doprinosa Zajednice

1. U svrhe ove komponente, podobni troškovi kako su definisani članom 38(1) obračunavaju se na osnovu javne potrošnje kako je definisano članom 2.
2. Javna potrošnja u principu ne prelazi iznos od 50% ukupnih podobnih troškova investiranja. Međutim, taj iznos se podiže na:
- a) 55% za ulaganja u poljoprivredna preduzeća mladih poljoprivrednika;
- b) 60% za ulaganja u poljoprivredna preduzeća u planinskim područjima;
- c) 65% za ulaganja u poljoprivredna preduzeća u planinskim područjima mladih poljoprivrednika;
- d) 75% za ulaganja o kojima je riječ u stavu 4(g) i za ulaganja u poljoprivredna preduzeća radi sprovođenja Uputstva Savjeta 91/676 (EEZ) ⁽¹⁾, shodno postojanju nacionalne strategije za njeno sprovođenje;
- e) 100% za ulaganja u infrastrukturu koja ne donose značajan neto prihod;
- f) 100% za mjere o kojima je riječ u članu 182.
3. Pri određivanju stope javne potrošnje u svrhe stava, neće se uzimati u obzir nacionalna pomoć radi olakšanja pristupa zajmovima koji se dodjeljuju bez doprinosa Zajednice kako je predviđeno po IPA uredbi.

¹ Sl. list L 375, 31.12.1991, str.1.

4. Doprinos Zajednice u principu ne prelazi iznos od 75% podobnih troškova. Međutim, taj iznos se podiže na:
 - a) 80% za mjere koje pokriva linija prioriteta 2 o kojoj je riječ u članu 171(3);
 - b) 80% u slučaju djelatnosti iz člana 182, gdje se ove djelatnosti ne preduzimaju na inicijativu Komisije;
 - c) 100% u slučaju djelatnosti iz člana 182, gdje se ove djelatnosti ne preduzimaju na inicijativu Komisije;
 - d) 85% u slučaju investicionih projekata koji se sprovode u područjima gdje Komisija određuje da je došlo do posebnih prirodnih katastrofa.

Odjeljak 3

Podobnost i posebni Zahtjevi pomoći po liniji prioriteta 1

Član 174

Ulaganja u poljoprivredna preduzeća

1. Pomoć o kojoj je riječ u članu 171(2)(a) dodeljuje se za investicije u materijalnu ili nematerijalnu aktivu u poljoprivrednim preduzećima radi njihovog podizanja na standarde Zajednice i radi poboljšanja njihovog opšteg poslovanja.
2. Pomoć po ovoj mjeri može se odobriti poljoprivrednim preduzećima:
 - a) za koja se može pokazati perspektiva ekonomske opravdanosti na kraju realizacije investicije;
 - b) koja su u skladu sa minimalnim nacionalnim standardima koji se odnose na zaštitu životne sredine, javnog zdravlja, zdravlja biljaka i životinja, dobrobiti životinja i bezbjednosti, u vrijeme kada se donosi odluka da se odobri pomoć.
3. Odstupanjem od tačke (b) stava 2, gdje su minimalni nacionalni standardi zasnovani na standardima Zajednice nedavno uvedeni u vrijeme kada je Zahtjev primljen, pomoć se može dodijeliti bez obzira na neusklađenost sa ovim standardima pod uslovom da preduzeće ispunjava nove standarde do kraja realizacije investicije.

Dalje, Komisija može na osnovu propisnog Zahtjeva iz zemlje korisnika, dozvoliti odstupanje od tačke (b) stava 2 u vezi sa nepridržavanjem minimalnih nacionalnih standarda zasnovanih na standardima Zajednice uvedenim u nacionalno zakonodavstvo do godinu dana prije datuma dostavljanja Zahtjeva.

4. Pomoć se odobrava pod uslovom da su investicije u skladu sa relevantnim standardima Zajednice na kraju njihove realizacije.
5. Zemlje korisnici utvrđuju granice za ukupnu investiciju podobnu za pomoć. One će utvrditi odgovarajuće standarde koji se odnose na profesionalne vještine poljoprivrednika i nadležnost koje poljoprivrednici moraju da ispoštuju da bi bili podobni za pomoć.

*Član 175***Podrška za osnivanje grupa proizvođača**

1. Pomoć o kojoj je riječ u članu 171(2)(b) može se dodjeliti radi olakšanja osnivanja i administrativnog rada grupa proizvođača u svrhe:
 - a) adaptiranja proizvodnje i učinka članova grupa proizvođača tržišnim Zahtjevima;
 - b) zajedničkog iznošenja robe na tržište, uključujući pripremu za prodaju, centralizaciju prodaje i isporuku kupcima velikih količina;
 - c) utvrđivanja zajedničkih pravila o informacijama o proizvodnji, uz poseban osvrt na žetvu i raspoloživost.
2. Pomoć po ovoj mjeri ne dodjeljuje se grupama proizvođača koje su zvanično priznate od strane relevantnog nacionalnog tijela zemlje korisnika prije 1. januara 2007. godine i/ili prije odobrenja programa o kome je riječ u članu 184. Profesionalne i/ili međuprofesionalne organizacije koje predstavljaju jedan ili više sektora ne kvalifikuju se kao grupe proizvođača.
3. Pomoć se dodjeljuje kao paušalna pomoć u godišnjim ratama za prvih 5 godina poslije datuma kada je grupa proizvođača priznata. Ona se obračunava na osnovu godišnje marketinške proizvodnje grupe i ispunjava sljedeće Zahtjeve:
 - a) iznos za prvu, drugu, treću, četvrtu i petu godinu do 5%, 5%, 4%, 3%, i 2%, vrijednosti tržišne proizvodnje do 1 milion eura,
 - b) iznos za prvu, drugu, treću, četvrtu i petu godinu do 2,5%, 2,5%, 2,0%, 1,5% i 1,5% vrijednosti tržišne proizvodnje koja prelazi 1 milion eura.
 - c) podliježe za svaku organizaciju proizvođača u iznosu od:
 - EUR 100.000 za prvu godinu
 - EUR 100.000 za drugu godinu
 - EUR 80.000 za treću godinu
 - EUR 60.000 za četvrtu godinu
 - EUR 50.000 za petu godinu.

*Član 176***Investicije u preradu i marketing poljoprivrede i proizvoda ribarstva**

1. Pomoć o kojoj je riječ u članu 171(2)(c) dodeljuje se za investicije u materijalnu ili nematerijalnu aktivnu u preradi i marketingu poljoprivrednih proizvoda i proizvoda ribarstva, koje pokriva aneks I uz Ugovor. Ta pomoć ima za cilj da pomaže preduzećima u podizanju na standarde

Zajednice i da poboljša njihovo opšte poslovanje. Investicije moraju da doprinose poboljšanju situacije osnovnog sektora poljoprivredne proizvodnje.

Investicije na nivou trgovine na malo isključuju se iz pomoći.

2. Pomoć po ovoj mjeri može se odobriti za investicije u preduzeća:
 - a) za koja se može pokazati perspektiva ekonomske opravdanosti na kraju realizacije investicije, i
 - b) koja su u skladu sa minimalnim nacionalnim standardima koji se odnose na zaštitu životne sredine, javnog zdravlja, zdravlja biljaka i životinja, dobrobiti životinja i bezbjednosti, u vrijeme kada se donosi odluka da se odobri pomoć.
3. Odstupanjem od tačke (b) stava 2, gde su minimalni nacionalni standardi zasnovani na standardima Zajednice nedavno uvedeni u vrijeme kada je Zahtjev primljen, pomoć se može dodjeliti bez obzira na neusklađenost sa ovim standardima pod uslovom da preduzeće ispunjava nove standarde do kraja realizacije investicije.

Dalje, Komisija može na osnovu propisnog Zahtjeva iz zemlje korisnika, dozvoliti odstupanje od tačke (b) stava 2 u vezi sa nepridržavanjem minimalnih nacionalnih standarda zasnovanih na standardima Zajednice uvedenim u nacionalno zakonodavstvo do godinu dana prije datuma dostavljanja Zahtjeva.

4. Pomoć se može dodjeliti investicijama u ustanove koje su deo preduzeća:
 - a) koje zapošljavaju manje od 250 ljudi i koje imaju godišnji obrt koji ne prijelazi 50 miliona evra, i/ili ukupni godišnji bilans koji ne prelazi 43 miliona evra, uz davanje prioriteta investicijama koje imaju za cilj da usklade ustanovu sa svim relevantnim standardima Zajednice; ili
 - b) koje zapošljavaju manje od 750 ljudi i koje imaju godišnji obrt koji ne prijelazi 200 miliona evra, gde je svrha investicije da se ustanova dovede u sklad sa relevantnim standardima Zajednice.
5. Komisija može na osnovu propisnog Zahtjeva iz zemlje korisnika odlučiti da se pomoć može takođe dodeliti preduzećima koja nijesu obuhvaćena stavom 4 za investicije koje su potrebne za ispunjavanje posebnih standarda Zajednice koji podrazumevaju posebno skupe investicije. Takva pomoć se može dodjeljivati samo preduzećima koja su navedena u nacionalnom planu za podizanje na standarde Zajednice posebno namjenjene da se ustanova uskladi sa relevantnim standardima Zajednice u cjelini. U takvim slučajevima pomoć se dodjeljuje po stopi od polovine pomoći koja je na raspolaganju za preduzeća navedena u stavu 4.
6. Zemlje korisnici utvrđuju granice za ukupnu investiciju podobnu za pomoć po ovoj mjeri.
7. Pomoć za investicije u preduzeća o kojima je riječ u tački (a) stava 4, dodjeljuje se pod uslovom da su takve investicije u skladu sa relevantnim standardima Zajednice na kraju njihove realizacije.

Odjeljak 4

Podobnost i posebni Zahtjevi pomoći po liniji prioriteta 2

*Član 177***Priprema za sprovođenje radnji koje se odnose na životnu sredinu i prirodu**

1. Da bi se zemlje korisnici pripremile za sprovođenje radnji iz linije 2 Uredbe Savjeta (EZ) br. 1698/2005, pomoć o kojoj je riječ u členu 171(3)(a) dodjeljuje se pilot projektima iz člana 39 i 40 Uredbe Savjeta (EZ) br. 1698/2005.
2. Takve radnje imaju za cilj razvoj praktičnog iskustva u sprovođenju akcija radi poboljšanja životne sredine i prirode, i na nivou uprave i na nivou farme.

*Član 178***Priprema i sprovođenje strategija lokalnog razvoja sela**

1. Pomoć o kojoj je riječ u členu 171(3)(b) dodeljuje se u skladu sa članom 61 Uredbe Savjeta (EZ) br. 1698/2005.
2. Pomoć podržava:
 - a) sprovođenje projekata saradnje u skladu sa prioritetima o kojima je riječ u členu 171(1) i u smislu člana 65 Uredbe Savjeta (EZ) br. 1698/2005;
 - b) vođenje lokalnih privatno-državnih partnerstava koji se takođe nazivaju „lokalne akcione grupe“, sticanje vještina, aktivnosti u vezi sa podizanjem svesti i promotivni događaj radi postizanja ciljeva iz člana 171(1).
3. Detaljne odredbe za sprovođenje ove mjere dogovaraju se sa zemljom korisnikom. One su u skladu sa relevantnim propisima koje važe za Evropski poljoprivredni fond za razvoj sela kako je uređeno Uredbom Savjeta (EZ) br. 1698/2005.

Odjeljak 5

Podobnost i posebni Zahtjevi pomoći po liniji prioriteta 3*Član 179***Poboljšanje i razvoj seoske infrastrukture**

1. Pomoć o kojoj je riječ u členu 171(4)(a), može se obezbjediti za investicije koje imaju za cilj poboljšanje i razvoj seoske infrastrukture:
 - a) obrađivanjem regionalnih dispariteta i povećanjem privlačnosti seoskih područja za privatna lica i preduzetništvo;
 - b) obezbjeđenjem uslova za razvoj seoskih privreda.
2. Prioritet se daje investicijama u snadbijevanje vodom i energijom, upravljanje otpadom, lokalni pristup informativnim i komunikacionim tehnologijama, lokalni pristup putevima od

posebne važnosti za lokalni i privredni razvoj, i, infrastrukture protivpožarne zaštite koje su opravdane zbog rizika od šumskih požara.

3. Gdje su lokalne strategije seoskog razvoja iz člana 171(3)(b) utvrđene, investicije koje podržava ovaj član moraju biti u skladu sa tim strategijama.

Član 180

Raznolikost i razvoj seoskih privrednih djelatnosti

1. Pomoć iz člana 171(4)(b), može se obezbjediti za investicije koje imaju za cilj raznolikost i razvoj seoskih privrednih djelatnosti:
 - a) pokretanjem privredne djelatnosti;
 - b) stvaranjem mogućnosti zapošljavanja;
 - c) diversifikacijom u nepoljoprivredne djelatnosti.
2. Prioritet se daje investicijama za stvaranje mikro i malih preduzeća, zanatstva i seoskog turizma radi unaprijeđenja preduzetništva i razvoja ekonomske proizvodnje.
3. Gdje su strategije lokalnog seoskog razvoja o kojima je riječ u članu 171(3)(b) utvrđene, investicije iz ovog člana moraju biti u skladu sa ovim strategijama.

Član 181

Poboljšanje obuke

1. Pomoć se može dodijeliti radi doprinosa poboljšanju profesionalnih vještina i nadležnosti lica koja su angažovana u poljoprivrednom, prehrambenom i šumarskom sektoru i drugih ekonomskih aktera koji rade u oblastima koje pokriva ova komponenta.

Pomoć se ne dodjeljuje kursevima ili obuci koji čine deo normalnih programa ili sistema obrazovanja na nivoima srednje škole ili višim nivoima.

2. Zemlje korisnici razrađuju strategiju obuke za sprovođenje aktivnosti predviđenih stavom 1. strategija sadrži kritičku procjenu postojećih struktura obuke, analizu potreba za obukom i ciljeva. Ona takođe utvrđuje komplet kriterijuma za izbor onih koji obezbeđuju obuku.

Odjeljak 6

Tehnička pomoć

Član 182

Opseg i sprovođenje

1. Pomoć se može dodijeliti za djelatnosti koje se odnose na pripremu, praćenje, ocjenu, informacije i kontrolu koje su potrebne za sprovođenje programa. Ove djelatnosti posebno uključuju:
 - a) sastanke i druge djelatnosti koje su potrebne za oslobađanje od odgovornosti sektorskog odbora za praćenje za ovu komponentu, kao što su studije koje se ugovaraju i realizuju preko stručne pomoći;
 - b) kampanje informisanja i publiciteta;
 - c) prevođenje na Zahtjev Komisije, ne uključujući ono koje je potrebno shodno primjeni okvirnog, sektorskog sporazuma i sporazuma o finansiranju;
 - d) posjete i seminare;
 - e) aktivnosti u vezi sa pripremom mjera u programu radi obezbjeđenja njihove efikasnosti, uključujući one mjere čija primjena je predviđena u kasnijoj fazi;
 - f) privremena ocjena programa;
 - g) osnivanje i rad nacionalne mreže za koordinaciju aktivnosti razvijenih po članu 178 kao i buduće nacionalne seoske razvojne mreže u skladu sa članom 68 Uredbe Savjeta (EZ) br. 1698/2005;
2. Sektorski odbor za praćenje za ovu komponentu konsultuje se po pitanju aktivnosti tehničke pomoći. Svaku aktivnost odobrava predsjedavajući sektorskog odbora za praćenje prije njenog sprovođenja.
3. Svaka posjeta i seminar iz stava 1(g) koji nisu obavljani na inicijativu komisije Zahtjevaju da se sektorskom odboru za praćenje za ovu komponentu dostavi pisani izveštaj.

Član 183

Evropska mreža sa razvoj sela

Zemlje korisnici i organizacije osnovane u zemljama korisnicima i uprave zemalja korisnika aktivne u oblasti razvoja sela imaju pristup Evropskoj mreži razvoja sela koja je osnovana po članu 67 Uredbe Savjeta (EZ) br. 1698/2005. Relevantne detaljne odredbe dogovaraju se sa zemljama korisnicima.

POGLAVLJE II

Programiranje

Član 184

Programi

1. Mjere u okviru komponente razvoja sela su predmet programa koji se sastavlja na nacionalnom nivou za poljoprivredu i razvoj sela (u daljem tekstu zvani „program“) koji pokriva cio period sprovođenja IPA. Program pripremaju relevantni organi koje je odredila

zemlja korisnik i dostavlja se Komisiji pošto se konsultuju odgovarajuće zainteresovane strane.

2. Svaki program sadrži:

- a) kvantifikovani opis tekućeg stanja koji pokazuje disparitete, nedostatke i potencijal razvoja, glavne rezultate prijedhodnih aktivnosti koje je prijeduzela zajednica i druge bilateralne i multilateralne pomoći, finansijske resurse i procjenu raspoloživih rezultata;
- b) Opis predložene nacionalne strategije za razvoj sela, zasnovan na analizi postojeće situacije u seoskim područjima i na dubinskoj analizi sektora u pitanju, što podrazumjeva nezavisnu ekspertizu. Treba dostaviti opis postojeće strategije obuke iz člana 81(2). Nacionalna strategija za razvoj sela takođe obuhvata kvantifikovane ciljeve sa naznakom za svaku od linija prioriteta utvrđenih u članu 171(1) određenih indikatora praćenja i ocjene; objašnjenje kako se opšti strateški pristup i sektorske strategije identifikovane u višegodišnjem indikativnom planskom dokumentu zemlje korisnika prevode u posebne radnje u okviru komponente razvoja sela;
- c) objašnjenje kako se opšti strateški pristup i sektorske strategije identifikovane u višegodišnjem indikativnom planskom dokumentu zemlje korisnika prevode u određene radnje u okviru komponente razvoja sela;
- d) indikativnu opštu finansijsku tabelu koja sumira nacionalne, Komisijine i, već prema slučaju, privatne finansijske resurse koji su predviđeni i odgovaraju svakoj mjeri razvoja sela, kao i stopu kofinansiranja Evropske unije po liniji prioriteta;
- e) opis mjera izabranih iz člana 171 koji sadrži:
 - i. definiciju krajnjih korisnika,
 - ii. geografski obim,
 - iii. kriterijume podobnosti,
 - iv. kriterijume rangiranja za projekte koji se biraju,
 - v. indikatore praćenja,
 - vi. kvantifikovane ciljne indikatore
 - vii. opis operativne strukture za sprovođenje programa, uključujući praćenje i ocjenu;
 - viii. nazive organa i tela koji su odgovorni za sprovođenje programa;
 - ix. rezultate konsultacija i odredbe usvojene za povezivanje relevantnih organa i tela kao i odgovarajuće ekonomske, društvene i partnere u oblasti životne sredine;
 - x. rezultati i preporuke *ex ante* ocjene programa uključujući opis daljih koraka koje preduzimaju zemlje korisnici na osnovu preporuka.

3. U svom programu zemlje korisnici obezbjeđuju da se prioritet da mjerama za sprovođenje standarda Zajednice i za poboljšanje tržišne efikasnosti, i mjerama za stvaranje novih mogućnosti zapošljavanja u seoskim područjima.
4. U svom programu, zemlje korisnici obezbjeđuju usklađenost sa odredbama višegodišnjeg indikativnog planskog dokumenta.
5. Sem ako nije drugačije dogovoreno sa Komisijom, zemlje korisnici dostavljaju svoje prijedloge programa najkasnije šest mjeseci po stupanju ove uredbe na snagu.

Član 185

Usvajanje i izmjene programa

1. Programe u okviru komponente seoskog razvoja Komisija usvaja u roku od šest mjeseci od dostavljanja prijedloga programa pod uslovom da su dostupne sve relevantne informacije. Posebno, Komisija ocenjuje predloženi program radi utvrđivanja da li je on dosljedan ovoj uredbi.
2. Program može biti izmjenjen ako je potrebno da se uzmu u obzir:
 - a) relevantne nove informacije i rezultati koji se odnose na sprovođenje radnji u pitanju, uključujući rezultate praćenja i ocjene, kao i potrebu za prilagođavanjem iznosa dostupne pomoći;
 - b) napredovanje zemlje korisnika ka pridruživanju kako je navedeno u glavnim dokumentima pridruživanja, uključujući i višegodišnji indikativni planski dokument.
3. Svaki prijedlog izmjena zemlja korisnik dostavlja Komisiji i propisno ga obrazlaže, a on sadrži i sljedeće informacije:
 - a) razloge za predloženu izmjenju;
 - b) očekivane efekte izmjene;
 - c) izmjenjene finansijske tabele i tabele mjera, gde su predložene izmjene finansijske prirode.
4. Značajne izmjene u okviru značenja člana 14(4) IPA uredbe, uključuju izmjene koje podrazumevaju izmjene finansijskih pregleda u liniji prioriteta iz člana 171(1) ili stopu kofinansiranja po liniji prioriteta ili uključenje novih mjera.
5. Komisija može tražiti od zemalja korisnika da podnesu prijedlog za izmjenju programa gdje je relevantno zakonodavstvo Komisije izmenjeno.

POGLAVLJE III

Sprovođenje

Odjeljak 1

Principi i finansijsko upravljanje

*Član 186***Principi sprovođenja**

1. Sprovođenje ove komponente zemlje korisnici obavljaju na osnovu decentralizovanog upravljanja bez *ex ante* kontrola iz člana 18.
2. Dalje odredbe mogu se utvrditi u sektorskim sporazumima i sporazumima o finansiranju iz člana 7 i 8.

Odredbe su dosljedne relevantnim pravilima koja se primjenjuju na programe seoskog razvoja u državama članicama.

*Član 187***Obračun plaćanja**

Odstupanjem od člana 44, doprinos Zajednice programima po ovoj komponenti obračunava se primjenom stope kofinansiranja koja je utvrđena za svaku liniju prioriteta u odluci o finansiranju podobnog troška koji je ovjeren u svakoj izjavi o trošku, shodno maksimalnom doprinosu Zajednice koji se priključuje svakoj liniji prioriteta.

*Član 188***Predfinansiranje**

1. U svrhe ove komponente plaćanja predfinansiranja mogu iznositi do 30% doprinosa zajednice za prve tri godine programa u pitanju. Shodno raspoloživosti budžetskih raspodjela predfinansiranje se može platiti u dvije ili više rata.
2. U slučajevima kada iznosi koji se plaćaju za predfinansiranje iz stava 1 nisu dovoljni za obezbjeđenje blagovremene isplate potraživanja krajnjih korisnika, ovi iznosi se mogu uvećati prema odredbama koje su utvrđene sektorskim sporazumom ili sporazumom o finansiranju u periodu sprovođenja radi pokrića takvih potreba, pod uslovom da kumulativni iznos plaćanja za predfinansiranje na prelazi 30% doprinosa Zajednice za tri posljednje godine kako je utvrđeno finansijskom odlukom kojom se usvajaju višegodišnji programi.
3. Prvu ratu predfinansiranja Komisija isplaćuje kada se ispune uslovi utvrđeni članom 42(1). Dodatne rate se mogu platiti na osnovu Zahtjeva zemlje korisnika u skladu sa Zahtjevima koji su predviđeni stavovima 1 i 2.

*Član 189***Saldiranje računa**

Detaljne odredbe za saldiranje računa utvrđuju se u sektorskom sporazumu i sporazumu o finansiranju, iz člana 7 i 8. One su dosljedne relevantnim pravilima koja se primenjuju na Evropski poljoprivredni fond za razvoj sela kako je utvrđeno Uredbom Savjeta (EZ) br. 1290/2005 ⁽¹⁾ i

¹ Sl. list L 209, 11.8.2005, str.1.

propisima koji utvrđuju detaljna pravila za njenu primjenu. One mogu posebno predvideti konsultacije komisije o Poljoprivrednim fondovima.

Član 190

Kriterijumi finansijskih korekcija

Odstupanjem od člana 51(2), Komisija primjenjuje, u zavisnosti od nalaza ili paušalne korekcije ili tačne korekcije ili korekcije na bazi ekstrapolacije nalaza.

Odjeljak 2

Ocjena i praćenje

Član 191

***Ex ante, privremene i ex post* ocjene**

1. U skladu sa članom 57 program podleže *ex ante*, *ex post* i već prema slučaju, privremenim ocjenama koje su uradili nezavisni ocenjivači u okviru odgovornosti zemlje korisnika.
2. Ocjene utvrđuju sprovođenje programa ka postizanju ciljeva navedenih u članu 12 IPA uredbe.
3. Detaljni modaliteti ovih ocjena mogu se utvrditi u sektorskim sporazumima ili sporazumima o finansiranju, iz člana 7 i 8. ovi modaliteti su dosljedni relevantnim pravilima koja se primenjuju na programe razvoja sela u državama članicama.

Član 192

Sektorski odbor za praćenje

1. U skladu sa odredbama člana 59, zemlja korisnik osniva sektorski odbor za praćenje.
2. Sektorski odbor za praćenje sastoji se od predstavnika relevantnih organa i tela i odgovarajućih ekonomskih, društvenih i partnera iz oblasti životne sredine. Sektorski odbor za praćenje sastavlja i odobrava svoj pravilnik.
3. Sektorskim odborom za praćenje predsjedava predstavnik države korisnika. Komisija učestvuje u radu sektorskog odbora za praćenje.
4. Napredak, efikasnost i dosljednost programa u odnosu na njegove ciljeve mjeri se pomoću indikatora koji se odnose na polaznu situaciju kao i na finansijsko izvršenje, učinke, rezultate i uticaj programa.

Član 193

Sektorski godišnji izveštaj

1. U okviru ove komponente sektorski godišnji izveštaji o kojima je riječ u članu 61(1) dostavljaju se komisiji i nacionalnom IPA koordinatorskom u roku od šest mjeseci od kraja svake pune kalendarske godine sprovođenja programa.

- a) ti izveštaji sadrže informacije koje se odnose na ostvarivanje napretka, pokrivajući posebno, postizanje utvrđenih ciljeva, probleme na koje se naišlo u upravljanju programom, i mjere koje su preduzete, finansijsko izvršenje, kao i praćenje i ocjenu obavljenih aktivnosti.
 - b) sektorske godišnje izveštaje pregleda sektorski odbor za praćenje prije njihovog dostavljanja.
2. Sektorski završni izveštaj se, pošto ga prijedla sektorski odbor za praćenje, dostavlja Komisiji i nacionalnom IPA koordinatorskom najkasnije šest mjeseci posle krajnjeg datuma podobnosti troškova po ovom programu.

Član 194

Dalje odredbe za praćenje i izvještavanje

Dalje odredbe za praćenje i izvještavanje mogu se predvidjeti sektorskim sporazumima i sporazumima o finansiranju o kojima je riječ u članu 7 i 8. one su dosljedne relevantnim pravilima koja se primjenjuju na programe razvoja sela u državama članicama.

DIO III

ZAVRŠNE ODREDBE

Član 195

Stupanje na snagu

Ova uredba stupa na snagu prvog dana po njenom objavljivanju u *Službenom listu Evropske unije*.

Ona se primjenjuje od 1. januara 2007. godine.

Ova uredba je u potpunosti obavezujuća i direktno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sačinjeno u Briselu, dana 12. juna 2007. godine.

Za Komisiju
Oli REN
Član Komisije

ANEKS**KRITERIJUMI AKREDITACIJE****Standardna lista područja i zahtjeva u odnosu na član 11 (2)****1. Sredina u kojoj se vrši kontrola (osnivanje i upravljanje organizacijom i zaposlenima)**

- a) Etika i politike integriteta
 - da se obezbijedi kultura za organizaciju koju zahtjeva vrhunsko upravljanje se podrazumjeva kroz organizaciju
- b) Upravljanje nepravilnostima i izveštavanje
 - da se obezbijedi da se eventualno uočene nepravilnosti koje smanjuju nivo organizacije saopštavaju na odgovarajući način i prate, uključujući zaštitu „dojavljivača“
- c) Planiranje osoblja, zapošljavanje, obuka i ocenjivanje (uključujući i upravljanje osjetljivim mjestima)
 - da se obezbijedi odgovarajući broj i kvalitet osoblja na svim nivoima
- d) Osjetljive funkcije i sukob interesa
 - da se obezbijedi da se osoblje na „osjetljivim mjestima“ identifikuje (npr. na onim mjestim, a gdje osoblje može postati ranjivo zbog nepovoljnog uticaja prirode njihovih kontakata sa trećim licima ili informacija koje imaju);
 - da se obezbijedi da se odgovarajuće kontrole (uključujući, već prema slučaju, politike rotacije) primjenjuju na osjetljivim mjestima;
 - da se obezbijedi postojanje postupaka za identifikaciju i izbjegavanje sukoba interesa.
- e) Uspostavljanje zakonskih osnova za tela i pojedince
 - da se obezbijedi da tijela i pojedinci imaju puna zakonska ovlaštenja za obavljanje svojih funkcija.
- f) Zvanično uspostavljanje nadležnosti, odgovornosti, delegirane odgovornosti i svakog drugog potrebnog odnosnog tijela za sve zadatke i položaje u cijeloj organizaciji:
 - da se obezbijedi da nijedan član osoblja ne sumnja u obim svoje odgovornosti. Za obaveze ili plaćanja na koje su se obavezali trećim licima, jedan direktor treba da bude odgovoran za sve aspekte transakcije;
 - izveštaji o misiji, opisi posla, itd. su ažurirani i poznati.

2. Planiranje/upravljanje rizikom (planiranje intervencija)

- a) Identifikacija rizika, procjena i upravljanje

- da se obezbjedi da se rizici identifikuju i njima upravlja, posebno da se odgovarajući kontrolni resursi primjenjuju u svim oblastima, u funkciji važnosti različitih rizika koje ublažavaju.
- b) Postavljanje ciljeva i izdvajanje sredstava za ciljeve
 - da se obezbjedi da se odgovarajući (i merljivi) ciljevi na nivoima učinka i uticaja uspostave na svim nivoima i da se razumiju u cijeloj organizaciji;
 - da se obezbjedi da se resursi izdoje na odgovarajući način u odnosu na one ciljeve koji predstavljaju principe transparentnog zdravog finansijskog upravljanja;
 - da se obezbjedi jasnoća odgovornosti za ove ciljeve.
- g) Planiranje procesa sprovođenja
 - da se obezbjede jasne faze planiranja koje su potrebne za ispostavljanje ciljeva – uključujući određivanje vremenskih rokova i odgovornost za svaku fazu, i analize kritične putanje gdje je to potrebno.

3. Kontrolne aktivnosti (sprovođenje intervencija)

- a) Postupci verifikacije
 - da se obezbjede duple provjere svih faza u transakciji (*ex ante* i gdje je potrebno *ex post*)
- b) Postupci nadzora zadataka od strane nadležnog rukovodstva da upravlja zadacima koji su dodijeljeni podređenima (uključujući godišnje izvještaje o usklađenosti od podređenih aktera)
 - da se obezbjedi da aktivni nadzor podržava odgovornost – a ne samo da se smatra pasivnim ili teoretskim konceptom.
- c) Pravila za svaki tip nabavke i poziva za donacije
 - da se obezbjedi odgovarajući pravni okvir za procese svih takvih obaveza.
- d) Postupci (uključujući spiskove provjera) za svaku fazu nabavke i poziva za donacije (npr. tehničke specifikacije, odbori za procjenu, izveštavanje o izuzecima, itd.)
 - da se obezbjedi da je svakom članu osoblja jasno koje su njegove odgovornosti u ovim oblastima.
- e) Pravila i postupci propagande
 - da se obezbjedi da se ovi zahtjevi Komisije ispune.
- f) Postupci plaćanja (uključujući postupke za potvrdu učinka, i/ili uslova podobnosti, „na licu mjesta“ gde je potrebno)
 - da se obezbjedi da se plaćanja vrše samo za opravdane zahteve za plaćanje koji ispunjavaju sve ugovorne zahtjeve.
- g) postupci za praćenje ispostavljanja ko-finansiranja
 - da se obezbjedi da se ovi zahtjevi Komisije ispune.

- h) Budžetski postupci radi obezbeđenja raspoloživosti sredstava (uključujući sredstva koja su potrebna za održavanje sprovođenja ako finansiranje od strane Komisije kasni ili je odbijeno)
- da se obezbjedi da nacionalno tijelo može da ispuni svoje lokalne ugovorne obaveze bez obzira na kašnjenja ili prekide u finansiranju od strane Komisije.
- i) Postupci za kontinuitet poslovanja
- da se obezbjedi da se identifikuju značajni rizici za kontinuitet (npr. koji se odnose na gubitak podataka, odsustvo pojedinaca, itd.) i da se planovi za slučaj nepredviđenih okolnosti sprovedu gde je moguće.
- j) Računovodstveni postupci
- da se obezbjedi potpuno i transparentno računovodstvo prema priznatim računovodstvenim principima.
- k) Postupci sravnjenja
- da se obezbjedi da se kad god je moguće računovodstveni bilansi sravne na osnovu informacija treće strane.
- l) Izvještavanje o izuzecima, *između ostalog*, izuzeci od normalnih postupaka odobreni na odgovarajućem nivou, neodobreni izuzeci i greške kontrole kad god se identifikuju
- da se obezbjedi da se odstupanja od normalne prakse uvek evidentiraju i čuvaju i revidiraju na odgovarajućim nivoima.
- m) Sigurnosni postupci (IT i drugi)
- da se obezbjedi da se aktiva i podaci čuvaju na sigurnom od interferencije ili fizičkog oštećenja.
- n) Postupci arhiviranja
- da se obezbjedi raspoloživost dokumenata – bar za pregled od strane Komisije za koji se moraju čuvati u potrebnim periodima.
- o) Razdvajanje dužnosti
- da se obezbjedi da kada se različiti zadaci u toku iste transakcije dodjeljuju različitom osoblju kako bi se obezbjedile neke automatske unakrsne kontrole.
- p) Izvještavanje o slabostima interne kontrole
- da se obezbjedi da se registruju uočene slabosti interne kontrole iz bilo kog izvora i da se odgovori upravljanja bilježe i prate.

4. Praćenje aktivnosti (nadzor intervencija)

- a) Interna revizija uključujući vođenje revizorskih izveštaja i preporuka (Primjedba: drugačije od kontrolnih aktivnosti i nadzora upravljanja)
- da se obezbjedi da vrhunski direktori dobiju neke nezavisne preglede funkcionisanja njihovih sistema na podređenim nivoima. Može obuhvatiti provjeru transakcije *ex-post*, ali bi trebalo da bude više usredsređeno na djelotvornost i efikasnost sistema i koncepciju organizacije.
- b) Ocjena
- da se obezbjedi da vrhunski direktori dobiju informacije koje se odnose na procjenu uticaja intervencija (pored drugih informacija koje dobijaju o zakonitosti, regularnosti i operativnim postupcima).

5. Komunikacija (da se obezbjedi da svi akteri dobijaju informacije koje su potrebne za ispunjenje njihove uloge)

Redovni sastanci radi koordinacije između različitih tijela radi razmjene informacija o svim aspektima planiranja i sprovođenja, npr.:

- i. Redovno izvještavanje o statusu planiranja programa i projekata
 - ii. Redovno izvještavanje o sprovođenju projekta u poređenju sa planom sprovođenja
- Procesi ugovaranja (između ostalog)
 - Napredak svakog tendera u odnosu na plan
 - Sistematska analiza grešaka saopštenih na svakom nivou (npr. od strane verifikatora, *ex-ante* kontrolora, revizora, itd.)
 - Realizacija ugovora
 - Troškovi kontrola u odnosu na koristi
- iii. Redovno izvještavanje na svim odgovarajućim nivoima o efikasnosti i dosljednosti interne kontrole
- da se obezbjedi da svo osoblje na svim nivoima dobija odgovarajuće redovne informacije kako bi ispunjavalo svoje dužnosti.